

๒๕๕๒

**การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุกิริน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต ๒**

นายสมศักดิ์ ไชยสุวรรณ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. ๒๕๕๒

**Academic Administration of Basic Education Schools in Sukirin District under
the Office of Narathiwat Educational Service Area 2**

Mr. Somsak Chaisuwan

**An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Educational Administration**

School of Educational Studies

Sukhothai Thammathirat Open University

2009

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคีริน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2
ชื่อและนามสกุล นายสมศักดิ์ ไชยสุวรรณ
แขนงวิชา บริหารการศึกษา
สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร. เก็จกนก เอื้อวงศ์

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2553

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

(อาจารย์ ดร. เก็จกนก เอื้อวงศ์)

ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชูชาติ พ่วงสมจิตร)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ชื่อการศึกษา ค้นคว้าอิสระ การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคิริน สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษานราธิวาส เขต 2

ผู้ศึกษา นายสมศักดิ์ ไชยสุวรรณ รหัสนักศึกษา 2502300607 **ปริญญา** ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
(บริหารการศึกษา) **อาจารย์ที่ปรึกษา** อาจารย์ ดร. เก่งกนก เอื้อวงศ์
ปีการศึกษา 2552

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคิริน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2 และ (2) เปรียบเทียบระดับการบริหารงานวิชาการจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาในอำเภอสุคิริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2

กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษาในอำเภอสุคิริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2 จำนวน 143 คน ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวน

ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคิริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาสเขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าสถานศึกษามีการบริหารงานระดับมาก 10 รายการ เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการแนะแนวการศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน ด้านการพัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กรและสถาบันอื่น ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ส่วนด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษามีการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง และ (2) สภาพการบริหารวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคิริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษาขนาดเล็ก สถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดใหญ่ โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสถานศึกษาขนาดเล็กมีการดำเนินงานมากกว่าสถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดใหญ่

คำสำคัญ ผู้บริหารสถานศึกษา การบริหารงานวิชาการ เขตพื้นที่การศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจาก อาจารย์ ดร. เกิ่งกนก เอื้อวงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาซึ่งได้ให้คำแนะนำและติดตามอย่างใกล้ชิดตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชูชาติ พ่วงสมจิตร ซึ่งให้ความกรุณาเป็นกรรมการสอบ รวมทั้งขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านในแขนงวิชาการบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยขอขอบผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านในการตรวจสอบพิจารณาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คุณศิริรัตน์ นราวสานนท์ รองผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2 คุณคมศักดิ์ รัชญูเกษตร ศึกษาพิเศษชำนาญการพิเศษและหัวหน้างานวัดและประเมินผลการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2 คุณชาริพะ ดิริ ศึกษาพิเศษชำนาญการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2 คุณเครือมาศ จะสาเมาะ ศึกษาพิเศษชำนาญการพิเศษสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 1 และคุณนิยอ บายา ศึกษาพิเศษชำนาญการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 3 ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้

นอกจากนี้ขอขอบคุณเพื่อนๆ ร่วมรุ่นบริหารการศึกษามศธ. ปี 50 ที่ให้กำลังใจในการจัดทำงานวิจัยในครั้งนี้ให้สำเร็จได้ตามเป้าหมายและโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครอบครัวของผู้วิจัยซึ่งเป็นที่กำลังใจที่สำคัญยิ่งที่เป็นแรงใจในการมุ่งมั่นในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้แก่ผู้ที่สนใจในการศึกษาทั้งหมด

สมศักดิ์ ไชยสุวรรณ

กุมภาพันธ์ 2553

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
กรอบแนวคิดการวิจัย	4
สมมติฐานการวิจัย	5
ขอบเขตการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	9
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	10
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารวิชาการ	10
ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ	17
ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอสุคิริน	83
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	86
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	91
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	91
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	92
การเก็บรวบรวมข้อมูล	93
การวิเคราะห์ข้อมูล	93
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	95
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม	96
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพการดำเนินการบริหารวิชาการของสถานศึกษาใน อำเภอสุคิริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2	97

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการบริหารวิชาการของสถานศึกษาใน อำเภอสุคริบนั่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2	109
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	112
สรุปการวิจัย	112
อภิปรายผล	117
ข้อเสนอแนะ	119
บรรณานุกรม	121
ภาคผนวก	132
ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิจารณาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	133
ข หนังสือสำเนาขอความร่วมมือในการวิจัย	135
ค แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	142
ง ค่าคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	154
ประวัติผู้ศึกษา	162

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 จำนวน นักเรียน จำแนกตาม ระดับชั้น และจำนวนครู ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนในอำเภอสุคิริน	84
ตารางที่ 2.2 การเปรียบเทียบร้อยละของคะแนนเฉลี่ยผลการประเมินคุณภาพ การศึกษา นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2550 – 2551 โรงเรียนในอำเภอสุคิริน	84
ตารางที่ 2.3 การเปรียบเทียบร้อยละของคะแนนเฉลี่ยผลการประเมินคุณภาพ การศึกษา นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2550 – 2551 โรงเรียนในอำเภอสุคิริน	85
ตารางที่ 2.4 การเปรียบเทียบร้อยละของคะแนนเฉลี่ยผลการประเมินคุณภาพการศึกษา นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2551 ของโรงเรียนในอำเภอสุคิริน กับระดับประเทศ	85
ตารางที่ 2.5 การเปรียบเทียบร้อยละของคะแนนเฉลี่ยผลการประเมินคุณภาพการศึกษา นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2550 – 2551 โรงเรียนในอำเภอสุคิริน	86
ตารางที่ 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างของครูผู้สอนของสถานศึกษาในอำเภอสุคิริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาราช เขต 2 จำแนกตามขนาดของ สถานศึกษา	91
ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุราชการและขนาดของสถานศึกษา	96
ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานวิชาการ ของสถานศึกษาในอำเภอสุคิริน โดยภาพรวม	97
ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคิริน ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	98
ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคิริน ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	99
ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคิริน ด้านการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน	100

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.6	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคิริน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 101
ตารางที่ 4.7	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคิริน ด้านการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ 102
ตารางที่ 4.8	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคิริน ด้านการนิเทศการศึกษา 103
ตารางที่ 4.9	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคิริน ด้านการการแนะแนวการศึกษา 104
ตารางที่ 4.10	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคิริน ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 105
ตารางที่ 4.11	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคิริน ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่นักคชลครอบครัวองค์กร และสถาบันอื่นที่จัด การศึกษา 106
ตารางที่ 4.12	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคิริน ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและ องค์กรอื่น 107
ตารางที่ 4.13	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคิริน ด้านการพัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 108
ตารางที่ 4.14	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานวิชาการ ของสถานศึกษาในอำเภอสุคิริน ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน รวมทุกด้าน 109
ตารางที่ 4.15	การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคิริน ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา และองค์กรอื่น จำแนกตามขนาดสถานศึกษาเป็นรายคู่ 111

ญ

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1.1	กรอบแนวคิดในการวิจัย	หน้า
		5

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันการปฏิรูปการศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 เป็นการปฏิรูปการศึกษาไทยทั้งระบบและครบกระบวนการเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านการเรียนรู้ การบริหารและการจัดการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่2) พุทธศักราช 2545 ให้มีการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษามีเอกภาพเชิงนโยบายและมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ในมาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบริหารบุคคลและงานบริหารทั่วไป ซึ่งเป็นกรอบภาระงานที่สถานศึกษาจะต้องบริหารดำเนินการภายใต้การเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2546 (กระทรวงศึกษาธิการ,2546) จากกรอบภาระงานของสถานศึกษาทั้ง 4 ด้านจะเห็นได้ว่าหัวใจหลักของการบริหารงานของสถานศึกษาคืองานวิชาการนั่นเอง ทั้งนี้เพราะสถานศึกษาหรือโรงเรียนมีเป้าหมายที่จะจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีสามารถพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการจัดการศึกษาจะต้องจัดให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผลประเมินผล รวมทั้งการจัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

ปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พุทธศักราช 2550 และประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปยังคณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2550 ที่กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายมุ่งเน้นให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปสู่คณะกรรมการเขตพื้นที่

การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือสถานศึกษาและการจัดระบบการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป และได้แบ่งสถานศึกษาออกเป็น 2 ประเภท คือ สถานศึกษาประเภทที่หนึ่ง คือสถานศึกษาที่มีนักเรียนตั้งแต่ 500คนขึ้นไปหรือ โรงเรียนและศูนย์การศึกษาพิเศษมีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาได้มาตรฐานจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) รอบแรก (พ.ศ. 2544 – 2548) อยู่ในระดับดี หรือได้มาตรฐานรอบที่ 2 (พ.ศ. 2549 – 2553) ระดับดี และสถานศึกษาประเภทที่สองได้แก่ สถานศึกษาที่ไม่เข้าข่ายการเป็นสถานศึกษาประเภทที่หนึ่ง โดยที่สถานศึกษาประเภทที่หนึ่ง มีอิสระในการบริหารและการจัดการศึกษาด้วยโรงเรียนเอง ภายใต้หลักการที่กฎกระทรวงกำหนด ส่วนสถานศึกษาประเภทที่สอง ยังไม่มีอิสระในการบริหารและจัดการศึกษาด้วยโรงเรียนเอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะต้องทำหน้าที่ให้การช่วยเหลือ คู่มือหรือทำการแทนในบางเรื่องให้ รวมทั้งพิจารณาจัดเครือข่ายสถานศึกษาประเภทที่สองตามความเหมาะสมบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งเร่งพัฒนาสถานศึกษาประเภทที่สอง และเครือข่ายสถานศึกษาประเภทที่สองให้เป็นสถานศึกษาประเภทที่หนึ่งต่อไป

จากแนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษาทั้ง 4 งานดังกล่าว เพื่อให้สถานศึกษามีบทบาทหลักเป็นหน่วยบริการทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของท้องถิ่น และเพื่อให้สถานศึกษามีอิสระมีความคล่องตัวในการบริหารจัดการภายใต้กรอบนโยบาย และสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาจะได้เข้ามามีบทบาทร่วมกันพัฒนาสถานศึกษา จึงแสดงได้ว่าสถานศึกษามีบทบาทมากกว่าแต่ก่อนที่มีการรวมอำนาจไว้ในส่วนกลาง ผู้บริหารจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ในการเป็นผู้นำทางวิชาการ เพื่อให้สถานศึกษา ผู้เรียนไปสู่เป้าหมายตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545 แต่ผลสรุปการดำเนินงาน 9 ปี ของการปฏิรูปการศึกษา(พ.ศ. 2542 – 2551)ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และวิทยาศาสตร์ลดลงอย่างต่อเนื่องทุกวิชาในช่วงเวลา 5 ปี นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก็มีแนวโน้มลดลงเช่นกัน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ช่วงปี 2546-2547 และปี 2550 ในวิชาภาษาไทย สังคมศึกษา ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 ทุกวิชา แต่ในปี 2550 วิชาหลักดังกล่าวมีเพียงวิชาภาษาไทยที่ได้คะแนนเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 50 และผลการประเมินของ สมศ. รอบแรกในช่วงปี 2544- 2548 จำนวน 30,010 แห่ง พบว่าโรงเรียนที่สามารถจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้มาตรฐานด้านความรู้ ความสามารถทางวิชาการ 3 มาตรฐานโดยเฉลี่ย มีเพียงร้อยละ 10.4-24.0 โดยมีผลการประเมินอยู่ในระดับดีใน

เรื่องผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง มีเพียงร้อยละ 10.4 เรื่องมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตรอยู่ในระดับดี มีเพียงร้อยละ 11.4 และมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 24.0 ส่วนผลการประเมินภายนอกรอบสอง ปี 2549-2551 พบว่าสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา จำนวน 22,425 แห่ง มีร้อยละ 79.7 ที่ได้มาตรฐาน และร้อยละ 20.3 ที่ต้องได้รับการพัฒนา (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา : 2552)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน O-NET ปี 2551 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของสถานศึกษาในอำเภอสุคริบน วิชาภาษาไทยค่าเฉลี่ย 32.14 วิชาวิทยาศาสตร์ ค่าเฉลี่ย 39.71 คณิตศาสตร์ ค่าเฉลี่ย 31.75 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยในระดับประเทศ วิชาภาษาไทยค่าเฉลี่ย 42.02 วิชาวิทยาศาสตร์ ค่าเฉลี่ย 51.68 คณิตศาสตร์ ค่าเฉลี่ย 43.76 จะเห็นได้ว่าผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าในระดับประเทศภาษาไทยน้อยกว่า 9.88 คณิตศาสตร์น้อยกว่า 12.01 และวิทยาศาสตร์น้อยกว่า 11.97(กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2 : 2552)ซึ่งบ่งบอกถึงสภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษายังไม่บรรลุเป้าหมาย

จากการที่งานวิชาการซึ่งเป็นงานหลักหรือภารกิจหลักของสถานศึกษา ซึ่งการบริหารงานวิชาการตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 กำหนดขอบข่ายงานวิชาการไว้ 17 ด้านนั้น ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้เอาใจใส่ มีความรู้ในทุกๆด้าน เพื่อขับเคลื่อนงานวิชาการให้บรรลุเป้าหมาย แต่จากข้อมูลเบื้องต้นจะเห็นได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสถานศึกษาในอำเภอสุคริบนยังต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานทั้งในระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและในระดับประเทศเป็นอย่างมาก จากการวิเคราะห์ข้อมูลในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคได้ประจำปี 2551 – 2554 พบสภาพปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคได้ สรุปได้ดังนี้(สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. มปป.: 5-10) 1) ปัญหาความไม่ปลอดภัยของคณะครูและบุคลากรทางการศึกษา ทำให้ขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน 2) ปัญหาการขาดแคลนครูที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะในวิชาหลัก 4 วิชา ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ 3) ปัญหาสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีจำนวนครูและสื่ออุปกรณ์ไม่เพียงพอ 4) ปัญหาด้านคุณภาพการศึกษา พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำทุกวิชา 5) ปัญหาการออกกลางคันที่มีสูง และปัญหาการเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายต่ำ จึงทำให้วิสัยทัศน์ที่จะศึกษาสภาพการดำเนินงานในการบริหารงานวิชาการ โดยได้สังเคราะห์ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการที่สำคัญตามสภาพความเป็นจริง 11 ด้าน มาเป็นตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการบริหารงานวิชาการให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคริบน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต2

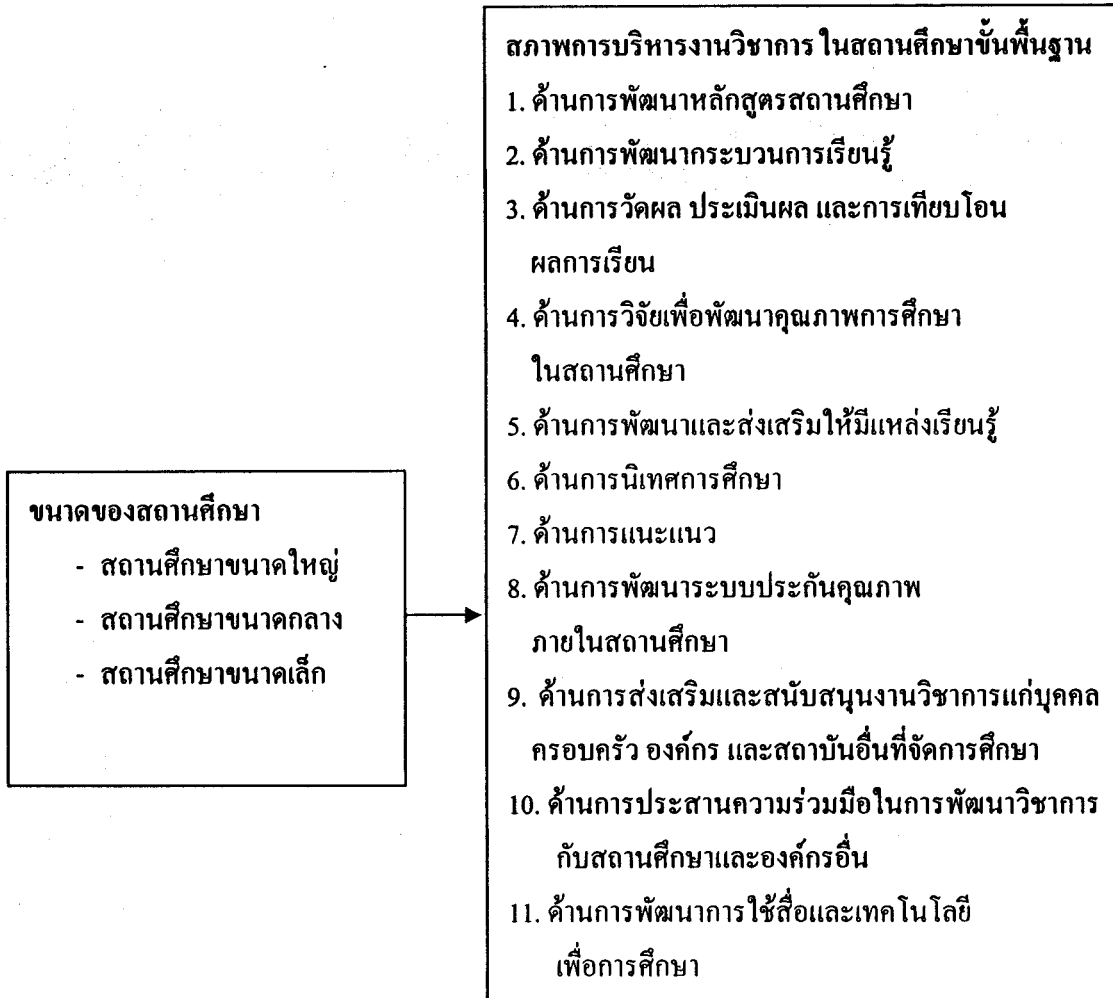
2.2 เพื่อเปรียบเทียบระดับการบริหารงานวิชาการจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาในอำเภอสุคริบน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการในขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ ตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 เฉพาะ 11 ด้านประกอบด้วย ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการแนะแนว ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น และด้านการพัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550 : 47) เพื่อเปรียบเทียบการสภาพการดำเนินงานตามขนาดสถานศึกษา ดังภาพที่ 1.1

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ดังต่อไปนี้

สถานศึกษาในอำเภอสุคีริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2 ที่มีขนาดแตกต่างกัน มีสภาพการบริหารงานวิชาการแตกต่างกัน

5. ขอบเขตของการวิจัย

5.1 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ใช้ประชากรซึ่งเป็นครู ปฏิบัติการสอนของสถานศึกษาในอำเภอสุคิรินสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามรภพ เขต 2 จำนวน 210 คน โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 143 คน

5.2 ตัวแปร ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา แบ่งออกเป็น

5.3.1 *ตัวแปรต้น* คือ ขนาดสถานศึกษา จำแนกได้เป็น 3 ขนาด ได้แก่ สถานศึกษาขนาดเล็ก (จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1-120 คน) สถานศึกษาขนาดกลาง (จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 121-300 คน) สถานศึกษาขนาดใหญ่ (จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 300 คนขึ้นไป)

5.3.2 *ตัวแปรตาม* คือ สภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาใน อำเภอสุคิริน ตามกฎกระทรวงฯ โดยมีขอบข่ายงานวิชาการเฉพาะ 11 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) ด้านการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน 4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 5) ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 6) ด้านการนิเทศการศึกษา 7) ด้านการแนะแนว 8) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 9) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา 10) ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น 11) ด้านการพัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

5.3 ระยะเวลาในดำเนินการ

ภาคเรียนที่ 2 ในปีการศึกษา 2552

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

6.1 การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารโรงเรียนดำเนินการ หรือปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับงานวิชาการ ซึ่งประกอบไปด้วยงาน 11 ด้าน ดังนี้

6.1.1 *ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา* หมายถึง การวิเคราะห์เอกสาร หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สาระแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของสังคม ชุมชนและท้องถิ่น วิเคราะห์สภาพแวดล้อม และประเมินสถานภาพสถานศึกษา เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึง

ประสงค์ โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายทั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดทำโครงสร้างหลักสูตรและสาระต่างๆที่กำหนดให้มีในหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และลักษณะที่พึงประสงค์ โดยพยายามบูรณาการเนื้อหาสาระทั้งในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกัน และการบริหารจัดการใช้หลักสูตรให้เหมาะสม การนิเทศการใช้หลักสูตร ติดตามและประเมินผล การใช้หลักสูตร ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรตามความเหมาะสม

6.1.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การส่งเสริมพัฒนาครูให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนที่มีเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการการเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้ มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่พึงาม

6.1.3 ด้านการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน หมายถึง การกำหนดระเบียบ แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลของสถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผลการเรียนการสอนโดยเน้นการประเมินตามสภาพจริงจากกระบวนการปฏิบัติและผลงาน จัดให้มีการเทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์และผลการเรียนจากสถานศึกษาอื่นตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด และพัฒนาเครื่องมือและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน

6.1.4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา หมายถึง การศึกษาวิเคราะห์ วิจัยในการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษา มีการพัฒนาส่งเสริมครูให้มีความรู้ โดยใช้กระบวนการวิจัยในการสร้างองค์ความรู้และการแก้ปัญหา และมีการรวบรวมเผยแพร่ผลการวิจัยเพื่อการเรียนรู้

6.1.5 ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ หมายถึง การจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้เพียงพอ มีการจัดระบบแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และจัดระบบข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน พร้อมทั้งส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนได้ใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

6.1.6 ด้านการนิเทศการศึกษา หมายถึง การสร้างความตระหนักให้แก่ครูให้เข้าใจกระบวนการนิเทศเป็นกระบวนการเพื่อพัฒนาปรับปรุงวิธีการทำงาน และจัดให้มีการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง

6.1.7 ด้านการแนะแนว หมายถึง การกำหนดนโยบายการแนะแนวของสถานศึกษา จัดระบบงานแนะแนวและดูแลช่วยเหลือนักเรียน ส่งเสริมและพัฒนาให้ครูมีความรู้ในด้านการแนะ

แนว มีการคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและบุคลิกภาพที่เหมาะสมทำหน้าที่เป็นครูแนะแนว มีการดูแลกำกับ นิเทศ ติดตามและสนับสนุนการดำเนินงานแนะแนวและดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมความร่วมมือและความเข้าใจอันดีระหว่างครู ผู้ปกครองชุมชน มีการประสานงานด้านแนะแนวระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานอื่น เช่น โรงพยาบาล สถานีตำรวจ

6.1.8 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง การจัดระบบโครงสร้างองค์กรให้รองรับการจัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กำหนดเกณฑ์การประเมิน วางแผนการพัฒนาคูณาการศึกษาดำเนินการพัฒนางานตามแผนและติดตามตรวจสอบ ประเมินคุณภาพภายในเพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดและเผยแพร่ต่อสาธารณชน

6.1.9 ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา หมายถึง การจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสถาบันอื่น ส่งเสริมให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม แสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ มีการพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและการให้ความร่วมมือช่วยเหลือทางด้านวิชาการ

6.1.10 ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น หมายถึง การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาตลอดจนวิทยากรจากภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนรวมทั้งการสืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น มีการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนการประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชนให้บริการด้านวิชาการที่สามารถเชื่อมโยงหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับแหล่งวิชาการในที่อื่นๆและมีการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชน

6.1.11 ด้านการพัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา หมายถึง การศึกษาวิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอนและการบริหารงานวิชาการ การส่งเสริมพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อผลิตสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีการศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการพัฒนาห้องสมุดของสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาและชุมชน

6.2 ครู หมายถึงบุคคลที่มีภาระหน้าที่ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 สาระการเรียนรู้ รวมทั้งผู้ที่หน้าที่สนับสนุนการสอนได้แก่ครูแนะแนว ครูบรรณารักษ์ เป็นต้น ในสถานศึกษาอำเภอสุคีริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2

6.3 สถานศึกษาในอำเภอสุคีริน หมายถึงสถานศึกษาหรือโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เปิดสอนในช่วงชั้นที่ 1 ถึงช่วงชั้นที่ 4 ของอำเภอสุคีริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2

6.4 ขนาดสถานศึกษา หมายถึง สภาพทางกายภาพของโรงเรียน ที่กำหนดตามจำนวนนักเรียนทั้งหมดในโรงเรียน โดยใช้เกณฑ์การกำหนดจำนวนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546 : 2) ซึ่งแบ่งโรงเรียนออกเป็น 3 ขนาด ดังนี้

6.4.1 สถานศึกษาขนาดเล็ก หมายถึง สถานศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่

1-120 คน

6.4.2 สถานศึกษานขนาดกลาง หมายถึง สถานศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่

121-300 คน

6.4.3 สถานศึกษานขนาดใหญ่ หมายถึง สถานศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่

300 คนขึ้นไป

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ผลการวิจัยสามารถนำมาเป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาศักยภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสุคีริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2

7.2 เป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษา เข้าใจและตระหนักถึงการปฏิบัติงานด้านวิชาการ นำไปปรับปรุงพัฒนางานในหน้าที่รับผิดชอบให้ดียิ่งขึ้น

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารวิชาการ
 - 1.1 ความหมายของการบริหารวิชาการ
 - 1.2 ความสำคัญของการบริหารวิชาการ
 - 1.3 หลักการบริหารงานวิชาการ
 - 1.4 บทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ
 - 1.5 กระบวนการบริหารงานวิชาการ
2. ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ
3. ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอสุคีริน
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารวิชาการ

1.1 ความหมายของการบริหารวิชาการ

นักวิชาการให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการไว้ดังนี้

อำภา บุญช่วย (2544: 9) ได้ให้ความหมายว่า เป็นการบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีมีประสิทธิภาพมากที่สุด

กมล ภูประเสริฐ (2545: 6) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพที่คาดหวัง ประกอบด้วยงานหลายๆด้าน ได้แก่ งานเกี่ยวกับหลักสูตร หลักสูตรท้องถิ่น งานเกี่ยวกับการเรียนการสอน งานเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลการเรียนตามสภาพจริงไม่เน้นใช้ข้อสอบเพียงอย่างเดียว

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2545: 50) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารสถานศึกษาโดยมีการจัดกิจกรรมทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนให้ได้ผลดีมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

รุจิร ภู่อาระ (2545: 56) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงหลักสูตร พัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดผลตามเป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545: 84) ได้กล่าวถึงการบริหารงานวิชาการไว้ว่า

1. งานวิชาการ หมายถึง งานบริหารปรับปรุงพัฒนาที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนให้เกิดผลดีสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

2. การบริหารงานวิชาการ หมายถึง

2.1 การบริหารวิชาการ เป็นกระบวนการหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่บุคคลหลายฝ่ายร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เจริญงอกงามในทุกๆด้าน เพื่อเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองดีของสังคม

2.2 การบริหารงานวิชาการ เป็นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ และพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการดำเนินงานด้านหลักสูตร หลักสูตรท้องถิ่น การปรับปรุงพัฒนาที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน หลักสูตร การวัดวัดผลและประเมินผล ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยบุคคลหลายฝ่ายร่วมมือกันดำเนินงาน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตร เป็นคนดี คนเก่ง อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

1.2 ความสำคัญของการบริหารวิชาการ

การบริหารงานวิชาการมีความสำคัญในฐานะเป็นงานหลักที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาต้องร่วมกันดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ดังมีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ ไว้ดังต่อไปนี้

กรมสามัญศึกษา (2542: 37) กล่าวว่า งานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของสถาบันการศึกษาทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นมหาวิทยาลัย หรือโรงเรียน การที่จะดูว่าสถาบันใดมีมาตรฐาน ก็มักจะเอาผลงานทางวิชาการเป็นสำคัญ งานวิชาการจะสัมฤทธิ์ผลเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับบทบาทของผู้บริหารว่าจะเอาจริงกับการบริหารงานวิชาการมากน้อยเพียงใดนั่นเอง

กมล ภู่อาระ (2544: 5) กล่าวว่าสถานศึกษาทุกระดับและทุกประเภทมีภารกิจหลักที่สำคัญอยู่ที่การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ตามที่คาดหวังไว้ตามระดับและประเภทของการศึกษานั้น คุณภาพที่คาดหวังหมายถึงคุณสมบัติอันพึงประสงค์ที่จะให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนได้แก่ ความรู้ความเข้าใจ ความคิด ทักษะ ความสามารถ สุขภาพกายและจิต และคุณลักษณะในด้าน

บุคลิกภาพ ค่านิยม คุณธรรมจริยธรรม ซึ่งคาดหวัง โดยการกำหนดในหลักสูตรคาดหวังโดยชุมชน และสังคม คาดหวังโดยสถานศึกษาเอง และคาดหวังโดยตัวผู้เรียนเองอีกด้วย ด้วยเหตุที่มีภารกิจหลักดังกล่าวสถานศึกษาจึงต้องพยายามดำเนินงาน ให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามที่คาดหวังไว้ให้จงได้ การดำเนินงานให้ได้ผลดังกล่าวต้องอาศัยการดำเนินงานที่ถูกต้องตามหลักวิชาการอาศัยการทำงานที่เป็นระบบอาศัยความตระหนักรู้ว่า ต้องมีการพัฒนาอยู่เสมอและอาศัยความตั้งใจจริง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: 29) กล่าวว่า ในบรรดางานที่อยู่ในขอบข่ายของการบริหารงานในโรงเรียนนั้น งานวิชาการเป็นงานหลักและมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นงานที่มีผลต่อตัวนักเรียนโดยตรงทั้งด้านคุณสมบัติที่ต้องการจริยธรรมและความรู้ การบริหารงานวิชาการจะมีประสิทธิภาพหรือไม่จึงขึ้นอยู่กับผู้บริหารและครู ดังนั้นผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ ความสามารถและเข้าใจในการบริหารงานวิชาการเป็นอย่างดี โดยจะต้องให้ความสำคัญ สนใจและตระหนักถึงหน้าที่ ความรับผิดชอบ รู้จักปรับปรุงตนเองให้รู้และเข้าใจงานวิชาการเป็นผู้นำของครูด้านวิชาการได้

รุจิร ภู่อาระ (2545: 56) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษา และเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา ที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญ เป็นอย่างยิ่งส่วนการบริหารงานด้านอื่นๆนั้น แม้จะมีความสำคัญเช่นเดียวกัน แต่ก็เพียงเป็นส่วนส่งเสริม สนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อ้อยทิพย์ สุทธิเทพ (2543: 27) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการมีความสำคัญและเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาในสถานศึกษา เป็นงานหลักของผู้บริหารที่ต้องให้ความสนใจและปรับปรุงการเรียนการสอนให้บังเกิดประสิทธิภาพแก่ผู้เรียน

จากการศึกษาความสำคัญของการบริหารงานวิชาการดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าการบริหารงานวิชาการนั้นถือเป็นภารกิจสำคัญที่ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาต้องประสานงานและร่วมมือกันพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี มีประสิทธิภาพ และให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน อันจะส่งผลให้ผู้เรียนนั้นได้รับการพัฒนาตรงตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรต่อไป

1.3 หลักการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการมีความสำคัญ และเป็นงานหลักของโรงเรียน การที่จะบริหารงานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีหลักในการบริหารงานวิชาการ มีนักการศึกษาเสนอหลักการบริหารงานวิชาการไว้ดังนี้

พิชัย เสถียรมจิตต์ (2542: 6) ได้สรุปหลักการบริหารงานวิชาการไว้ดังนี้

1. การวางแผนงานวิชาการที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือนโยบายจะทำให้งานวิชาการมีระบบ
2. การจัดโครงสร้างบริหารงานวิชาการ การกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากร จะทำให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติ
3. การกระจายอำนาจ และความรับผิดชอบให้ผู้ปฏิบัติ จะทำให้งานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
4. การมีเอกภาพในจุดมุ่งหมายจะทำให้การดำเนินการสอดคล้องสัมพันธ์ และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน
5. การมีวินัยของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการจะสามารถทำให้งานดำเนินไปด้วยดี
6. บุคลากรทุกคนต้องการขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน
7. การประสานงาน ความสามัคคี ความมีมนุษยสัมพันธ์และความร่วมมือ ย่อมนำมาซึ่งความสำเร็จของหน่วยงาน
8. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และการพัฒนางานเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับงานวิชาการ
9. การติดตามและประเมินผล เป็นสิ่งที่จำเป็นในการพัฒนางานวิชาการ
10. การบริหารเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ การบริหารงานวิชาการจำเป็นต้องใช้ศาสตร์ ศิลป์ ทักษะ และเทคนิคในการบริหาร

จันทร์ธานี สงวนนาม (2545: 143) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการจะเปลี่ยนแปลงไปตามสาระสำคัญของหลักสูตรและนโยบายการบริหารของหน่วยงานระดับกรม การดำเนินงานกิจกรรมวิชาการต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ผู้บริหารฝ่ายเดียวไม่สามารถชี้หน้าได้ในทุกเรื่อง จึงจำเป็นที่คณะครู ทีมงาน หรือแม้แต่คณะกรรมการสถานศึกษาต้องมีส่วนร่วมในการบริหาร นับตั้งแต่การแสดงความคิดเห็น การวางแผน การตัดสินใจ การปฏิบัติ การติดตามตรวจสอบและประเมินผล ทั้งนี้ เพื่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณที่มีต่อผู้เรียนเป็นสำคัญ

สรุปได้ว่า หลักการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ เทคนิควิธีในการบริหารงานโดยมีการวางแผน การจัดโครงสร้างการบริหารงาน การกระจายอำนาจความรับผิดชอบให้แก่ผู้ปฏิบัติ การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการแสดงความคิดเห็น การร่วมกันตัดสินใจ การมีเอกภาพในการดำเนินงานการมีวินัยของบุคลากรในการดำเนินงาน การ

ประสานงาน ความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจในการทำงานเป็นทีม เปิดโอกาสให้บุคลากรได้ใช้ความคิดอย่างสร้างสรรค์ในการพัฒนางาน และการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อนำมาปรับปรุงงาน ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณที่มีต่อผู้เรียน

1.4 บทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ

สมแพน จำปาหวาย (2542: 13) ได้สรุปบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนกับการบริหารงานวิชาการไว้ว่า ผู้บริหารมีความสำคัญที่สุดถือเป็นหัวใจหลักในการบริหารและพัฒนางานวิชาการ มักจะมีคำกล่าวเสมอ “ไม่มีโรงเรียนใดเยี่ยม ถ้าผู้บริหารแย่ และไม่มีโรงเรียนใดแย่ ที่ผู้บริหารเยี่ยม” เพราะงานวิชาการเป็นงานหลักของโรงเรียน ผู้บริหารนอกจากจะพัฒนาตนเองให้เป็นนักบริหารมืออาชีพแล้วยังต้องพัฒนาตนเองให้เป็นนักวิชาการชั้นเยี่ยมควบคู่กันไปด้วย งานวิชาการของโรงเรียนจึงจะสามารถพัฒนาสู่ระบบประกันของกระทรวงศึกษาธิการ

สรสิทธิ์ เขตคาม (2545: 25) ให้ความเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทหน้าที่ในการบริหารงานแต่ละประเภทคิดเป็นสัดส่วนดังนี้

- 1) งานบริหารวิชาการ 40 %
- 2) งานบริหารบุคลากร 20 %
- 3) งานบริหารกิจการนักเรียน 20 %
- 4) งานบริหารในหน้าที่ทั่วไป 5 %
- 5) งานบริหารการเงิน 5 %
- 6) งานบริหารอาคารสถานที่ 5 %
- 7) งานบริหารด้านความสัมพันธ์กับชุมชน 5 %

กมล ภูประเสริฐ (2544: 15) กล่าวว่างานวิชาการของโรงเรียนผู้บริหารจะต้องดำเนินงานเกี่ยวข้องกับงานที่จะต้องแสวงหาและเขียนปรัชญาและจุดประสงค์ของการจัดการศึกษา จะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรเป็นอย่างดี รู้จักแนะนำครูให้รู้จักใช้และทำประมวลการสอน โครงการสอนและบันทึกการสอน รู้หลักในการทำตารางสอน จัดวิชาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมเป็นผู้ให้การนิเทศหรือ แสวงหาผู้เชี่ยวชาญมาให้การนิเทศแก่ครูได้ รู้จักเลือกและแสวงหาวัสดุอุปกรณ์และแนะนำให้ครูใช้ตามความสามารถของโรงเรียน ให้ครูรู้จักเลือกที่จะจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร จัดห้องสมุดให้ครูและนักเรียนได้ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม ส่งเสริมให้ครูรู้จักวิธีการประเมินผลการเรียนการสอนและรู้จักนำผลการสอนมาปรับปรุงครูในด้านการสอน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544: 12) ได้สรุปว่า หน้าที่ในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเป็นภารกิจที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งโดยจะต้องกระจาย

ความรับผิดชอบไปให้ครูทุกคนและจะต้องครอบคลุมถึงปรัชญาและเป้าหมายของการจัดการศึกษาของนักเรียน การนำหลักสูตรไปใช้ กิจกรรมเสริมหลักสูตร การรู้จักเลือกสื่อการเรียนการสอน การจัดบริการห้องสมุดและการแนะแนว ตลอดจนการประเมินผลงานทางวิชาการแต่ละวิชาที่จัดสอนและวิชาการของโรงเรียน โดยส่วนรวม

แสงเดือน มาลีรักษ์ (2547: 14) สรุปว่า ผู้บริหารจะต้องบริหารงานวิชาการซึ่งครอบคลุมเกี่ยวกับหลักสูตร จุดมุ่งหมาย แผนการสอน การปรับปรุงการเรียนการสอน การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาและสื่อการสอน การจัดแบบเรียน ห้องสมุดโรงเรียน การประเมินผลและวัดผลการศึกษา การนิเทศการสอน จะเห็นว่างานวิชาการเหล่านี้ทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครูจะต้องทำงานร่วมกันอย่างมากผู้บริหารโรงเรียนจะทำงานคนเดียวไม่ได้อย่างแน่นอน ถ้าปราศจากความร่วมมือจากครูอาจเพราะครูอาจารย์มีหน้าที่ศึกษาหลักสูตรสอนให้ตรงกับหลักสูตร ทำแผนการสอน ปรับปรุง การเรียนการสอนใช้สื่อการสอนและประเมินผลวัดผลการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อ การบริหารงานวิชาการโดยถือว่างานวิชาการเป็นภารกิจหลักในการบริหารโรงเรียนเป็นผู้นำในด้านวิชาการทุกด้าน เช่น การวางแผนงานวิชาการ การจัดบุคลากรให้ตรงตามวุฒิและประสบการณ์ การสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนให้เหมาะสม การกระตุ้นเตือนให้บุคลากรในโรงเรียน มีการพัฒนาปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพบรรลุเป้าหมายของหลักสูตร

1.5 กระบวนการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจะประสบความสำเร็จ ส่งผลให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามความมุ่งหมายการจัดการศึกษาของชาติ ผู้บริหารจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการบริหาร ซึ่งมีนักการศึกษาให้ทัศนะเกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานวิชาการ ไว้ดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543: 5-6) ได้แบ่งกระบวนการบริหารงานวิชาการออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นก่อนดำเนินการ เป็นการกำหนดนโยบายและการวางแผนด้านวิชาการ โดยการจัดทำแผนงานวิชาการให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร จัดสภาพงานวิชาการ และวิธีการทำงาน จัดครูเข้าสอน จัดทำโครงการสอน การจัดปฏิทินการปฏิบัติงานจัดตารางสอน ปฐมนิเทศนักเรียน และการลงทะเบียนเรียน

2. **ขั้นการดำเนินการ** เป็นขั้นที่จัดและดำเนินงาน รวมทั้งการควบคุมดูแลให้ปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ให้ ประกอบด้วย การดำเนินงานการสอนตามหลักสูตร การดำเนินงานเกี่ยวกับกิจกรรมเสริมหลักสูตรทางด้านวิชาการ ได้แก่ การจัดโครงการสอนซ่อมเสริม โครงการส่งเสริมเด็กเรียนดี โครงการส่งเสริมการค้นคว้าด้วยตนเอง การจัดชุมนุมต่างๆ การแนะแนวการศึกษาและอาชีพ การจัดห้องสมุด เป็นต้น และงานเกี่ยวกับการบริการ การส่งเสริมให้มีการบริการเกี่ยวกับสื่อการสอน การจัดรวบรวมเอกสารคำสอน คู่มือครู และจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ

3. **ขั้นส่งเสริมและติดตามผลในด้านวิชาการ** ผู้บริหารควรส่งเสริม ปรับปรุงพัฒนา และประเมินผลงานด้านวิชาการ คือ ส่งเสริมให้ครูอาจารย์ได้ปรับปรุงตนเองด้านวิชาการ สนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามมาตรฐานทางวิชาการ ริเริ่มและสร้างสรรค์ในการปรับปรุงงานด้านวิชาการ จัดบรรยากาศทางวิชาการในสถานศึกษา จัดให้มีคณะกรรมการที่ปรึกษาทางวิชาการ จัดตั้งคณะทำงานทางวิชาการ ส่งเสริมให้จัดตั้งชุมนุมหรือชมรมทางวิชาการ ส่งเสริมให้มีการร่วมประชุมสัมมนาฝึกอบรม และส่งเสริมให้ศึกษาต่อเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ

กมล ภูประเสริฐ (2545: 7-8) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการมีกระบวนการ เหมือนกับการบริหารงานทั่วไป คือ ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน ดังนี้

1. การวางแผนพัฒนา หรือ การวางแผนเชิงกลยุทธ์ ซึ่งเป็นการวางแผนที่มีพื้นฐานมาจากสภาพที่เป็นปัญหา หรือความต้องการที่จะพัฒนางานและกำลังงบประมาณในขั้นตอนนี้ ประกอบด้วย การกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดภารกิจหรือพันธกิจ การกำหนดจุดมุ่งหมาย การกำหนดกลยุทธ์ และการกำหนดแผนงาน โครงการ

2. การนำ แผนไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ในขั้นตอนนี้ประกอบด้วย การจัดองค์กร หรือจัดบุคลากรเข้ารับผิดชอบงาน การสั่งการหรือมอบหมายงานการควบคุมงาน การติดตามกำกับ การประสานงาน และการนิเทศงาน

3. การประเมินผลการปฏิบัติตามแผน เพื่อตรวจสอบว่าการดำเนินงานสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ ประกอบด้วย การประเมินระหว่างการทำงาน การประเมินเมื่องานสิ้นสุด และการรายงาน

สรุปได้ว่า กระบวนการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย การวางแผนก่อนดำเนินการปฏิบัติตามแผน การติดตามประเมินผลทั้งในระหว่างดำเนินการและเมื่อดำเนินการเสร็จสิ้นและถือเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องดำเนินงานให้เป็นระบบอย่างต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน

2. ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษา ผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจในขอบข่ายการบริหารงานวิชาการอย่างชัดเจน ได้มีหน่วยงานทางการศึกษากำหนดขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการไว้ ดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543: 3) ได้กำหนดขอบข่ายของงานวิชาการ ประกอบด้วยงานต่อไปนี้

1. การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ เป็นการวางแผนเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ มีการจัดการล่วงหน้าเกี่ยวกับการเรียนการสอน ดังนี้

1.1 การปฏิบัติงานวิชาการ ได้แก่การประชุมเกี่ยวกับหลักสูตรการจัดปฏิทินการศึกษา ความรับผิดชอบตามภาระหน้าที่ การจัดชั้นตอนและเวลาในการทำงาน

1.2. โครงการสอนเป็นการจัดรายละเอียดเกี่ยวกับวิชาที่ต้องสอนตามหลักสูตร

1.3 บันทึกการสอน เป็นการแสดงรายละเอียดของการกำหนดเนื้อหาที่จะสอนในแต่ละคาบของแต่ละวันหรือสัปดาห์ โดยการวางแผนไว้ล่วงหน้า และยึดโครงการสอนเป็นหลัก

2. การจัดดำเนินการเกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อให้การสอนในสถานศึกษาดำเนินไปด้วยดี จึงต้องมีการจัดเกี่ยวกับการเรียนการสอนดังนี้

2.1 การจัดตารางสอนเป็นการกำหนดวิชา เวลา ผู้สอน สถานที่ตลอดจนผู้เรียนในแต่ละรายวิชา

2.2 การจัดชั้นเรียนรวมถึงการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆในห้องเรียน

2.3 การจัดครูเข้าสอน การจัดครูเข้าสอนต้องพิจารณาถึงความพร้อมของสถานศึกษาและความพร้อมของบุคลากร รวมถึงเชิญวิทยากรภายนอกมาช่วยสอน

2.4 การจัดแบบเรียน โดยปกติสถานศึกษาจะใช้แบบเรียนตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด นอกจากนั้นครูอาจใช้หนังสือประกอบหรือเอกสารที่ครูเตรียมเอง

2.5 การปรับปรุงการเรียนการสอน เป็นการพัฒนาครูผู้สอนให้ก้าวทันวิทยาการเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการ ความก้าวหน้าของสังคมธุรกิจอุตสาหกรรมเป็นต้น

2.6 การฝึกงาน เพื่อให้นักเรียนนักศึกษารู้จักนำทฤษฎีมาประยุกต์ใช้กับชีวิตจริง ทั้งยังมุ่งให้ผู้เรียนได้เห็นปัญหาที่แท้จริงในสาขาวิชาและอาชีพนั้น เพื่อให้โอกาสผู้เรียนได้เตรียมที่จะออกไปเผชิญกับชีวิตจริงต่อไป

3. การจัดการเกี่ยวกับการเรียนการสอน เป็นการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และการส่งเสริมการจัดหลักสูตร และโปรแกรมการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพ ได้แก่

3.1 การจัดสื่อการเรียนการสอน เป็นสิ่งที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาของนักเรียนเน้น เครื่องมือ และกิจกรรมให้ครูได้เลือกใช้ในการสอน

3.2 การจัดห้องสมุด เป็นที่รวบรวมหนังสือ เอกสารสิ่งพิมพ์ และวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นแหล่งวิชาการให้นักเรียนนักศึกษาได้ศึกษาและค้นคว้าเพิ่มเติม

3.3 การนิเทศการสอน เป็นการช่วยเหลือแนะนำครู ให้เกิดการแก้ไขปรับปรุง ปัญหาการเรียนการสอน

3.4 การวัดและประเมินผล เป็นกระบวนการที่ใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบ และวิเคราะห์ผลการเรียน

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545: 13) ได้กำหนดขอบข่ายภารกิจงานด้านการบริหารงานวิชาการ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติไว้ดังนี้ คือ การพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน การประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อ การศึกษาการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 ข : 33-34) ได้กำหนดขอบข่ายภารกิจของโรงเรียนในด้าน การบริหารวิชาการ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติไว้ดังนี้ คือ การพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาการพัฒนา แหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน การประสานความร่วมมือในการพัฒนา วิชาการแก่สถานศึกษาอื่น และการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่นักดลครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 2, 163) ให้ความสำคัญต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยกล่าวว่าการบริหารสถานศึกษา ตามบทบาท ภาระหน้าที่และงานของผู้บริหารสถานศึกษานั้น งานวิชาการถือว่าเป็นงานหลัก ส่วนงานด้านอื่นๆ ถือว่าเป็นงานที่มีความสำคัญรองลงมาและเป็นงานสนับสนุน ผู้บริหารที่ยึดงานวิชาการเป็นหลักในการบริหารและมีความเป็นผู้นำทางวิชาการ จะนำโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จ และได้กำหนดงานหลัก 6 ด้าน ของการบริหารงานวิชาการเป็นความรู้เฉพาะตำแหน่งในการพัฒนาข้าราชการครูเพื่อเข้าสู่

ตำแหน่งสายงานผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักสูตรผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา ประจำปีงบประมาณ 2547 ไว้ดังนี้ หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ การนิเทศภายใน การวัดและการประเมินผลการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีแนวทางการกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 (คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน : 2550) ได้กระจายอำนาจการบริหารด้านการบริหารงานวิชาการมีขอบข่ายการบริหารงานวิชาการไว้ 17 ด้านประกอบด้วย การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การวางแผนงานด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนว การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา และองค์กรอื่น การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุ องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

จากขอบข่ายงานวิชาการตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ การสรุปรวมจัดกลุ่มเป็น 11 ด้านด้วยเหตุผล ดังนี้ การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ได้สังเคราะห์รวมเข้ากับด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนงานด้านวิชาการ เป็นภารกิจที่ครอบคลุมที่สถานศึกษาต้องมีการวางแผนอยู่แล้วในด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนว การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ในด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการได้สังเคราะห์รวมกับด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุ องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ด้านการจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของ

สถานศึกษาก็เป็นส่วนหนึ่งของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จึงได้จัดรวมเป็นกลุ่มเดียวกัน ด้านการคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา ได้สังเคราะห์ร่วมกับด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

จากที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จัดกลุ่มจากขอบข่ายการบริหารงานวิชาการตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 โดยพิจารณาจากหลักเกณฑ์ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดของนักวิชาการอื่น สามารถกำหนดเป็นกรอบความคิดในการวิจัยนี้ ดังนี้

1. ด้านหลักสูตรของสถานศึกษา

หลักสูตรเปรียบเสมือนหัวใจสำคัญในการจัดการศึกษา ทุกรูปแบบและทุกระดับ การที่โรงเรียนจะประสบความสำเร็จ หรือล้มเหลวในการจัดการศึกษามากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับหลักสูตรและการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนนั้น

1.1 ความหมายของหลักสูตร

หลักสูตรมีความหมายในลักษณะต่างๆ ขึ้นอยู่กับมุมมองของผู้ใช้หลักสูตรที่สังเกตเห็นในคุณค่าและการใช้ประโยชน์ที่แตกต่างกัน การสร้าง พัฒนา และการวิเคราะห์หลักสูตรจะเป็นไปในแนวทางใดย่อมขึ้นอยู่กับการให้ความหมายของหลักสูตร ได้มีนักการศึกษาให้ความหมายของหลักสูตร ไว้ดังนี้

วิช ย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ (2542 : 48) ให้ความหมายว่า หลักสูตร หมายถึงมวลด ประสพการณ์ที่จัดให้กับผู้เรียนโดยวางแผนล่วงหน้าอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั้งทางด้านสติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และทักษะต่างๆ อันเป็นประสพการณ์ที่ผ่านเข้าไปในการรับรู้ของผู้เรียน

บรรพต สุวรรณประเสริฐ (2544 : 14-15) ให้ความหมายหลักสูตรไว้ 4 ลักษณะดังนี้

1. หลักสูตร หมายถึง รายวิชาหรือเนื้อหาสาระที่ใช้สอน
2. หลักสูตร หมายถึง มวลดประสพการณ์ที่สถานศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียน
3. หลักสูตร หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอน
4. หลักสูตรหมายถึง สิ่งที่ตั้งคมคาคดหมายหรือมุ่งหวังที่จะให้ผู้เรียนได้รับ

ชูศรี สุวรรณโชติ (2544 : 41) ให้ความหมายว่า หลักสูตร หมายถึง มวลด ประสพการณ์ทุกชนิดที่ครูสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขและเจริญงอกงาม

อุดม เขยกิจวงศ์ (2545 : 2) กล่าวว่า หลักสูตรมีความหมายทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ดังนี้

1. หลักสูตรคือจุดหมายที่ผู้เรียนพึงบรรลุ
2. หลักสูตรคือประสบการณ์ทั้งปวงของผู้เรียนที่จัดโดยโรงเรียน
3. หลักสูตรคือกิจกรรมทางการศึกษาที่จัดให้กับผู้เรียน
4. หลักสูตรคือรายวิชาหรือเนื้อหาวิชาที่เรียน
5. หลักสูตรคือแผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่คาดหวังแก่ผู้เรียน

สรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง ข้อกำหนดและแนวทางในการจัดประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียนอย่างเป็นระบบ เพื่อมุ่งประสงค์จะอบรมฝึกฝนผู้เรียนให้มีความรู้และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามที่สังคมต้องการ

1.2 ความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตรเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของการจัดการศึกษาในทุกระดับเนื่องจากหลักสูตรเป็นข้อกำหนดและแนวทางในการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามที่สังคมคาดหวัง หลักสูตรจึงเป็นเครื่องชี้ให้เห็นภาพของสังคมในอนาคต มีนักการศึกษาให้ทัศนะเกี่ยวกับความสำคัญของหลักสูตรไว้ ดังนี้

ศรีนทิพย์ ภู่อาลี (2542 : 22) กล่าวว่า หลักสูตรเป็นหัวใจของการศึกษา เพราะหลักสูตรเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงการศึกษาของประเทศซึ่งเปรียบเสมือนแนวทางที่สามารถทำให้เราทราบได้ทันทีว่า การจัดการศึกษาของประเทศที่จัดให้แก่เยาวชน เน้นหนักไปในทางใดในแง่ความรู้ การเสริมสร้างทักษะ และเจตคติอันมีผลโดยตรงต่อตัวเด็กและสังคม

นิคม ชมภูหลง (2545 : 52) กล่าวว่า หลักสูตรมีความสำคัญ คือ เป็นเครื่องชี้แนวทางปฏิบัติงานของครู เป็นเกณฑ์มาตรฐานในการควบคุมการเรียนการสอนระดับต่างๆ การจัดสรรงบประมาณและบุคลากรให้แก่โรงเรียน เป็นสิ่งที่กำหนดแนวทางในการส่งเสริมความเจริญงอกงามและพัฒนาการของเด็กตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา และชี้ให้เห็นถึงความเจริญของประเทศ

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546 : 16) กล่าวว่า หลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา และเป็นเครื่องชี้ถึงความเจริญของชาติ ประเทศใดมีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัย และมีประสิทธิภาพ คนในประเทศนั้นก็ย่อมมีความรู้ มีคุณภาพและมีศักยภาพในการพัฒนาประเทศอย่างเต็มที่

สรุปได้ว่า หลักสูตรมีความสำคัญยิ่งในการจัดการศึกษา เพราะเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นแนวทางในการจัดประสบการณ์แก่ผู้เรียน แนวทางในการพัฒนาสังคมไทย และช่วยให้ครู

มีทิศทางในการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาชาติ ผู้บริหารจึงต้องให้ความสำคัญในด้านการบริหารหลักสูตรเป็นอันดับแรก

1.3 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ปัจจุบันโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วประเทศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสูตรแกนกลางในการจัดการศึกษาของโรงเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ.2544 : 1) ซึ่งให้โรงเรียนใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2544 โดยให้เริ่มใช้ในโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่าย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2545 และให้ใช้พร้อมกันทั่วประเทศ ในปีการศึกษา 2546 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ในปีการศึกษา 2547 ให้ใช้ในชั้นเรียนถัดไป และครบทุกชั้นเรียนในปีการศึกษา 2548 ในการกำหนดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 เป็นหลักสูตรแกนกลางกรมวิชาการ (2544 ก : 2,4-27) กำหนดขึ้นโดยยึดหลักความมีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ ถือเป็นหลักสูตรแกนกลางที่มีโครงสร้างยืดหยุ่น มีจุดมุ่งหมายเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในภาพรวม 12 ปี เฉพาะส่วนที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ความเป็นไทยความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนการศึกษาต่อและเปิดโอกาสให้โรงเรียนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของชุมชนสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนด้วย โดยได้กำหนดสาระสำคัญของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไว้ดังนี้

1. หลักการ เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้เป็นไปตามแนวนโยบายของการจัดการศึกษาของประเทศ หลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมีดังนี้

1.1 เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล

1.2 เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

1.3 ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ

1.4 เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้

1.5 เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์

2. จุดหมายของหลักสูตร หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขและ

มีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดหมายของหลักสูตรซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่อไปนี้

2.1 เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์

2.2 มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียนและรักการค้นคว้า

2.3 มีความรู้อันเป็นสากลรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ

2.4 มีทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการดำเนินชีวิต

2.5 รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี

2.6 มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าผู้บริโภค

2.7 ภูมิใจในความเป็นไทยและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

2.8 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

2.9 มีความรักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสิ่งที่ดีงามให้สังคม

3. โครงสร้างและสาระของหลักสูตร

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 มีโครงสร้างและสาระสำคัญของหลักสูตรสรุปได้ดังนี้

3.1 กำหนดเวลาเรียน 12 ปี โดยแบ่งเป็น 4 ช่วงชั้น ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

3.2 กำหนดสาระการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่ม ดังนี้ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา การงานอาชีพและเทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศ

3.3 กำหนดให้มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพิ่มเติมจากการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มเพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม โดยแบ่งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็น 2 ลักษณะ คือกิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมนักเรียน

3.4 กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็น 2 ลักษณะ คือ มาตรฐานการเรียนรู้ การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ซึ่งเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่ม สาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบในแต่ละช่วงชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 และชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6

3.5 กำหนดเวลาเรียนของผู้เรียนในแต่ละช่วงชั้น ดังนี้ ช่วงชั้นที่ 1 และ 2 ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1-3 และ 4-6 ประมาณปีละ 800-1,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4-5 ชั่วโมง ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ประมาณปีละ 1,000-1,200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 5-6 ชั่วโมง ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ปีละไม่น้อยกว่า 1,200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง

1.4 การจัดหลักสูตร

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสูตรที่กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ในการพัฒนาผู้เรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สำหรับผู้เรียนทุกคนทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถปรับใช้ได้กับการจัดการศึกษาทุกรูปแบบ เป็นการกำหนดโครงสร้างที่เป็น สาระการเรียนรู้ จำนวนเวลาไว้อย่างกว้าง ๆ มาตรฐานการเรียนรู้ที่แสดงคุณภาพเมื่อผู้เรียนเรียนจบ 12 ปี และเมื่อเรียนจบในแต่ละช่วงชั้น โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความถนัดความ สนใจ ความต้องการ และความแตกต่างระหว่างบุคคลสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาต้องนำโครงสร้าง ของหลักสูตรไปจัดทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษา โดยคำนึงถึงสภาพปัญหา ความพร้อมเอกสาร ภูมิ ปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

1.5 หลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรสถานศึกษาเป็นหลักสูตรที่เกิดจากเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ที่ต้องการให้ทุกภาคส่วนของ สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยได้กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้าน วิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป มาให้โรงเรียนบริหารจัดการเอง โรงเรียนจึงต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของตนเองขึ้น โดยยึดหลักการ จุดหมายโครงสร้างของ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 เป็นกรอบแนวทาง เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีพัฒนาการใน ด้านต่างๆ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการความสนใจของ ผู้เรียน ชุมชนท้องถิ่น และสังคมประเทศชาติ ซึ่ง ประยูร ศรีประสาธน์ (2546 : 86-89) กล่าวว่า

หลักสูตรสถานศึกษา เป็นแนวทางหรือข้อกำหนดในการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน สถานศึกษาจะต้องทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชนท้องถิ่น หน่วยงานและสถานศึกษา ทั้งภาครัฐและเอกชนในท้องถิ่นวางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยจะต้องจัดทำสาระการเรียนรู้ ทั้งรายวิชาที่เป็นพื้นฐานและรายวิชาที่ต้องการเรียนเพิ่มเติมเป็นรายปีหรือรายภาค และกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์จากจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หลักสูตรสถานศึกษา จึงเป็นหลักสูตรที่โรงเรียนจัดทำขึ้นเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามกรอบแนวทางของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 โดยคำนึงถึงความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น

1.5.1 กระบวนการบริหารหลักสูตร

หลักสูตรที่ดีต้องมีความชัดเจน เหมาะสมกับผู้เรียนและสังคม หลักสูตรสถานศึกษาที่โรงเรียนจัดทำขึ้นจะบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับกระบวนการบริหารหลักสูตร ได้มีนักการศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาให้แนวทางในการบริหารงานหลักสูตรไว้ดังนี้กระทรวงศึกษาธิการ (2546 ข : 34) ได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรไว้ดังนี้

- 1) ศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 สาระแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพปัญหา และความต้องการของสังคม ชุมชนและท้องถิ่น
- 2) วิเคราะห์สภาพแวดล้อมและประเมินสถานภาพสถานศึกษาเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายรวมทั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 3) จัดทำโครงสร้างหลักสูตรและสาระต่างๆ ที่กำหนดให้มีในหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยพยายามบูรณาการเนื้อหาสาระทั้งในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันและระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามความเหมาะสม
- 4) นำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและบริหารจัดการการใช้หลักสูตรให้เหมาะสม
- 5) นิเทศการใช้หลักสูตร
- 6) ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร
- 7) ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรตามความเหมาะสม

รวิชัย ชัยจิรฉายากุล, ปราณี สังขะตะววรรณ และประภาพรณ เอี่ยมสุภานิต(2545 : 27-30) กล่าวว่า หลักสูตรของสถานศึกษาจะมีคุณภาพและประสิทธิภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยการบริหารจัดการหลักสูตรอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วยงานและภารกิจที่โรงเรียนจะต้องดำเนินการ คือ

1. การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ภารกิจที่ผู้บริหารและครูผู้สอนตลอดจนบุคลากรที่เกี่ยวข้องจะต้องดำเนินการเพื่อเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา มีดังนี้

1.1 สร้างความตระหนักให้แก่บุคลากรของสถานศึกษา ประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียน เพื่อให้เห็นความสำคัญหรือความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกันบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

1.2 ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษาขึ้นพื้นฐาน พ.ศ.2544

1.3 เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานองค์กรในชุมชนทุกฝ่ายได้รับทราบ และให้ความร่วมมือในการบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษา

1.4 จัดทำข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาให้เป็นระบบ

1.5 จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือธรรมนูญสถานศึกษา

1.6 พัฒนาศักยภาพของสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจและสามารถนำความรู้ ไปใช้จัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา

2. การจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาและคณะอนุกรรมการระดับกลุ่มวิชา จะต้องดำเนินการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษาดังต่อไปนี้

2.1 ศึกษาองค์ประกอบของหลักสูตรว่า กำหนดสาระของท้องถิ่นไว้อย่างไร และมีความสอดคล้องสัมพันธ์และสมดุลอย่างไร

2.2 วิเคราะห์ข้อบ่งชี้เนื้อหาหรือสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ทั้งองค์ประกอบด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม

2.3 ศึกษาสภาพปัญหาของชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ความต้องการของชุมชนและสังคม

2.4 ปรับปรุงสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมในส่วนที่ต้องจัดให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน

2.5 ตรวจสอบความสอดคล้องของสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมกับมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิชา และหลักสูตรมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.6 วางแผนการจัดการเรียนการสอนตามขอบข่ายสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ สักส่วน เวลาและหน่วยกิต ตามที่หลักสูตรแกนกลางกำหนด

2.7 พัฒนาแนวการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน นอกจากนี้ ครูควรดำเนินการเพื่อให้การจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาสมบูรณ์อีก 2 ประการ คือ กำหนดสื่อการเรียนรู้ และการวัดและการประเมินผล

3. การวางแผนบริหารจัดการหลักสูตร หรือวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรมีภารกิจที่ต้องดำเนินการ 3 ส่วน คือ

3.1 การบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น กิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย การสอนซ่อมเสริม การประเมินผลตามสภาพจริง เป็นต้น

3.2 การบริหารการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น การวางแผนให้ครูทุกคนสามารถแนะแนวผู้เรียนได้ทั้งด้านการศึกษา อาชีพและปัญหาอื่นๆ เป็นต้น

3.3 การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในและนอกสถานศึกษา การส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน เป็นต้น

4. การปฏิบัติการบริหารจัดการหลักสูตร การดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรให้เป็นไปตามภารกิจที่สอง หรือจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา และภารกิจที่สาม หรือการวางแผนบริหารจัดการหลักสูตร ซึ่งสถานศึกษากำหนดไว้

5. การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล แยกออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

5.1 การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการภายในสถานศึกษา

5.2 การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการจากภายนอกสถานศึกษา

6. การสรุปผลการดำเนินงานบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาจะต้องรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงานบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษาสรุปและเขียนรายงานผลการดำเนินงานเสนอต่อผู้เกี่ยวข้อง และผลการรายงานเผยแพร่ให้ชุมชนหรือสาธารณชนได้รับทราบ

7. การปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาผลการดำเนินงานบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานและข้อมูลจากการติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรทั้งหมด จะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในปีต่อไป

สรุปได้ว่า ด้านการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา เป็นการศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับสาระสำคัญของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติโดยมีการวางแผน การดำเนินงาน การนิเทศกำกับติดตาม ประเมินผลและการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรผู้บริหารจะต้องตระหนักและเห็นความสำคัญ ศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร จัดสภาพแวดล้อมเอกสารหลักสูตรและปัจจัยอื่นๆ ให้เพียงพอ รวมทั้งวางแผนร่วมกับครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการนำหลักสูตร ไปใช้ ติดตาม ประเมินผลและปรับปรุงแก้ไข ปัญหาที่เกิดจากการใช้หลักสูตรอยู่เสมอ

1.6 การพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นหรือสมบูรณ์ขึ้น และการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นฐาน

มูลนิธิส่งเสริมนโยบายศึกษาและกระทรวงศึกษาธิการ (2544 ก 2 - 16) ได้กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้

1. การสำรวจสถานะทางวิชาการของสถานศึกษา โดยสถานศึกษาจะต้องสำรวจสถานะทางวิชาการ ได้แก่ ความพร้อมของครู ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศภายในสถานศึกษา แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากร สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนต่างๆ

2. กำหนดความคาดหวังและโครงสร้างในการบริหารงานวิชาการ เมื่อทราบและเข้าใจในสถานะทางวิชาการแล้ว สถานศึกษาจะวางแผนพัฒนาหลักสูตรระดับสถานศึกษาให้เป็นหลักสูตรที่รอบด้าน ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชน และมีคุณภาพมาตรฐานที่กำหนด

3. การพัฒนาหลักสูตรที่รอบด้านระดับสถานศึกษา

3.1 หลักสูตรนี่ยุคสมัย (หลักสูตรแบบบูรณาการ) จุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถของผู้เรียนทางด้านวิชาการ หรือการพัฒนาศักยภาพทุกด้านที่มีอยู่ในตัวผู้เรียน เพื่อให้เจริญงอกงามมากที่สุด

3.2 หลักสูตรแบบพหุสาขาวิชา เป็นหลักสูตรที่เน้นการแบ่งเป็นรายวิชา บังคับอยู่ส่วนมาก ครูยังต้องยึดรายวิชาเป็นหลัก แต่พยายามให้มีการบูรณาการในระดับหัวเรื่องหรือประเด็นหลัก

3.3 หลักสูตรสามมิติ เป็นการพัฒนาหลักสูตรด้วยการพยายามเพิ่มสัดส่วนของการบูรณาการความรู้ระหว่างรายวิชา กลุ่มวิชาเข้าไปให้มากกว่าที่เป็นอยู่ และเพิ่มเรื่องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาเข้าไปเป็นอีกมิติหนึ่งของโครงสร้างหลักสูตรด้วย

กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 28-34) ได้กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้

1. สถานศึกษาจะต้องกำหนดวิสัยทัศน์ โดยชุมชน พ่อแม่ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้เรียน ภาคธุรกิจ ภาครัฐในชุมชน ร่วมกันกับคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้บริหาร กำหนดวิสัยทัศน์ของ โรงเรียนและหลักสูตร ซึ่งจะแสดงเป้าหมายของการศึกษาอันสูงส่งที่มีพันธกิจหรือภาระหน้าที่ในการกำหนดงานหลักที่สำคัญๆ ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาพร้อมมาตฐานการจัดการศึกษา แผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการ และการติดตามผล

2. สถานศึกษาจะจัดทำหลักสูตร จากวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้ที่สถานศึกษากำหนดไว้ สถานศึกษาจะต้องจัดทำสาระการเรียนรู้จากช่วงชั้น ให้เป็นรายปีหรือรายภาค พร้อมกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้ชัดเจน

3. การออกแบบการเรียนการสอน การออกแบบการเรียนรู้ เป็นการกำหนดวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ จะต้องให้ผู้เรียนพัฒนาได้ทั้งด้านความรู้ ความคิด ทักษะ กระบวนการทำงาน และเจตคติที่ดี

4. การกำหนดเวลาเรียนและจำนวนหน่วยกิต

4.1 ช่วงชั้นที่ 1- 3 กำหนดสาระการเรียนรู้เป็นรายปีและกำหนดหน่วยการเรียนรู้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับมาตรฐานและสาระการเรียนรู้

4.2 ช่วงชั้นที่ 4 กำหนดสาระการเรียนรู้เป็นรายภาค และกำหนดจำนวนหน่วยกิตให้เหมาะสมและสอดคล้องกับมาตรฐานและสาระการเรียนรู้

5. การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ โดยการนำเอกสารการเรียนรู้เป็นรายปีหรือรายภาคที่กำหนดไว้ไปบูรณาการจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้หน่วยย่อยๆ เพื่อสะดวกในการจัดการเรียนรู้

6. การจัดทำแผนการเรียนรู้ โดยวิเคราะห์จากคำอธิบายรายวิชารายปี หรือรายภาค และหน่วยการเรียนรู้ที่จัดทำกำหนดเป็นแผนการจัดการการเรียนรู้ของผู้เรียนและผู้สอน

7. การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษาจะต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

8. การกำหนดลักษณะพึงประสงค์ สถานศึกษาต้องร่วมมือกับชุมชนกำหนดลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 34)
ได้มีแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ไว้ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 สาระ
แกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพปัญหา และความต้องการของ
สังคม ชุมชน และท้องถิ่น

2 วิเคราะห์สภาพแวดล้อมและประเมินสถานภาพสถานศึกษา เพื่อกำหนด
วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย รวมทั้ง
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. จัด โครงสร้างหลักสูตร และสาระต่างๆ ที่กำหนดให้มีในหลักสูตร
สถานศึกษาที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยพยายามบูรณาการ
การเนื้อหาสาระทั้งในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกัน และระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามความ
เหมาะสม

4. นำหลักสูตร ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และบริหารจัดการ การใช้
หลักสูตรให้เหมาะสม

5. นิเทศการใช้หลักสูตร

6. ติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตร

7. ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรตามความเหมาะสม

สรุปได้ว่าการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเป็นการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย
หลักการ เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยมีกรณีศึกษาติดตาม ประเมินผลการใช้
หลักสูตร เพื่อนำมาปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพบริบทของสถานศึกษา

สรุปด้านหลักสูตรของสถานศึกษา หมายถึงการกำหนดและแนวทางในการจัด
ประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียนอย่างเป็นระบบ โดยการวิเคราะห์เอกสารหลักสูตร
การศึกษาขั้นพื้นฐาน สาระแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพ
ปัจจุบันปัญหาและความต้องการของสังคม ชุมชนและท้องถิ่น วิเคราะห์สภาพแวดล้อมและ
ประเมินสถานภาพสถานศึกษา เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย

2. ด้านกระบวนการเรียนรู้

2.1 ความหมายของกระบวนการเรียนรู้

ทิสนา แคมมณี (2544) กล่าวว่า คำว่า “การเรียนรู้” มีขอบเขตที่ครอบคลุม
ความหมาย 2 คือ

1. การเรียนรู้ในความหมายของ “กระบวนการเรียนรู้” ซึ่งหมายถึงวิธีการต่างๆ ที่ช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้

2. การเรียนรู้ในความหมายของ “ผลการเรียนรู้” ซึ่งได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในสาระต่างๆ ความสามารถในการกระทำ และการใช้ทักษะกระบวนการต่างๆ รวมทั้งความรู้ลึก หรือ เจตคติอันเป็นที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้ หรือการใช้วิธีการเรียนรู้

ทิสนา แชมมณี (2544) ได้ให้ความหมายว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางความคิด ซึ่งเป็นกระบวนการภายในมนุษย์ การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีจากสิ่งเร้า ที่มีลักษณะเป็นภาพรวมมากกว่าสิ่งเร้าที่มีลักษณะเป็นส่วนย่อย การเรียนรู้ของบุคคลเกิดขึ้นได้ในลักษณะคือ

1. เกิดจากการรับรู้ คือการรับสิ่งเร้าเข้าไปผ่านประสาทสัมผัส แล้วถ่ายโยงเข้าสู่สมองและเข้าสู่กระบวนการคิดซึ่งบุคคลจะใช้ประสบการณ์เดิมตีความหมายของสิ่งเร้านั้น

2. การเกิดจากการหยั่งเห็น ซึ่งเป็นกระบวนการค้นพบช่องทางการแก้ปัญหา โดยการพิจารณาปัญหาโดยส่วนรวม

ทิสนา แชมมณี (2544) ได้ให้ความหมายว่า การเรียนรู้ที่ดีคือ การเรียนรู้ที่มีความหมายซึ่งจะเกิดขึ้นได้เมื่อบุคคลสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้ใหม่กับสิ่งที่มีอยู่ เนื่องจากกระบวนการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่แต่ละบุคคลใช้เพื่อช่วยให้ตนเองเกิดการเรียนรู้ แต่ผู้ที่มีการเรียนรู้เกิดขึ้นแล้ว มีความเข้าใจแล้วสามารถช่วยให้บุคคลอื่นที่ยังไม่รู้เกิดการเรียนรู้ขึ้นได้ การสอนให้บุคคลอื่นได้เรียนรู้นี้เป็นกระบวนการทางธรรมชาติที่ช่วยให้มนุษย์เรียนรู้ได้รวดเร็วและมากขึ้น เพราะหากไม่มีการสอน การเรียนรู้ย่อมขึ้นอยู่กับโอกาสและความสามารถของตนที่จะเรียนรู้ ซึ่งการรอโอกาสหรือสถานการณ์ที่จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้อาจจำเป็นต้องใช้เวลานานหรืออาจไม่เกิดขึ้นเลย หากสถานการณ์ไม่อำนวย ด้วยเหตุผลนี้การสอนจึงเป็นกระบวนการทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นมาพร้อมๆ กับการมีสังคมมนุษย์ที่ต้องพึ่งพาอาศัยกันและกัน ฉะนั้นครูคนแรกของมนุษย์ก็คือพ่อแม่ของตนเอง

กระบวนการเรียนรู้กับกระบวนการสอนนั้นไม่ได้เป็นกระบวนการเดียวกัน แต่มีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ เราจะสอนอย่างไร ก็ขึ้นกับความเชื่อว่าคนเรียนรู้ได้อย่างไร หากบุคคลมีความเชื่อว่าคนเราเรียนรู้ได้จากการฟังคำบอกเล่าของผู้รู้ บุคคลนั้นก็จะสอนโดยการบอก อธิบาย ความเชื่อนี้ก็จะได้รับการถ่ายทอดมาเรื่อยๆ คนรุ่นหลังๆ ก็จะปฏิบัติตามๆ กันมาจนกระทั่งลืมคิดไปว่า ทำเช่นนั้นทำไม เป็นเพียงการรับมาใช้เสมือนเป็นวัฒนธรรม ประเพณีสืบทอดกันมา

สรุปได้ว่า กระบวนการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ผ่านทางประสาทสัมผัส โดยมีสิ่งเร้ามากระตุ้น ทำให้เกิดการเรียนรู้รับรู้อันผ่านทางสมองแล้วเชื่อมโยงกับสิ่งที่ประสพการณ์เดิมกับสิ่งใหม่ ทำให้เกิดการเรียนรู้ ความรู้ ความเข้าใจ

2.1 ขั้นตอนกระบวนการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้เสนอลำดับขั้นตอนกระบวนการจัดการเรียนรู้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ , 2545)

2.1.1 การสำรวจความต้องการ ขั้นแรกควรศึกษาธรรมชาติและกำหนดความต้องการของผู้เรียน โดยการซักถาม สังเกต สัมภาษณ์ หรือทำแบบทดสอบก่อนเรียน เพื่อสร้างกระตุ้นความสนใจ สำรวจความสนใจและพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียนเป็นรายบุคคล

2.1.2 การเตรียม ครูต้องเตรียมศึกษาเนื้อหาสาระวิชาในหลักสูตร และจุดประสงค์การเรียนรู้ให้เข้าใจอย่างท่องเทีว่าหลักสูตรต้องการอะไรแค่ไหน มีจุดประสงค์การเรียนรู้อย่างไร และทำไมจึงต้องการอย่างนั้น เพื่อการวางแผนจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีความต่อเนื่อง เชื่อมโยงกัน และหากความเป็นไปได้ความเชื่อมโยงและบูรณาการสาระการเรียนรู้แต่ละวิชาที่สัมพันธ์กัน เข้าด้วยกัน เพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับวิถีชีวิตจริง และให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงให้มากที่สุด ทั้งนี้ครูต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามความสนใจและความถนัดอย่างเหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ตามความถนัดความสนใจรายบุคคล เนื่องจากครูไม่ใช่ผู้บอกผู้สอนอย่างเดียว ครูจึงต้องเตรียมแหล่งข้อมูลทั้งที่เป็นสื่อการเรียน ใบความรู้ ใบงาน และวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ หรือศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีข้อมูลความรู้ ที่ผู้เรียนสามารถเลือกศึกษาค้นคว้าตามความต้องการ

2.1.3 การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น

1) การนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นนี้ครูควรใช้ประเด็นคำถาม สถานการณ์ หรือกิจกรรมที่กระตุ้นหรือท้าทาย ให้ผู้เรียนเกิดความสงสัยใคร่รู้ โดยครูต้องเป็นกัลยามิตรของผู้เรียนและทำให้ผู้เรียนรู้สึกได้ว่า ครูคือเพื่อนที่ช่วยเหลือเขาได้ในทุกเรื่อง ครูต้องรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล และดึงดูดให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น และเต็มใจ

2) ขั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูเป็นบุคคลสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ กิจกรรมต้องสอดคล้องกับการดำรงชีวิต ใช้สื่อที่หลากหลายในลักษณะขององค์รวมที่เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน คำนึงถึงการมีส่วนร่วมทุกส่วน โดยผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมเสนอกิจกรรม และลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน สรุปความรู้ด้วยตนเอง ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทั้งสมาชิกภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการแสวงหาความรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับสิ่งแวดล้อมนอกห้องเรียน

3) การวิเคราะห์อภิปรายผลงาน องค์ความรู้ที่สรุปได้จากกิจกรรมการเรียนรู้ ครูและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายผลที่เกิดจากกิจกรรมการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์

โดยเน้นให้ผู้เรียนเกิดการค้นพบองค์ความรู้ด้วยตนเอง ครูเป็นเพียงผู้คอยสังเกตเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับให้องค์ความรู้ที่ได้รับชัดเจน เป็นการเสริมแรงและกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจค้นหาความรู้ต่อไป

2.1.4 การประเมินผล การประเมินผลสำเร็จของกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดนั้นเป็นการประเมินซึ่งมุ่งเน้นผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ ในสาระและจุดเน้นการประเมินการพัฒนาการเรียนของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรม การเรียน การร่วมกิจกรรมการเรียนรู้และการทดสอบเพื่อพัฒนา และค้นหาศักยภาพ จุดเด่น จุดด้อยของผู้เรียน และตรวจสอบว่ากระบวนการเรียนรู้ได้พัฒนาผู้เรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่ อีกทั้งผลการเรียนของผู้เรียนจะเป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพการสอนของครูด้วย ดังนั้นการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต้องวัดและประเมินให้ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งในส่วนของกระบวนการและผลงาน ทั้งด้านความรู้ ด้านความรู้สึกรู้สึก และทักษะด้านการแสดงออกทุกด้านและประเมินตามสภาพจริง ซึ่งในการประเมินผลสามารถประเมินระหว่างการเรียนรู้การสอนและประเมินสรุปรวม โดยมีขั้นตอนในการประเมินดังนี้

- 1) กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการประเมิน
- 2) พิจารณาขอบเขต เกณฑ์ วิธีการและสิ่งที่จะประเมิน
- 3) พิจารณากำหนดองค์ประกอบ และผู้ประเมินว่ามีใครบ้างที่จะเป็นผู้ประเมิน
- 4) เลือกเทคนิคและเครื่องมือในการประเมินหลากหลาย เหมาะสมกับวัตถุประสงค์และเกณฑ์ในการประเมิน
- 5) กำหนดเวลาและสถานที่ที่จะประเมิน
- 6) วิเคราะห์ผลและจัดการข้อมูลการประเมิน ประกอบด้วยรายการกระบวนการ เพิ่มสะสมผลงาน การบันทึกข้อมูล
- 7) สรุปผลการประเมิน เพื่อพัฒนาและปรับปรุงข้อบกพร่องการเรียนรู้ และพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอน ในกรณีที่เป็นการประเมินสรุปรวมเพื่อพิจารณาตัดสินใจเลื่อนชั้น โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดให้นำผลการประเมินระหว่างเรียนมาประกอบการพิจารณาด้วย

2.1.5 การสรุปและนำไปประยุกต์ใช้ เป็นขั้นตอนการตกผลึกของกระบวนการเรียนรู้รายบุคคล กล่าวคือ ผู้เรียนแต่ละคนจะเกิดการมองเห็นสิ่งต่างๆอย่างเป็นองค์รวมมองเห็นอย่างเชื่อมโยง หยั่งรู้ เกิดการค้นพบตนเองว่ามีความสามารถ มีจุดเด่น จุดด้อยทางด้านใด ซึ่งสิ่งต่างๆเหล่านี้จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนหลังจากที่เขาผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ และการแสดงออกตาม

กระบวนการดังกล่าวข้างต้น ซึ่งพิจารณาได้จากการหาข้อสรุปจากบทเรียน โดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะเพิ่มเติม การแลกเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ การสะท้อนความคิด การแสดงผลงาน การจัดนิทรรศการ การแสดงออกในลักษณะละคร การนำข้อค้นพบ การปรับปรุงตนเองของผู้เรียน เช่น การปรับปรุงบุคลิกภาพ การเคารพในสิทธิผู้อื่น การเข้าใจผู้อื่น ตลอดจนการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ที่เกิดประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และการดำรงชีวิตประจำวัน

2.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550) ได้ให้ข้อเสนอแนะการส่งเสริมพัฒนาครูด้านกระบวนการเรียนรู้ ไว้ดังนี้

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการการเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
4. จัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา
5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมี ความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ
6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานศึกษามีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดาและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

สรุปได้ว่าการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เป็นการพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะ ใช้กระบวนการคิด จัดกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการอ่าน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งด้านเนื้อหาและสอดคล้องการมีคุณธรรมจริยธรรม การสร้างบรรยากาศสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ การใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ และการประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อจะได้พัฒนาผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ

จากที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ เป็นการส่งเสริมพัฒนาครูให้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นพัฒนาคน และชีวิตของคนให้มีความรู้เต็มศักยภาพสอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน มีการฝึกทักษะกระบวนการคิดการจัดการการเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้ มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงาม โดยมีลักษณะของกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้ทั้งระดับผู้เรียน ระดับห้องเรียน และระดับนอกเหนือห้องเรียน ในกระบวนการจัดการเรียนรู้นั้น ต้องให้ผู้เรียนได้มีโอกาสคิดเอง ผู้สอนต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านความสามารถ สาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล สาระการเรียนรู้เชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ต้องคำนึงถึงศักยภาพของสมองผู้เรียน ความหลากหลายของสติปัญญา

3. ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาและการเทียบโอนผลการเรียน

3.1 ความหมายการวัดและการประเมินผลการศึกษา

การวัดผลและการประเมินผลเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องจากการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่ครูใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียน ที่ทำให้ครูทราบถึงความสำเร็จในการเรียนรู้ของผู้เรียนมีนักการศึกษาให้ความหมายการวัดผลและประเมินผลไว้ดังนี้

บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ (2545 : 8-9) ให้ความหมายว่า การวัดผลหมายถึงกระบวนการกำหนดตัวเลขให้กับสิ่งที่วัดอย่างมีกฎเกณฑ์ ครูสามารถวัดคุณลักษณะบางอย่างของผู้เรียนโดยใช้แบบทดสอบ ใช้มาตรวัดน้ำหนักและส่วนสูง ใช้การทดสอบปฏิบัติ และใช้วิธีการอื่นๆส่วนการประเมินผล เป็นกระบวนการที่ทำต่อจากการวัด แล้วตัดสินใจลงสรุปคุณค่าอย่างมีกฎเกณฑ์การประเมินผลเป็นผลการตัดสินใจจากผู้ประเมินไม่ใช่ผลจากการวัดโดยตรง

ไพศาล หวังพานิช (2545 : 3) ให้ความหมายว่า การวัด เป็นกระบวนการสืบค้นรายละเอียด หรือจำนวน ปริมาณ เกี่ยวกับสมบัติหรือคุณลักษณะของสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งอาจเป็นวัตถุ สิ่งของ สภาพต่างๆ หรือของบุคคล โดยอาศัยวิธีการหรือเครื่องมือเป็นหลักในการวัด สำหรับการประเมินผล เป็นกระบวนการพิจารณาตัดสิน ลงสรุปเกี่ยวกับสมบัติ หรือคุณลักษณะของสิ่งต่าง ๆ หรือของบุคคลโดยใช้ผลที่ได้จากการวัด

เขาวดี วิบูลย์ศรี (2548 : 5-6) ให้ความหมายว่า การวัดผล คือกระบวนการที่พยายามค้นหาระดับที่แสดงถึงปริมาณของคุณลักษณะใดลักษณะหนึ่งในตัวบุคคล หรือสิ่งของหรือเหตุการณ์ ส่วนการประเมินผล คือการรวบรวมข้อมูลและจัดข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่อช่วยให้มีการตัดสินใจได้หลายทาง

สรุปได้ว่า การวัดและประเมินผล หมายถึง กระบวนการสืบค้นคุณลักษณะของผู้เรียน โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย แล้วพิจารณาตัดสินสรุปผลเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้เรียน โดยใช้ผลจากการวัด

3.2 ความสำคัญของการวัดและการประเมินผลการศึกษา

การวัดและประเมินผลเป็นกระบวนการซึ่งช่วยให้ผู้สอนได้ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียน รวมทั้งข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้เต็มศักยภาพ มีนักการศึกษาได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับความสำคัญของการวัดผลและการประเมินผลการศึกษาไว้ดังนี้

ถ้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543 : 29-31) กล่าวว่า การวัดและการประเมินผลมีประโยชน์เรื่องต่อไปนี้

1. การเรียนการสอน การวัดและประเมินผลเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน เพราะทำให้ครูทราบว่านักเรียนเกิดพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและของวิชานั้นๆ หรือไม่ ครูสอนบกพร่องจุดใด เด็ดบกพร่องเรื่องใด บทเรียนขาดความสมบูรณ์ตอนไหน เพื่อปรับปรุงซ่อมเสริมเด็กได้ทัน

2. การบริหาร ผู้บริหารจำเป็นต้องพึงพาการวัดผลอย่างมาก เพราะผู้บริหารที่ดี จะทำการตัดสินใจสั่งการอะไรจำเป็นต้องมีข้อมูลที่ดีพอ ซึ่งข้อมูลส่วนมากได้มาจากการวัดผล การแก้ปัญหาที่ผู้บริหารมักนำข้อมูลไปใช้ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงโปรแกรมการเรียนเปลี่ยนหนังสือเรียน การจัดครูเข้าสอน การรายงานผลให้ผู้ปกครองทราบ การเปรียบเทียบผล การเรียนระหว่างกลุ่มโรงเรียน การปรับปรุงโรงเรียน ฯลฯ เป็นต้น

3. การแนะแนว ในระบบโรงเรียนการแนะแนวเป็นสิ่งสำคัญ แต่การแนะแนวเด็กที่มีปัญหาจะต้องวัดผลก่อน แล้วจึงแนะแนวการศึกษาให้ตามความสามารถ หากไม่มีข้อมูลจากการวัดผลจะแนะแนวให้เหมาะสมได้ยาก

4. การวิจัย การแก้ปัญหาโดยวิธีการที่น่าเชื่อถือได้และได้ผลอย่างเชื่อถือได้ เรียกว่าเป็นการวิจัย ในการทำวิจัยจำเป็นต้องใช้ข้อมูลจากการวัดผล หากไม่มีข้อมูล การวิจัยจะล้มเหลว การเก็บข้อมูลจะต้องใช้เครื่องมือในการวัดผลให้เที่ยงตรงตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย

เสรี ชัดแฉ่ม (2544 : 15-16) กล่าวถึงประโยชน์ของการวัดและประเมินผลการศึกษาไว้ดังนี้

1. ช่วยสำรวจความต้องการทางการศึกษาของแต่ละบุคคล เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการออกแบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนยิ่งขึ้น

2. ช่วยตรวจสอบประสิทธิผลของวิธีสอน กิจกรรมการเรียนการสอน โครงการ และอุปกรณ์การเรียนการสอนว่าได้ผลมากน้อยเพียงใด ควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

3. ช่วยให้สารสนเทศแก่ผู้เรียน อาจารย์ที่ปรึกษา นักแนะแนว ผู้บริหารหรือผู้ว่าจ้างงาน เพื่อนำสารสนเทศไปใช้ตัดสินใจเลือกวิชาเรียน เลือกอาชีพหรือการจ้างงาน

4. ช่วยให้สารสนเทศแก่ผู้บริหาร เพื่อนำไปใช้จัดการทรัพยากร วัสดุครุภัณฑ์ ของโรงเรียนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

5. ช่วยให้สารสนเทศแก่ผู้บริหาร เพื่อนำไปใช้ตัดสินใจเรื่องการบริหารงาน บุคคลในโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น

สมนึก ภัททิยธนี (2546 : 9) กล่าวถึงประโยชน์ของการวัดผลการศึกษาไว้ดังนี้

1. ประโยชน์ต่อนักเรียน ช่วยให้นักเรียนทราบถึงความสามารถ และความถนัด ทำให้เข้าใจตนเองและเกิดแรงจูงใจในการเรียนเพิ่มขึ้น

2. ประโยชน์ต่อครูผู้สอน เป็นข้อมูลให้ครูเตรียมการเรียนการสอนได้ดียิ่งขึ้น และช่วยให้ครูรู้จักนักเรียนในด้านต่าง ๆ มากขึ้น

3. ประโยชน์ต่อฝ่ายแนะแนว เป็นข้อมูลให้ฝ่ายแนะแนวนำไปประกอบการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดกับนักเรียน แนะนำการเรียน หรือแนะแนวอาชีพได้ถูกต้อง และนำเสนอแนวทางปรับปรุงแก้ไขการเรียนการสอนต่อผู้บริหาร

4. ประโยชน์ต่อฝ่ายบริหาร ช่วยในการวางแผนการเรียนการสอนการบริหาร และการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้ถูกต้องยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า การวัดผลและการประเมินผลการศึกษาเป็นกระบวนการตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน แสดงให้เห็นพัฒนาการ ความก้าวหน้า ความสำเร็จของผู้เรียน ความสำเร็จของผู้สอน ซึ่งจะนำไปสู่การช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน ของครู และการพัฒนาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.3 หลักการวัดและการประเมินผลการศึกษา

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในปัจจุบัน เป็นการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 ซึ่งเน้นการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนให้ก้าวหน้าสูงสุด โดยไม่จำเป็นต้องใช้วิธีการและรูปแบบเดียวกัน มีหน่วยงานทางการศึกษาและนักการศึกษาได้กำหนดและเสนอหลักการวัดผลและประเมินผลไว้ ดังนี้

กรมวิชาการ (2545 ข : 3) กำหนดหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. สถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม

2. การวัดและประเมินผลการเรียนต้องสอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดในหลักสูตร
3. การประเมินผลการเรียนต้องประกอบด้วย การประเมินเพื่อปรับปรุงพัฒนาผู้เรียน การจัดการเรียนการสอน และการประเมินเพื่อตัดสินการเรียน
4. การประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอนต้องดำเนินการด้วยวิธีการที่หลากหลายเหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการวัด ธรรมชาติของวิชา และระดับช่วงชั้นของผู้เรียน
5. ให้มีการประเมินความสามารถของผู้เรียนในการอ่าน ทิศวิเคราะห์และเขียนสื่อความในแต่ละช่วงชั้น
6. ให้มีการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในแต่ละช่วงชั้น
7. ให้มีการประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับชาติ ในแต่ละช่วงชั้น
8. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนตรวจสอบผลการประเมินผลการเรียนได้
9. ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนระหว่างสถานศึกษาและรูปแบบการศึกษาต่าง ๆ

ศิริชัย กาญจนวาสี (2546 : 12) กล่าวว่า กระบวนการวัดและประเมินผลควรสอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รูปแบบการประเมินที่สามารถนำมาใช้ได้ เช่น การประเมินตามสภาพจริง การประเมินภาคปฏิบัติ การใช้แฟ้มสะสมงานการทดสอบ การประเมินโดยใช้ศูนย์การประเมิน เป็นต้น สำหรับวิธีการวัดมีหลากหลาย ผู้ใช้ควรเลือกใช้ให้เหมาะสมกับธรรมชาติของการเรียนรู้ วิธีการวัดที่นิยมใช้ เช่น การทดสอบ การสัมภาษณ์ การสอบถาม การสังเกต การตรวจผลงาน การใช้แฟ้มสะสมงาน แต่ละวิธีสามารถใช้เครื่องมือวัดได้แตกต่างกันตามความเหมาะสม

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2548 : 11-13) ได้เสนอหลักการวัดและประเมินผลไว้ดังนี้

1. วัดให้ตรงกับจุดมุ่งหมาย การวัดและประเมินผลแต่ละครั้งจะต้องมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนในการวัด เพื่อตรวจสอบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดให้ผู้เรียนสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายไม่มากนักน้อยเพียงใด
2. ใช้เครื่องมือที่มีคุณภาพ เครื่องมือที่ขาดคุณภาพจะทำให้ผลการวัดขาดคุณภาพ และเมื่อนำผลการวัดไปประเมินผล ผลการประเมินย่อมมีโอกาสผิดพลาด
3. คำนึงถึงความยุติธรรม การวัดและประเมินผลต้องทำด้วยใจเป็นกลางไม่ลำเอียงหรือมีอคติ ตัดสินตามหลักวิชา หากขาดความยุติธรรมย่อมส่งผลให้การวัดผลและประเมินผลขาดความเชื่อถือ

4. การแปลผลให้ถูกต้อง จะต้องพิจารณาให้รอบคอบก่อนที่จะลงสรุปโดยคำนึงถึงหลักเกณฑ์ และวิธีการแปลความหมายเป็นสำคัญ พิจารณาตามหลักตรรกวิทยา ความสมเหตุสมผล สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของการประเมิน และต้องมีความรู้ในมาตรการวัดและสถิติที่นำมาใช้

5. ใช้ผลการวัดและการประเมินให้คุ้มค่า การวัดและประเมินผลแต่ละครั้งเป็นงานที่ต้องลงทุนทั้งในด้านพลังความคิด กำลังกาย เวลา และงบประมาณ หากผลการวัดนำมาเพียงตัดสินได้คกให้ผู้เรียนเท่านั้น เป็นการลงทุนไม่คุ้มค่า ควรนำไปใช้ประโยชน์อื่น เช่น ใช้วินิจฉัยข้อบกพร่องในการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียน เป็นข้อมูลสำหรับการปรับปรุงและพัฒนาการสอนของครู เป็นข้อมูลสำหรับการแนะแนวผู้เรียนและผู้ปกครอง หรือการปรับปรุงการบริหารงานในโรงเรียน เป็นต้น

สรุปได้ว่า การวัดผลและประเมินผลการศึกษาจะต้องวัดและประเมินผลให้ตรงกับจุดมุ่งหมาย สอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการศึกษา ประกอบด้วย การประเมินปรับปรุงพัฒนาผู้เรียน การจัดการเรียนการสอน และการประเมินเพื่อตัดสินการเรียน ด้วยวิธีการที่หลากหลายเหมาะสม ต่อเนื่องและเป็นประโยชน์ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วม เครื่องมือที่ใช้ต้องมีคุณภาพ ต้องแปลผลให้ถูกต้องสมเหตุสมผล มีความยุติธรรม และใช้ผลการวัดและการประเมินให้คุ้มค่า

3.4 หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการวัดและการประเมินผลการศึกษา

การวัดและประเมินผลการศึกษาเป็นกระบวนการที่เป็นระบบ เพื่อให้ทุกฝ่ายถือปฏิบัติเป็นมาตรฐานเดียวกัน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 ได้กำหนดหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลไว้ดังนี้

กรมวิชาการ (2544 ก : 24-25) ได้กำหนดให้สถานศึกษาจัดทำหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการศึกษาเพื่อให้ทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกันและเป็นมาตรฐานเดียวกัน สถานศึกษาต้องมีผลการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการวัดและประเมินทั้งในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ ตลอดจนการประเมินภายนอก เพื่อเป็นข้อมูลในการสร้างความมั่นใจเกี่ยวกับคุณภาพผู้เรียน แก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยกำหนดให้มีกิจกรรมการประเมินผลการเรียนรู้ใน 3 ระดับ ดังนี้

1. การประเมินผลระดับชั้นเรียน เป็นการประเมินเพื่อให้ผู้สอนรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และดำเนินการอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. การประเมินผลระดับสถานศึกษา เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าด้านการเรียนรู้เป็นรายชั้นปีและช่วงชั้น เพื่อให้สถานศึกษานำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนและคุณภาพผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้ และนำผลการประเมินรายช่วงชั้นไปพิจารณาตัดสินการเลื่อนช่วงชั้น กรณีที่ผู้เรียนไม่ผ่านมาตรฐานการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาจัดให้มีการสอนซ่อมเสริม และจัดให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ด้วย

การประเมินระดับชาติ สถานศึกษาจะต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่เรียนในปีสุดท้ายของแต่ละช่วงชั้น ได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้ารับการประเมินคุณภาพระดับชาติ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สำคัญ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ภาษาอังกฤษ และกลุ่มสาระอื่นๆ ตามที่กระทรวงศึกษากำหนด ข้อมูลที่ได้จากการประเมินจะนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547:185) กล่าวว่า การประเมินการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 สำหรับผู้สอนควรประเมินประกอบด้วย 2 ส่วน คือ การประเมินเนื้อหาสาระความรู้และทักษะในรายวิชาต่างๆ ตามหลักสูตร และการประเมินพัฒนาการและประเมินด้านคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ซึ่งทั้ง 2 ส่วน มีรายละเอียดสิ่งที่จะต้องประเมิน ดังนี้

1. ความรู้และทักษะพื้นฐานในแต่ละรายวิชา ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่วิเคราะห์จากคำอธิบายรายวิชาในหลักสูตรและมาตรฐานการเรียนรู้

2. ทักษะในการแสวงหาความรู้โดยการสังเกตหรือพูดคุยกับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนแสดงถึงความรอบรู้ ความเข้าใจ ความคิด การแก้ปัญหา วิธีปฏิบัติ ความมีเหตุผล มุมมอง ความเชื่อบคมทางความคิด

3. ผลการปฏิบัติงาน ได้แก่ การปฏิบัติงานอย่างถูกต้องตามขั้นตอนที่กำหนดหรือทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ

4. คุณธรรม จริยธรรม หรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนแต่ละบุคคล ตามมาตรฐานและตัวชี้วัดด้านผู้เรียน

แนวดำเนินการในการวัดและประเมินผลควรดำเนินการดังนี้

1) การประเมินความรู้และทักษะในแต่ละรายวิชา ควรกำหนดช่วงเวลาในการประเมิน ดังนี้

1.1 วัดและประเมินก่อนเรียน ควรประเมินก่อนการเรียนความรู้ใหม่หรือ จุดประสงค์การเรียนรู้ ควรประเมิน 2 ลักษณะ คือ ประเมินความพร้อมและความรอบรู้ของผู้เรียน

1.2 วัดและประเมินระหว่างการเรียนการสอน ควรดำเนินการ 2 ลักษณะ คือ การประเมินความก้าวหน้าในการเรียน และการประเมินหาข้อบกพร่องเพื่อแก้ไขในกรณีที่ผู้เรียนไม่ ประสบผลสำเร็จในการเรียน

1.3 วัดและประเมินหลังสิ้นสุดการเรียนการสอน ควรดำเนินการ ดังนี้คือ การประเมินเพื่อสรุปและตัดสินความรู้ความสามารถของผู้เรียนหลังสิ้นสุดการเรียนการสอนเพื่อ ตรวจสอบว่าผลการเรียนที่คาดหวัง และการประเมินหลังสิ้นสุดการเรียนการสอนในแต่ละช่วงชั้น ตามมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

2) การประเมินคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ควรประเมิน ดังนี้

2.1 ประเมินทุกครั้งที่มีการเรียนการสอน โดยการวางแผนสังเกตผู้เรียนเป็น รายบุคคลเพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนบกพร่องในเรื่องใด จะได้ให้ความช่วยเหลือปรับปรุงแก้ไขทันที

2.2 ครูผู้สอนทุกคนประชุมร่วมกัน เพื่อสรุปผลการประเมินพฤติกรรม ผู้เรียน ภาคเรียนละ 1 ครั้ง เพื่อรายงานผลพัฒนาการของผู้เรียนให้ผู้ปกครองทราบ

สรุปได้ว่า การวัดผลและการประเมินผลการศึกษา ควรดำเนินการให้เป็นไป ตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลที่กรมวิชาการกำหนด เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องถือปฏิบัติเป็นมาตรฐานเดียวกัน

3.5 กระบวนการวัดและการประเมินผลการศึกษา

การวัดและการประเมินผลการศึกษา อาจมีทั้งการวัดและประเมินผลก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียนหรือปลายภาค โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย ผู้บริหารควรต้องชัดเจนในการดำเนินงานวัดและประเมินผลการศึกษา และให้ความสำคัญ เพื่อให้การวัดผลและประเมินผล สามารถสะท้อนความสามารถและคุณลักษณะของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง มีนักการศึกษาและ หน่วยงานทางการศึกษากล่าวถึงการดำเนินงานของผู้บริหารในการวัดและการประเมินผลการศึกษา ไว้ดังนี้

กมล ภูประเสริฐ (2545 : 13) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องจัดให้มีการ ดำเนินงานเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล ดังนี้

1. การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้ รายวิชา และกิจกรรม การเรียนการสอน รวมทั้งการร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อการพิจารณาในการเตรียมการ ขึ้นต่อไป ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงตัวบ่งชี้ที่กำหนดในมาตรฐานการเรียนรู้ด้วย

2. การกำหนดวิธีการและเครื่องมือที่จะใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้และการเตรียมการในการสร้างเครื่องมือ และกำหนดวิธีการที่เป็นระบบ ในขั้นนี้ควรกำหนดช่วงเวลา ในการประเมินผลการเรียนรู้ระหว่างดำเนินการสอน การประเมินปลายภาคเรียนและปลายปีด้วย เพื่อความสะดวกในการสังเกตการปฏิบัติงานของผู้เรียนและรวบรวมผลงานของผู้เรียนเป็นระยะๆ เพื่อแสดงถึงความก้าวหน้าหรือพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคน

3. การควบคุมดูแลและส่งเสริมให้มีการประเมินผลการเรียนตามวิธีการและเครื่องมือที่ได้กำหนดไว้ รวมทั้งการดูแลให้มีการบันทึกผลการเรียนการสอน การบันทึก การสังเกต และการรวบรวมผลงานของนักเรียนตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้อย่างสม่ำเสมอ

4. การจัดทำหลักฐานการศึกษาตามที่กระทรวง และหน่วยงานต้นสังกัดกำหนดไว้

5. การนำผลการประเมินไปใช้ในการแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนแต่ละคนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการประเมินที่ต้องการใช้ผลการประเมินเพื่อ การพัฒนา ไม่ใช่การตัดสินได้-ตก ของผู้เรียนแต่อย่างใด

6. การกำหนดรูปแบบ ระยะเวลาการรายงานผลการเรียนรู้ ทั้งการรายงานผู้ปกครองระหว่างปี และการรายงานผลของสถานศึกษาช่วงปลายปีต่อสาธารณะและหน่วยงานต้นสังกัด

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 ข : 35) ได้กำหนดแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลสำหรับโรงเรียน ไว้ดังนี้

1. กำหนดระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลของสถานศึกษา

2. ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดผล และประเมินผลแต่ละรายวิชาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา สาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3. ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง จากกระบวนการ การปฏิบัติ และผลงาน

4. พัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน

สรุปได้ว่ากระบวนการวัดและประเมินผลการศึกษา เป็นกระบวนการตั้งแต่การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ การกำหนดวิธีการเครื่องมือที่ใช้วัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ การพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐานพร้อมทั้งให้มีการบันทึกผล จัดทำหลักฐานการศึกษา และกำหนดเป็นระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลของสถานศึกษา

3.6 การเทียบโอนผลการเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดแนวทางการเทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์และผลการเรียน ให้สถานศึกษาสามารถเทียบโอนผลการเรียนของผู้เรียน โดยการนำ ความรู้ทักษะและประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษาในรูปแบบต่างๆ และหรือจากการประกอบอาชีพ มาเทียบโอนเป็นผลการเรียนของหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่งในระดับที่กำลังศึกษาอยู่ ซึ่งการ พิจารณาเทียบโอนสถานศึกษาสามารถดำเนินการได้ โดยพิจารณาจากหลักฐานการศึกษา ความรู้ และประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติจริง และพิจารณาจากความสามารถและการปฏิบัติได้จริง (กระทรวงศึกษาธิการ 2544 : 27)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การบริหารการวัดผล การประเมินผลการศึกษาและ การเทียบโอนผลการเรียน ผู้บริหารจะต้องส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผลการเรียนการสอนโดยเน้น การประเมินตามสภาพจริงจากกระบวนการปฏิบัติและผลงาน จัดให้มีการเทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์และผลการเรียนจากสถานศึกษาอื่นตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด และ พัฒนาเครื่องมือและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน มีดำเนินการด้วยวิธีการที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้ ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วม สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนของครู ครอบคลุมมาตรฐาน การศึกษา โดยวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้แล้วกำหนดนโยบาย ระเบียบ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการ วัดผลและประเมินผล ควบคุมและส่งเสริมให้มีการประเมินผลการเรียนตามที่ได้กำหนดไว้ นำ ผลการประเมินไปใช้ในการแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนแต่ละคนอย่างสม่ำเสมอ

4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

การวิจัยเป็นกระบวนการที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ให้ความสำคัญโดยกำหนดไว้หลายมาตราที่ชี้ให้เห็นว่าการวิจัย เป็นกระบวนการที่ควบคู่กับกระบวนการเรียนรู้ คือ มาตรา 24 (5) กำหนดให้โรงเรียนส่งเสริมให้ ผู้สอนสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ และมาตรา 30 กำหนดให้โรงเรียน ส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน

4.1 ความหมายการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เป็นแนวทางพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ซึ่งกรม วิชาการ (2545 ก : 10) ระบุว่า การวิจัยพัฒนาการเรียนรู้ มุ่งให้ผู้สอนสามารถทำการวิจัยเพื่อ พัฒนาการเรียนรู้ พัฒนานวัตกรรมการศึกษาที่นำไปสู่คุณภาพการเรียนรู้ และนำกระบวนการวิจัยมา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งพิชิต ฤทธิจรูญ (2544 : 3-4) สรุปว่า การวิจัยเป็นส่วนหนึ่ง ของกระบวนการเรียนรู้หรือการจัดการเรียนการสอน ครูมีบทบาททั้งในการจัดการเรียนการสอน

และการวิจัยเมื่อมีปัญหาการเรียนรู้หรือปัญหาการเรียนการสอนเกิดขึ้นในชั้นเรียนการวิจัยลักษณะนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ หรือการวิจัยในชั้นเรียน หรือการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ได้มีนักการศึกษาให้ความหมายของการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้หรือการวิจัยในชั้นเรียนไว้ดังนี้

ชัยพจน์ รักราม (2544 : 25) ให้ความหมายว่า การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ครูศึกษาค้นคว้าเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอนที่ครูรับผิดชอบอย่างมีระบบด้วยการจัดการเรียนรู้ที่เริ่มต้นจากความอยากรู้ และหากลวิธีในการหาคำตอบ โดยใช้วิธีสังเกต จดบันทึก และวิเคราะห์จนได้ข้อมูลที่สรุปได้อย่างมีเหตุผลที่ยืนยันได้ว่าเป็นปัญหาจริงเพื่อนำมาดำเนินการพัฒนา เช่น ใช้รูปแบบ วิธีการ นวัตกรรม เป็นต้น เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอนให้นักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานและเป้าหมายที่กำหนดไว้

สัมมา รธนินธ์ (2544 : 15) ให้ความหมายว่า การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้หรือวิจัยในชั้นเรียน เป็นวิจัยประเภทหนึ่งที่ครูหรือผู้สอนดำเนินการควบคู่ไปกับการเรียนการสอนเพื่อศึกษาสภาพการปฏิบัติงานและปัญหาที่เกิดขึ้น คิดค้นและหาวิธีการพัฒนาการดำเนินงานแล้วนำผลที่ได้ไปพัฒนาการเรียนการสอนหรือแก้ไขปัญหาการสอน รวมทั้งเผยแพร่ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่นต่อไป

ประวิต เอรารวรรณ (2545 : 3) ให้ความหมายว่า การวิจัยในชั้นเรียนเป็นการวิจัยประยุกต์ที่ดำเนินการควบคู่ไปกับการปฏิบัติงานของครู ซึ่งต้องใช้กระบวนการที่น่าเชื่อถือ และเป็นระบบในการแสวงหาคำตอบในสภาพการณ์หรือบริบทของชั้นเรียน โดยมีครูเป็นนักวิจัย ทั้งผลิตงานวิจัย และบริโกลงานวิจัย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ครูเป็นผู้ทำการวิจัย และนำผลการวิจัยไปใช้

สรุปได้ว่า การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ หรือการวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง กระบวนการแสวงหาความรู้ของครูผู้สอนในชั้นเรียน เพื่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนและนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนานวัตกรรมเพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

4.2 ความสำคัญของการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

การวิจัยเพื่อพัฒนาเพื่อการเรียนรู้ เป็นเครื่องมือในการสืบค้นหาคำตอบอย่างมีระเบียบแบบแผน เชื่อถือได้ การที่ครูสามารถทำวิจัยในชั้นเรียนได้ เป็นการสร้างผลงานให้กับวงการศึกษ เพราะการคิดค้นนวัตกรรมและนำมาใช้จนได้ผล จะทำให้เกิดประโยชน์ต่อนักเรียนตนเอง เพื่อนครู และสังคมประเทศชาติอย่างมากมาย มีนักศึกษากล่าวถึงความสำคัญของการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้หรือวิจัยในชั้นเรียน ไว้ดังนี้

ครูรักษ์ ภิรมย์รักษ์ (2544 : 5) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียนมีความสำคัญ ดังนี้

1. เป็นเครื่องมือสำคัญของครูในการพัฒนาวิถีชีวิตความเป็นครูไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพ เพราะการวิจัยในชั้นเรียนจะช่วยให้ครูเป็นนักแสวงหาความรู้และวิธีการใหม่ๆ อยู่เสมอ ซึ่งจะช่วยให้ครูมีความรู้อย่างกว้างขวางและลุ่มลึก ทำงานอย่างมีเหตุมีผล สร้างสรรค์ และมีระบบ

2. เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้งานของครูมีลักษณะเป็นพลวัต มีการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวก้าวไปข้างหน้าไม่หยุดนิ่ง อยู่กับที่ เกิดนวัตกรรมที่ทันสมัยนำมาใช้ในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนได้ทันทั่วถึง

3. เป็นเครื่องมือสำคัญที่จรรโลงวิชาชีพครูให้มีความเข้มแข็ง เพราะผลจากการวิจัยในชั้นเรียนจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จในการทำงานของครูได้อย่างเป็นรูปธรรม นั่นก็คือการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ของผู้เรียนตามที่ครูต้องการและเป็นไปตามความคาดหวังของสังคม ทั้งตัวครูและผู้เรียน

สุวิมล ว่องวาณิช (2547 : 25) กล่าวว่า การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยพัฒนาวิชาชีพครู เนื่องจากให้ข้อค้นพบที่ได้มาจากกระบวนการสืบค้นที่เป็นระบบและเชื่อถือได้ ทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนารับรู้ และครูเกิดการพัฒนารจัดการเรียนการสอนนอกจากนี้ยังเป็นการพัฒนาผู้ที่มีส่วนร่วม นำไปสู่การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ และด้วยหลักการสำคัญของการวิจัยปฏิบัติที่เน้นการสะท้อนผล ทำให้การวิจัยแบบนี้ส่งเสริมบรรยากาศของการทำงานแบบประชาธิปไตยที่ทุกฝ่ายเกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และยอมรับในข้อค้นพบร่วมกัน

วาโร เฟิงสวัสดิ์ (2546 : 2-3) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียนมีประโยชน์ ดังนี้

1. เป็นการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน และปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนารเรียนการสอน

2. เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยในการพัฒนาวิชาชีพครู ข้อค้นพบที่ได้จากกระบวนการค้นคว้าที่เป็นระบบและเชื่อถือได้ ทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนารเรียนรู้ และครูเกิดการพัฒนารเรียนการสอน

3. เป็นการแสดงความก้าวหน้าทางวิชาชีพของครู ด้วยการเผยแพร่ความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติและทำให้อาชีพครูกลายเป็นวิชาชีพ

4. ทำให้การเรียนการสอนได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้อง เป็นระบบเกิดผลดีแก่นักเรียน

5. เป็นการส่งเสริม สนับสนุนความก้าวหน้าของการวิจัยทางการศึกษาเนื่องจากการวิจัยแบบนี้จะส่งเสริมบรรยากาศของการทำงานแบบประชาธิปไตย โดยที่ทุกฝ่ายเกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และยอมรับในการค้นพบร่วมกัน

สรุปได้ว่า การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้หรือวิจัยในชั้นเรียนมีความสำคัญต่อครู นักเรียน โรงเรียน และชุมชน เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูสามารถวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงหรือพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้นักเรียนมีการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ครูมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ และนำไปสู่การพัฒนาชุมชน

4.3 ขั้นตอนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เป็นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนโดยใช้กระบวนการ หรือนวัตกรรมที่เป็นระบบ มีนักการศึกษาได้เสนอขั้นตอนการดำเนินงานไว้ดังนี้

สุพักตร์ พิบูลย์ (2544 : 44) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียน มีขั้นตอนการปฏิบัติ ดังนี้

1. วิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอน
2. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี พิจารณารายการนวัตกรรมที่มีความเหมาะสมและ
เป็นไปได้ในการแก้ปัญหา

3. เลือกนวัตกรรมที่เห็นว่าเหมาะสมที่สุด
4. สร้างต้นแบบนวัตกรรม
5. ทดลองใช้และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง
6. ทดลองภาคสนาม
7. ประเมินผลและเขียนรายงานการพัฒนา

ชาติร์ เกิดธรรม (2544 : 17-19) ได้เสนอกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน ดังนี้

1. สำรวจและวิเคราะห์ปัญหา สำรวจสภาพการปฏิบัติงานว่ามีปัญหาอะไร
วิเคราะห์ว่าปัญหาเกิดจากสาเหตุใด และจะสามารถปรับปรุง เปลี่ยนแปลง หรือแก้ไขสภาพ
การปฏิบัติงานในส่วนใด

2. กำหนดวิธีแก้ปัญหา กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการและวางแผนเพื่อลงมือ
ปฏิบัติ ในการค้นหาคำตอบหรือพัฒนานวัตกรรม

3. พัฒนานวัตกรรมหรือวิธีการ กำหนดวิธีการหรือสร้างนวัตกรรมที่ใช้ในการ
แก้ปัญหาหรือพัฒนา แล้วดำเนินการหาคุณภาพของวิธีการหรือนวัตกรรมจากผู้รู้

4. นำนวัตกรรมหรือวิธีการ ไปใช้

5. สรุปผลและเผยแพร่ รวบรวมข้อมูลแล้วนำ ข้อมูลไปวิเคราะห์เมื่อสามารถ
แก้ปัญหาได้ตามต้องการ เขียนสรุปผลการดำเนินงานเพื่อเผยแพร่ต่อไป

บัญชา แสนทวี (2545 : 7-8) กล่าวว่า กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนมี 4 ขั้นตอน
ดังนี้

1. วางแผน เป็นการกำหนดการทำงานที่ใช้ผลของการวิเคราะห์และกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข ป้องกัน หรือพัฒนา มาจัดทำเป็นแผนการปฏิบัติงาน
2. ปฏิบัติตามแผน เป็นการนำแผนไปปฏิบัติโดยจัดกิจกรรมการเรียน การสอน ที่มีการใช้นวัตกรรมที่เลือกแล้วไปแก้ปัญหาลักษณะที่จัดการเรียนการสอน
3. การสังเกตผลที่เกิดจากการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการใช้ นวัตกรรม วิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผลที่ได้จากการใช้นวัตกรรมในการแก้ปัญหา
4. สะท้อนความคิด นำผลที่ได้จากการใช้นวัตกรรมมาแปลผล อภิปรายผล โดยให้ผู้มีส่วนร่วมได้วิพากษ์วิจารณ์ผลสรุปที่ได้และนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานของครู สรุปได้ว่า การทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้หรือวิจัยในชั้นเรียน เป็นการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการเรียนการสอน โดยการวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา แล้ววางแผนหาทาง แก้ปัญหาหรือกำหนดนวัตกรรมที่สอดคล้องกับปัญหา นำไปทดลองใช้โดยบันทึกข้อมูลอย่าง ต่อเนื่องเป็นระบบและนำข้อมูลมาวิเคราะห์สรุปผล และนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

4.4 กระบวนการบริหารงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้หรือวิจัยในชั้นเรียนให้ประสบความสำเร็จ จำเป็นต้องมีกระบวนการบริหารจัดการด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้หรือวิจัยในชั้นเรียนที่คมี หน่วยงานทางการศึกษาและนักการศึกษาให้แนวทางการปฏิบัติไว้ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 ข : 35) ได้กำหนดแนวปฏิบัติของโรงเรียนใน การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ไว้ดังนี้

1. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย การบริหารจัดการและการพัฒนาคุณภาพ งานวิชาการ ในภาพรวมของสถานศึกษา
2. ส่งเสริมให้ครูศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในแต่ละ กลุ่มสาระการเรียนรู้
3. ประสานความร่วมมือในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ตลอดจนการเผยแพร่ ผลงานการวิจัยหรือพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และงานวิชาการกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น

กมล ภูประเสริฐ (2545 : 85) กล่าวว่า ในการบริหารการวิจัยและพัฒนา ต้องจัด ให้มีการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. การกระตุ้นความสนใจหรือการสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการวิจัย โดยเฉพาะการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาเกิดความตื่นตัวที่จะเริ่มทำ
2. การพัฒนาความสามารถของบุคลากรในการวิจัย โดยการจัดหาหนังสือ

และเอกสารต่างๆ ให้นักกลางได้ศึกษา หรือจัดประชุมปฏิบัติการและเชิญวิทยากรมาฝึกการวิจัย หรือส่งบุคลากรเข้ารับการอบรมตามที่หน่วยงานต่าง ๆ เปิดการอบรมขึ้น

3. การประชุมปรึกษาหารือเพื่อวิเคราะห์ปัญหาในด้านวิชาการและร่วมวิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอน เพื่อให้การมองเห็นปัญหาชัดเจน จากนั้นช่วยกันแสวงหาวิธีการแก้ปัญหา

4. การกำกับดูแล และส่งเสริมให้ดำเนินการแก้ปัญหาในลักษณะของงานวิจัย โดยการอำนวยความสะดวก หรือให้ความช่วยเหลือ ด้วยเหตุที่เป็นงานใหม่ ความต้องการกำลังใจ และความช่วยเหลือจึงมีอยู่มาก

5. การสนับสนุนให้มีการแสดงผลงานการวิจัยของสถานศึกษา และการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานมีความภาคภูมิใจ และเกิดความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเองต่อไป

ธีระ รุญเจริญ (2546 : 136-137) กล่าวว่า ผู้บริหารจะต้องดำเนินงานเกี่ยวกับการวิจัยในโรงเรียน ดังนี้

1. สร้างบรรยากาศการวิจัยในโรงเรียน โดยกำหนดให้การวิจัยเป็นนโยบายที่สำคัญอย่างหนึ่งของโรงเรียนและจัดนิทรรศการและเผยแพร่ผลงานวิจัยของครูและนักเรียน
2. จัดให้มีหน่วยงานและคณะกรรมการวิจัยประจำโรงเรียน
3. จัดหาทุนการวิจัย โดยการจัดทำงบประมาณประจำปีและแสวงหาแหล่งทุน
4. จัดการฝึกอบรมการวิจัยให้ครู เพื่อนำไปใช้วิจัยในชั้นเรียนให้ดียิ่งขึ้น
5. ส่งบุคลากรไปร่วมศึกษาอบรม ร่วมกิจกรรมการวิจัย และนำมาเสนอเผยแพร่
6. จัดดำเนินการวิจัยโดยตนเอง อย่างน้อยเข้าร่วมในโครงการวิจัยต่าง ๆ
7. ให้รางวัลในรูปแบบต่าง ๆ แก่ครูและนักเรียนที่มีผลการวิจัยดี

สรุปได้ว่ากระบวนการบริหารงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้นั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสนับสนุน ส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อะไรหรือวิจัยในชั้นเรียนให้เกิดขึ้นในโรงเรียน โดยการส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวกแก่ครูผู้ทำวิจัยในปัจจัยต่างๆ เช่น ด้านความรู้และทักษะการวิจัย ด้านแรงจูงใจ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านเวลารวมทั้งพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ และสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการทำวิจัยในโรงเรียนอยู่เสมอ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูได้มี การศึกษา วิเคราะห์ วิจัยในการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษา มีการพัฒนาส่งเสริมครูให้มีความรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยในการสร้างองค์ความรู้และการแก้ปัญหา และมีการรวบรวมเผยแพร่ผลการวิจัยเพื่อการเรียนรู้

5. การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้

5.1 ความหมายของแหล่งเรียนรู้

ผ่องศรี สมยา (2544:8) ให้ความหมายว่า แหล่งเรียนรู้ คือ ศูนย์รวมความรู้ที่เข้าไปศึกษาหาความรู้ ความเข้าใจ และความชำนาญ

เนาวรัตน์ ลิขิตวัฒนเศรษฐ์ (2544:28) ให้ความหมายของแหล่งเรียนรู้ คือ ถิ่นที่อยู่ บริเวณ บ่อเกิด แห่ง ที่ หรือศูนย์รวมความรู้ที่เข้าไปศึกษาหาความรู้ ความเข้าใจและความชำนาญแหล่งเรียนรู้จึงอาจเป็นไปได้ทั้งสิ่งที่เป็นธรรมชาติ หรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเป็นได้ทั้งบุคคล สิ่งที่มีชีวิต และไม่มีชีวิต

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545 ง : 150) ให้ความหมาย แหล่งเรียนรู้ หมายถึงแหล่งข้อมูลสารสนเทศ แหล่งความรู้ทางวิชาการ และประสบการณ์ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่เรียน ใฝ่รู้ แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่องจากแหล่งต่างๆ เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 2-3) ได้ให้ความหมายแหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่ง หรือที่รวม ที่อาจมีสภาพหรือสถานที่ หรือศูนย์รวมที่ประกอบด้วย ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ และกิจกรรมที่มีกระบวนการเรียนรู้ หรือกระบวนการเรียนการสอนที่มีรูปแบบต่างไปจากกระบวนการเรียนการสอนที่มีครูเป็นผู้สอน หรือศูนย์กลางการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ที่กำหนดเวลาเรียนยืดหยุ่นสอดคล้องกับความต้องการและความพร้อมของผู้เรียน

สรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้หมายถึงศูนย์รวมความรู้ที่เข้าไปศึกษาหาความรู้ ความเข้าใจ และความชำนาญ แหล่งเรียนรู้จึงอาจเป็นไปได้ทั้งสิ่งที่เป็นธรรมชาติ หรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเป็นได้ทั้งบุคคล สิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต นอกจากนั้นยังครอบคลุมไปถึงแหล่งข้อมูลข่าวสาร ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ แหล่งเรียนรู้จึงเป็นองค์ความรู้อย่างหนึ่ง que ผู้เรียนสามารถเข้าไปค้นคว้าหาความรู้ ความเข้าใจด้วยตนเอง

5.2 ประเภทของแหล่งเรียนรู้

ได้มีผู้จำแนกประเภทแหล่งเรียนรู้ไว้ ดังนี้

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545 ง : 151) ได้ประเภทแหล่งเรียนรู้ไว้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. แหล่งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เป็นประสบการณ์ที่ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้จากสภาพจริง อาทิ อุทยานแห่งชาติ สวนพฤกษชาติ ภูเขา ทะเล แม่น้ำ ลำคลอง ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติต่างๆ

2. แหล่งการเรียนรู้ที่จัดหรือสร้างขึ้น ซึ่งมีทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ได้สะดวกและรวดเร็ว

2.1 แหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ได้แก่ ห้องเรียน ห้องสมุด ห้องศูนย์วิชาการ ห้องปฏิบัติการต่างๆ สวนวรรณคดี สวนสมุนไพร สวนสุขภาพ สนามกีฬา

2.2 แหล่งการเรียนรู้นอกสถานศึกษา ได้แก่ ศาสนสถาน พิพิธภัณฑ์ สถาบันค้นคว้าวิจัย สถานประกอบการ แหล่งวิชาการ แหล่งบริการ สวนสาธารณะ ห้องสมุด เครือข่ายอินเทอร์เน็ต ห้องสมุดประชาชน ศูนย์กีฬา

3. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรบุคคล ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง บุคคลที่มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในด้านต่างๆ เช่น บุคคลที่เป็นภูมิปัญญาทางภาษา เพลงพื้นบ้าน พิธีกรรมต่างๆ ศิลปะแห่งชาติ บุคคลสำคัญทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

ผ่องศรี สมยา (2544 :8) ได้กล่าวถึงแหล่งเรียนรู้ทั้งในและแหล่งเรียนรู้
นอกโรงเรียน ดังนี้

แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

1. ห้องสมุดโรงเรียน
2. ห้องปฏิบัติการ
3. ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาต่างๆ
4. ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง
5. แหล่งธรรมชาติในโรงเรียน
6. สวนต่างๆในโรงเรียน

ฯลฯ

แหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนและในวิถีชีวิต

1. ครอบครัว
2. ชุมชน
3. สถานประกอบการ
4. สถานที่ราชการ
5. สิ่งแวดล้อม
6. แหล่งธรรมชาติ
7. องค์กรภาครัฐและเอกชน
8. หอสมุดและห้องปฏิบัติการในสถานศึกษาระดับสูง

ฯลฯ

สรุปได้ว่า ประเภทของแหล่งการเรียนรู้ แบ่งได้ 2 ประเภทใหญ่ๆ คือแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ภายในโรงเรียน ได้แก่ ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการต่างๆ สวนสมุนไพร สนามกีฬา ครู ผู้บริหาร นักการภารโรง เป็นต้น และแหล่งการเรียนรู้นอกโรงเรียน ได้แก่ หมู่บ้าน ชุมชน สถานที่ราชการ องค์กรของรัฐและเอกชน ธรรมชาติต่างๆ อัน ได้แก่ แม่น้ำลำคลอง ทะเล ภูเขา ป่าไม้ รวมถึงบุคคลภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

5.3 ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้

ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าในวิทยาการสาขาต่างๆมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การศึกษาหรือการเรียนรู้จะหยุดอยู่เพียงการศึกษาภาคบังคับในรั้วโรงเรียนเท่านั้นไม่ได้ ทุกคนจะต้องศึกษาหาความรู้อย่างต่อเนื่องไปตลอดชีวิต ดังนั้นแหล่งความรู้ต่างๆจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยให้บุคคลสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองตามความต้องการ ความสนใจ ความถนัด และความพร้อม

กรมวิชาการ (2544 ง : 150) กล่าวถึงความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. เป็นแหล่งการศึกษาตามอัธยาศัย
2. เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต
3. เป็นแหล่งปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน การศึกษาค้นคว้าแสวงหาความรู้ด้วย

ตนเอง

4. เป็นแหล่งสร้างเสริมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ
5. เป็นแหล่งสร้างเสริมความรู้ ความคิด วิทยาการและประสบการณ์

สรุปได้ว่า แหล่งการเรียนรู้มีความสำคัญที่จะช่วยให้บุคคล เกิดการเรียนรู้ตามความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และความพร้อมที่จะไปศึกษาค้นคว้าด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

5.4 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ มุ่งเน้นให้มีการเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติจริงในสภาพแวดล้อมจริง โดยมีความเชื่อว่าจะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ และทัศนคติที่ดีต่อสภาพแวดล้อม รักถิ่นฐาน สามารถสืบทอดความรู้จากบรรพบุรุษ เป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่ก่อให้เกิดทักษะและนำไปสู่การประกอบอาชีพได้ แหล่งการเรียนรู้ที่โรงเรียนสามารถจัดและดำเนินการได้มีหลายประเภท ขึ้นอยู่กับกำลังความสามารถของโรงเรียนที่จะดำเนินการได้เต็มศักยภาพ

แนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ได้มีผู้กล่าวไว้ดังนี้

เนาวรัตน์ ลิขิตวัฒนเสรษฐ์ (2544 : 31) กล่าวถึงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ดังนี้

1. ตั้งใจมั่นว่าจะทำ จะสร้าง จะพัฒนา

2. ประชุมครูอาจารย์
3. ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียน ประชาชนทราบ
4. ตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการ
5. กำหนดนโยบายโดยยึดธรรมเนียม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

แผนพัฒนาการศึกษา นโยบายจากหน่วยเหนือ

6. กำหนดเป้าหมายการสร้างแหล่งเรียนรู้
7. ศึกษาเอกสารแหล่งเรียนรู้ นอกโรงเรียนอื่นๆ ชุมชน สถานประกอบการ

บุคลากร ฯลฯ

8. สำรวจวิเคราะห์แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน
9. แต่งตั้งคณะทำงาน
10. พัฒนาบุคลากร โดยการประชุม อบรม ศึกษาดูงาน ฯลฯ
11. จัดทรัพยากร กำหนดบทบาทหน้าที่ งบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุ

อุปกรณ์

12. วางแผนการทำงาน จัดทำโครงการ ปฏิทินการปฏิบัติงาน
13. ดำเนินการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้
14. ส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใช้ โดยการประชาสัมพันธ์ จัดนิทรรศการ จัดสัปดาห์แห่งการเรียนรู้

15. ประเมินและพัฒนาแหล่งเรียนรู้

16. สรุปรายงาน

17. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550) ได้ให้แนวทางในการส่งเสริมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ไว้ ดังนี้

1) จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้พอเพียงเพื่อสนับสนุนการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง กับการจัดกระบวนการเรียนรู้

2) จัดระบบแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น พัฒนาห้องสมุดให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ จัดให้มี ห้องสมุดหมวดวิชา ห้องสมุดเคลื่อนที่ มุมหนังสือในห้องเรียน ห้องพิพิธภัณฑ์ ห้องมัลติมีเดีย ห้องคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ศูนย์วิชาการ ศูนย์วิทยบริการ Resource Center สวนสุขภาพ สวนวรรณคดี สวนหนังสือ สวนธรรมชาติ เป็นต้น

3) จัดระบบข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของ

ผู้เรียนของสถานศึกษาของตนเอง เช่น จัดเส้นทาง/แผนที่ และระบบการเชื่อมโยงเครือข่าย ห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดสถาบันการศึกษา พิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ

4) ส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนได้ใช้แหล่งเรียนรู้ ทั้งในและนอกสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินและปรับปรุง อย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เป็นการส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสิ่งที่เป็นจริง มีทัศนคติที่ดีต่อสภาพแวดล้อม รักรักถิ่นฐาน สามารถสืบทอดความรู้จากบรรพบุรุษ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ นั้น มีขั้นตอนการดำเนินงานในรูปแบบกระบวนการวางแผน ตั้งแต่การสำรวจวิเคราะห์ ตั้งคณะทำงาน พัฒนาบุคลากร จัดสรรงบประมาณเพื่อการดำเนินการ วางแผนการทำงาน ดำเนินงานตามแผน ส่งเสริมให้มีการใช้แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ สรุปรายงานและเผยแพร่ และการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา จัดเป็นระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการสืบค้นแหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ ตลอดจนมีการนิเทศ กำกับติดตาม การวัดและประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้

6. การนิเทศการศึกษา

6.1 ความหมายการนิเทศ

การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของครูให้มีประสิทธิภาพในการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีหน่วยงานทางการศึกษาและนักการศึกษา ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ ดังนี้

สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์ (2546 : 11) ให้ความหมายว่า การนิเทศ หมายถึง การช่วยเหลือบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะครูผู้สอนให้สามารถพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล บรรลุวัตถุประสงค์ของโรงเรียนและหลักสูตร

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543 : 15-16) ให้ความหมายว่า การนิเทศ หมายถึง กระบวนการจัดบริหารการศึกษาเพื่อชี้แนะให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือกับครู และบุคคลเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนของครู และเพิ่มคุณภาพของนักเรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายของการศึกษา

สรุปได้ว่า การนิเทศ หมายถึง กระบวนการจัดการภายในสถานศึกษาในการให้ความช่วยเหลือครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียน

6.2 ความสำคัญของการนิเทศ

การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นกิจกรรมที่สำคัญกิจกรรมหนึ่งในการช่วยสนับสนุนให้การจัดการเรียนการสอน และการปฏิบัติงานต่างๆ ในโรงเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีนักการศึกษากล่าวถึงความสำคัญของการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

เยวพา เคชะคุปต์ (2542 : 88) กล่าวว่า การนิเทศเป็นความจำเป็นต่อการจัดการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะช่วยให้การปฏิบัติงานของครูหรือเจ้าหน้าที่อื่นๆ พัฒนาไปจนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ คือ การพัฒนาและให้การศึกษแก่เด็กนั่นเอง

จันทร์ธานี สงวนนาม (2545 : 154) กล่าวว่า การนิเทศภายในมีประโยชน์ ดังนี้

1. ทำให้ครูสามารถสอนได้ตรงตามเป้าหมาย เพราะผู้นิเทศจะช่วยเหลือครู ในการตรวจสอบ และเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหา มิให้การแก้ปัญหาและอุปสรรคการสอนเกิดความล่าช้าโดยไม่จำเป็น
2. ผู้บริหารที่เป็นผู้นำทางวิชาการและทำหน้าที่นิเทศภายใน จะทำให้ความเคลื่อนไหวทางวิชาการของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีระบบและต่อเนื่องตลอดเวลา
3. ทำให้บุคลากรในสถานศึกษามองเห็นความสำคัญของงานวิชาการ และปฏิบัติงานโดยเน้นคุณภาพของผู้เรียนเป็นเป้าหมายสำคัญในการบริหารสถานศึกษา
4. การนิเทศภายในจะช่วยให้สถานศึกษาสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น อันมีผลกระทบต่อคุณภาพการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า การนิเทศภายใน มีความสำคัญต่อการดำเนินงานของโรงเรียนในการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพครู คุณภาพผู้เรียน ให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

6.3 หลักการนิเทศภายใน

การนิเทศภายในโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ ผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศภายในอย่างถูกต้อง มีนักการศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาเสนอหลักการนิเทศให้ประสบความสำเร็จ ไว้ดังนี้

ชารี มณีศรี (2542 : 27-28) ได้เสนอหลักการนิเทศไว้ ดังนี้

1. การนิเทศเป็นการช่วยกระตุ้น การประสานงาน และแนะนำให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ครู อาจทำโดยจัดให้มีฝ่ายฝึกอบรมด้านวิชาชีพ เพื่อให้ครูได้ทราบหลักวิธีการสอน

พัฒนาหลักวิชาความรู้ ใช้เทคนิควิธีการสอนให้มีประสิทธิภาพ มีความเชื่อมั่นในการสอน มีประสบการณ์ในการใช้วัสดุอุปกรณ์การสอน พัฒนาเจตคติในการทำงาน ปรับปรุงแบบประมวล การเรียนการสอน โครงการสอน จัดทำวัสดุอุปกรณ์การสอน และเข้าใจเทคนิคการประเมินผล

2. การนิเทศตั้งอยู่บนรากฐานประชาธิปไตย มีการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล เปิดโอกาสให้ครูมีอิสระกระตุ้นให้มีความคิดริเริ่ม มีส่วนร่วมในการวางแผนนโยบาย มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทุกคนมีโอกาสเป็นผู้นำ

3. การนิเทศเป็นกระบวนการส่งเสริม สร้างสรรค์ ควรหลีกเลี่ยงการบังคับ การปฏิบัติที่ไม่ซื่อตรง การประเมินค่า เข้มงวดตรวจตรา จัดมาตรฐานและพิธีรีตอง ควรสร้างบรรยากาศให้ครูได้พยายามคิดหาวิธีการทำงานแบบใหม่ๆ ตามสติปัญญาของแต่ละคน

4. การนิเทศกับการปรับปรุงหลักสูตรเป็นงานที่เกี่ยวข้องกัน จึงควรมีความสอดคล้องกัน

5. การนิเทศเป็นการสร้างมนุษยสัมพันธ์ ควรยอมรับนับถือผู้อื่น เห็นอกเห็นใจ ตรงไปตรงมา และหาโอกาสร่วมมือช่วยเหลือเพื่อสร้างมิตรไมตรีกับคนอื่น

6. การนิเทศมุ่งส่งเสริมบำรุงขวัญ ควรให้การยกย่องชมเชย บำรุงขวัญแก่ครู

7. การนิเทศมุ่งจัดช่องว่างระหว่างโรงเรียนและชุมชน ควรศึกษาและการวางแผนเพื่อทราบความต้องการและปัญหาในชุมชน ช่วยเหลือครูให้สำรวจการใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์ ร่วมมือกับชุมชนในการวางแผนปรับปรุงโรงเรียนและชุมชนช่วยครูในการพัฒนาหลักสูตร และปรับปรุงเทคนิควิธีการสอนให้เข้ากับสภาพและเหมาะสมกับชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 180) เสนอให้สถานศึกษาใช้หลักการนิเทศภายใน ดังนี้

1. การปฏิบัติงานตามวิธีวิทยาศาสตร์ โดยดำเนินการอย่างมีระบบระเบียบ ครอบคลุมถึงวิธีการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการ การวางแผนการนิเทศการปฏิบัติ การนิเทศ การประเมินผลการนิเทศ ซึ่งควรจะมาจากการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และสรุปผลอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นที่เชื่อถือได้

2. การปฏิบัติงานตามวิถีทางประชาธิปไตย เคารพในความแตกต่างระหว่างบุคคลให้เกิดริชชิ่งกันและกัน เปิดใจกว้างยอมรับผลการประเมินตนเอง ยอมรับในเหตุและผล และการปฏิบัติตามข้อตกลง ตลอดจนใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย

3. การปฏิบัติงานเพื่อพัฒนา สร้างสรรค์ โดยการแสวงหาความสามารถพิเศษของครูแต่ละบุคคล เปิดโอกาสให้ได้แสดงออกและสนับสนุนส่งเสริมความสามารถเหล่านั้นอย่างเต็มที่

4. การปฏิบัติตามกระบวนการกลุ่มและการมีส่วนร่วม เน้นความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงาน โดยยึดวัตถุประสงค์การทำงานร่วมกัน การช่วยเหลือแบ่งปันประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ร่วมคิด ร่วมพัฒนา ทั้งนี้ เพื่อความสำเร็จของงานโดยส่วนรวม

5. การปฏิบัติงานเพื่อประสิทธิภาพ เน้นการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ มีการควบคุม ติดตามผลการดำเนินงานและผลผลิตอย่างใกล้ชิด เพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามมาตรฐานการศึกษา

6. การปฏิบัติงานโดยยึดวัตถุประสงค์ การดำเนินงานต้องกำหนดวัตถุประสงค์การทำงานอย่างชัดเจน ออกแบบการดำเนินงานอย่างเหมาะสม

สรุปได้ว่า หลักการนิเทศภายใน โรงเรียน ควรมีการวางแผนและดำเนินงานเป็นระบบต่อเนื่อง ด้วยวิธีที่หลากหลาย ยึดหลักการมีส่วนร่วม เน้นกระบวนการประชาธิปไตย เคารพในความแตกต่างระหว่างบุคคล ยอมรับในเหตุและผล ให้เกียรติซึ่งกันและกัน และปฏิบัติตามข้อตกลงประการสำคัญต้องมุ่งพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ

6.4 เทคนิคการนิเทศภายใน

โรงเรียนแต่ละแห่งมีสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกันการปรับปรุง ส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนในแต่ละโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องใช้กิจกรรมการนิเทศที่แตกต่างกันตามสภาพ โรงเรียน นักการศึกษาและหน่วยงานได้เสนอเทคนิค การนิเทศ ไว้ดังนี้

พิชัย เสงี่ยมจิตต์ (2542 : 46) ได้เสนอเทคนิคการนิเทศภายในที่สำคัญไว้ดังนี้

1. การนิเทศเป็นกลุ่ม ได้แก่ การจัดตั้งกรรมการทำงานกลุ่ม ให้การศึกษาวิชาการ จัดห้องปฏิบัติการหลักสูตร ให้มีการอ่านเฉพาะเรื่อง การสาธิตการสอน จัดทัศนศึกษา ให้ฟังคำบรรยาย มีการอภิปรายกลุ่ม จัดห้องสมุดเฉพาะวิชาชีพ จัดองค์การวิชาชีพ จัดป้ายนิเทศ จัดการประชุมครู และจัดการประชุมปฏิบัติการ เป็นต้น

2. การนิเทศเป็นรายบุคคล ได้แก่ การสังเกตการณ์สอนในชั้นเรียน การทดลองในห้องเรียน การประชุมปรึกษาหารือ การไปเยี่ยมและสังเกตการณ์สอนซึ่งกันและกัน การเลือกวัสดุอุปกรณ์เพื่อการสอน และการประเมินผลตนเอง เป็นต้น

กรมวิชาการ (2543 : 17) ได้สรุปกิจกรรมการนิเทศภายในที่เป็นไปได้ตามสภาพของสถานศึกษาแต่ละแห่งที่จะดำเนินการได้ คือ การให้ความรู้ เช่น การแนะนำ ประชุม

ปรึกษาหารือ จัดอบรม ปฐมนิเทศ ใช้เอกสารความรู้ การหาวิทยากรมาให้ความรู้ การสาธิตการประสานงานให้ร่วมกันทำงาน การพาไปดูงาน การบริการทางด้านวิชาการ การวิจัยในชั้นเรียนการไปฝึกงาน การจัดกิจกรรมกระตุ้นให้ปฏิบัติงานเข้มแข็งขึ้น และการทำให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน

สรุปได้ว่า เทคนิคการนิเทศภายในโรงเรียน มีวิธีการที่หลากหลาย ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำวิธีการหลายๆ ประการไปใช้ หรือประยุกต์ คิดค้นเทคนิคการจัดการนิเทศภายใน ให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียน

6.5 กระบวนการนิเทศภายใน

การนิเทศภายในเป็นการดำเนินงานที่เป็นระบบอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงานในโรงเรียน การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องดำเนินการขึ้นในโรงเรียนของตน เพื่อช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพครูและนักเรียน มีนักการศึกษาได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนไว้หลายท่าน ดังนี้

กมล ภูประเสริฐ (2545 : 13-14) กล่าวว่า การบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษาได้แก่ การดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. การทำความเข้าใจกับการนิเทศภายในที่มีหลักการให้บุคลากรทุกคนร่วมกันรับผิดชอบในการนำสถานศึกษาไปสู่มาตรฐานการศึกษาร่วมกัน ทุกคนจึงต้องร่วมกันคิดร่วมกันทำ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถพึ่งตนเองได้ในทางวิชาการ แต่ละคนเป็นผู้นิเทศและเป็นผู้รับการนิเทศตามความสามารถเฉพาะตัวในแต่ละด้าน
2. การกำหนดวิธีการและระยะเวลาการนิเทศภายใน วิธีการที่จะนำไปใช้ควรเป็นวิธีการที่มีลักษณะเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน เช่น การแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดเห็นแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจจากการอ่าน การค้นคว้า การได้ไปประชุม อบรม สัมมนาปฏิบัติการณ์ในระดับต่างๆ การสาธิตรูปแบบการสอนเพื่อช่วยกันค้นหาข้อบกพร่องและปรับปรุงให้เป็นรูปแบบของสถานศึกษาร่วมกัน และการประชุมระดมสมองที่ไม่ต้องมีการวิพากษ์วิจารณ์กันโดยตรง เป็นต้น
3. การควบคุมดูแลและส่งเสริมให้มีการดำเนินการนิเทศภายในอย่างสม่ำเสมอ
4. การร่วมแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยถือเป็นปัญหาของสถานศึกษาโดยส่วนรวม

สุรศักดิ์ ปาเฮ (2545 : 28-29) กล่าวว่า กระบวนการนิเทศเป็นรูปแบบการทำงานเป็นคณะ (Teamwork) ซึ่งการดำเนินงานจะมีกระบวนการ โดยสรุปดังนี้

1. ชั้นเตรียมการ ผู้บริหารแต่งตั้งคณะทำงานนิเทศภายในโรงเรียนร่วมศึกษาวิเคราะห์รายละเอียดต่าง ๆ ที่เป็นยุทธศาสตร์สำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้ ประสานกับหน่วยงาน

ที่เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนร่วม เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การทำงานร่วมกัน จัดเตรียมความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือสำหรับกรณีพิเศษ และสร้างความรู้ความเข้าใจให้ครูอาจารย์และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

2. ขั้นตอนการนิเทศภายใน อาจกำหนดได้ใน 2 ลักษณะใหญ่ ๆ ดังนี้

2.1 การนิเทศภายในเป็นกลุ่ม สามารถดำเนินการได้หลากหลายวิธี เช่น การประชุมชี้แจงให้ทราบถึงความเคลื่อนไหวของการปฏิรูปการศึกษา การประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับเทคนิคนวัตกรรมการสอนใหม่ๆ การจัดอบรมเพื่อพัฒนาวิชาชีพครูให้ก้าวหน้า การร่วมสัมมนาลักษณะสมาคมเครือข่ายวิชาชีพ และการเยี่ยมชมสถานศึกษาและครูต้นแบบแห่งอื่น ๆ

2.2 การนิเทศเป็นรายบุคคล สามารถทำได้หลายวิธีเช่นเดียวกัน เช่น การตรวจบันทึกการสอน เป็นการเตรียมความพร้อมก่อนสอนทุกครั้ง การเยี่ยมชั้นเรียน สร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้สอนในโรงเรียน การสังเกตการสอน การให้คำปรึกษา ฯลฯ เป็นต้น

3. ขั้นตอนประเมินผล และสรุปผล เป็นการประเมินและสรุปผลการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนหรือสถานศึกษาจากการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ตามกรอบการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ครูอาจารย์นำไปจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การประเมินผลอาจทำได้หลายวิธี เช่น การประเมินโครงการ การวิเคราะห์ การวิจัย ฯลฯ เพื่อนำผลสรุปที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนางาน

สรุปได้ว่ากระบวนการนิเทศภายใน เป็นการดำเนินการร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เป็นไปตามขั้นตอนของการทำงาน คือ มีการวางแผนการนิเทศ การปฏิบัติตามแผน การประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไข ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐาน สำหรับเทคนิคในการนิเทศควรใช้วิธีการที่หลากหลายโดยคำนึงถึงความเหมาะสม ความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ด้านการนิเทศเป็นกระบวนการจัดการภายในสถานศึกษา การสร้างความตระหนักให้แก่ครูให้เข้าใจกระบวนการนิเทศเพื่อพัฒนาปรับปรุงวิธีการทำงาน การให้ความช่วยเหลือครูและบุคลากรทางการศึกษา และจัดให้มีการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียน

7. ด้านการแนะแนว

7.1 ความหมายกิจกรรมการแนะแนว

กรมวิชาการ (2544) ได้ให้ความหมายการแนะแนวว่า เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคลให้สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี

เกื้อกูล ทาสี (2540: 1) กล่าวถึงความหมายของการแนะแนวไว้ว่า งานแนะแนวเป็นกระบวนการช่วยเหลือให้นักเรียนให้รู้จัก และเข้าใจตนเอง ตลอดจนสิ่งแวดล้อมรอบตัว ส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาสูงสุด เต็มตามศักยภาพของแต่ละคนในทุกๆ ด้าน ส่งเสริม และช่วยเหลือให้นักเรียนให้สามารถปรับตัว และดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถพึ่งตนเอง และนำตนเองได้ สามารถเผชิญปัญหาอุปสรรคต่างๆ รู้จักเลือกตัดสินใจ และวางแผนอนาคตของตนได้อย่างเหมาะสม สามารถทำ ประโยชน์ให้แก่สังคมในฐานะพลเมืองที่ดีได้

ลักษณะ สรวัดน์ (2543: 16) ได้สรุปความหมายของการแนะแนวไว้ว่า เป็นกระบวนการช่วยเหลือนักเรียนอย่างกว้างขวาง เพื่อการพัฒนา ไม่กำหนดช่วงเวลา และโอกาสเพื่อค้นหาวิธีการทุกอย่างช่วยให้เขาพัฒนาไปจนถึงที่สุดตามความถนัด ความต้องการ ความสามารถ และความสนใจใฝ่เรียนรู้ที่จะเข้าใจสภาพแวดล้อม รู้จักวิธีการที่จะเผชิญปัญหา ตัดสินใจ เลือกรูปแบบการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง สามารถวางแผนการดำเนินชีวิตในอนาคตของตน และปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างดี

สรุปได้ว่า การแนะแนวหมายถึงกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างของบุคคล ให้สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเอง เป็นกระบวนการช่วยเหลือให้นักเรียนให้รู้จักและเข้าใจตนเอง ให้สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้ สามารถแก้ปัญหาด้วยตนเอง วางแผนการดำเนินชีวิตในอนาคตได้อย่างเหมาะสม อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

7.2 หลักการแนะแนว

โดยภาพรวมหลักของการแนะแนวครอบคลุมในหัวข้อต่างๆ (ลักษณะ สรวัดน์, 2543: 14-20) คือ

1. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (individual difference) บุคลิกภาพ (personality) ของแต่ละคนเป็นลักษณะเฉพาะตัว ทางจิตวิทยาถือว่าทุกคนไม่เหมือนกัน ดังนั้นการให้คำปรึกษาจะต้องตั้งอยู่บนรากฐานของแต่ละคนตามความเหมาะสม

2. บุคคลไม่อยู่นิ่ง (dynamic organism) ชีวิตคือการเติบโตและการแก้ปัญหาอยู่เสมอมีการเปลี่ยนแปลง เจริญงอกงามเป็นไปตามแบบของแต่ละบุคคล
3. ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่อการตัดสินใจอย่างฉลาด เพื่อการเลือกดีมีความมีการวางแผน และมีการปรับตัวที่ถูกกาลเทศะ โดยมุ่งให้ได้รับประโยชน์จากการบริการ
4. เคารพต่อบุคคลตามหลักประชาธิปไตย ให้เกียรติแก่ทุกคน การให้คำปรึกษาจะต้องรับผิดชอบทั้งด้านส่วนบุคคล และสังคม ต้องยึดหลักประชาธิปไตย
5. การแนะแนวเป็นกระบวนการช่วยเหลือนักเรียนอย่างกว้างขวาง เพื่อการพัฒนาไม่กำหนดช่วงเวลา และโอกาส
6. การแนะแนวต้องยึดนักเรียนหรือผู้รับการศึกษาเป็นศูนย์กลาง ไม่ใช่เป็นการแก้ปัญหาให้เด็กทำ ตามแต่ต้องให้เขาตัดสินใจด้วยตนเอง
7. งานแนะแนวจะสร้าง และพัฒนาเด็กในทุกๆทาง แผนงานแนะแนวมีลักษณะเป็นการบริการแก่นักเรียน ดำเนินงานเพื่อประโยชน์แก่นักเรียนด้วยวิธีต่างๆ
8. ความสุขกายสบายใจเป็นยอดปรารถนาของทุกคน การได้ระบายความหนักอกหนักใจจะช่วยให้สุขภาพจิตดีขึ้น
9. การแนะแนวเป็นงานหนึ่งที่สำคัญของการศึกษา เพราะเป็นอุปกรณ์ที่ช่วยให้การศึกษาสัมบูรณ์
10. การให้คำ ปรึกษาจะต้องให้ความสนใจทั้งการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ให้สมบูรณ์การป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น และการแก้ไขปัญหา
11. ต้องรักษาความลับ การรักษาความลับเป็นจรรยาบรรณของผู้ประกอบอาชีพ
12. งานแนะแนวต้องร่วมมือกับหลายฝ่าย ทั้งในโรงเรียน และหน่วยงานอื่นๆ นอกโรงเรียน
13. ควรมีผู้ให้คำปรึกษาประจำ เพราะครูแนะแนวมีชั่วโมงสอน ครูแนะแนวทำหน้าที่ 2 บทบาท (เป็นครูทั่วไปและเป็นผู้ให้คำปรึกษา)
14. ต้องตระหนักถึงคุณสมบัติของผู้ให้คำปรึกษา เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึง ต้องได้รับการฝึกฝนมาโดยเฉพาะ เช่น มีบุคลิกภาพที่ดี มีใจรักงานแนะแนว มีความชำนาญ เป็นต้น
15. อัตราส่วนการให้คำปรึกษากับจำนวนนักเรียน โดยทั่วไปนักเรียน 250 คน ต่อผู้ให้คำ ปรึกษา 1 คน
16. พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกต้องมีเหตุ เช่น ขโมยเพราะหิว เป็นต้น
17. สงวนเวลา ไม่ควรเร่งร้อน

18. บริการแนะแนวให้เด็กได้รับการศึกษาถึงขีดสุดของระดับสติปัญญา และความสามารถ

19. บุคคลย่อมมีศักดิ์ศรีและศักยภาพถ้าได้รับการชี้แนะแนวทางที่ถูกที่ควร

20. การแนะแนวเป็นกระบวนการรวม คือ การพิจารณาคำปรึกษาทั้งหมดรวมๆ ทุกสิ่งทุกด้านไปพร้อมๆกัน

21. การแนะแนวตั้งอยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมของเด็ก ในการประเมินผล วิจัย การหารายละเอียดเกี่ยวกับตัวเด็กเป็นรายบุคคลเพื่อพัฒนาความสามารถของเด็ก

22. การแนะแนวเป็นกระบวนการต่อเนื่อง ตั้งแต่วัยเด็กจนถึงผู้ใหญ่ สืบเนื่องตลอดชีวิต

23. ประเมินผลของโครงการแนะแนวเป็นระยะๆ ว่าผลเป็นอย่างไรหรือควรปรับปรุงแก้ไขอะไร

24. ต้องยึดมั่นในคตินิยม มีเมตตา กรุณา ปราศจากอคติ

25. ใช้วิธีทางวิทยาศาสตร์เข้าช่วย เช่น กระจ้อหรือรันติดตามความก้าวหน้าหมั่นหาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ

26. ไม่บังคับให้ผู้อื่นปฏิบัติตามที่ตนต้องการ มีการวางแผนร่วมกัน

27. ประสานงานกับผู้ชำนาญเฉพาะด้าน สาขา เพราะงานบางอย่างเกินความสามารถของเราที่จะแก้ปัญหา

28. การแนะแนวที่ดีต้องมีขอบข่ายครบสมบูรณ์ พร้อมทั้งมีประสิทธิภาพทั้ง 5 ด้าน คือบริการสำรวจบุคคล บริการสนเทศ บริการให้คำปรึกษา บริการจัดวางตัวบุคคลและบริการติดตามผล เพื่อบริการแก่คณะครูได้

29. การแนะแนวช่วยเหลือบุคคลที่ต้องการให้ช่วยเหลือ

30. การแนะแนวจัดขึ้นเพื่อพัฒนาบุคคลให้เจริญทุกด้าน ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา มุ่งให้ทุกคนมีความสัมฤทธิ์ผลสูงสุดในการพัฒนาตนเอง

สรุปได้ว่าหลักการแนะแนวทั่วไป คือกระบวนการส่งเสริม และช่วยเหลือผู้เรียนที่ครอบคลุมในทุกๆด้านไม่ว่าจะเป็นเรื่องส่วนตัว การศึกษา และการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะไม่ได้เป็นหน้าที่ของผู้ใดผู้หนึ่ง แต่ตรงข้ามควรเป็นการร่วมมือของทุกๆฝ่าย ต้องมีการประสานงาน มีการวางแผน และที่สำคัญควรตั้งอยู่บนความยุติธรรม ความเสมอภาค เพื่อให้ผู้เรียนเกิดประโยชน์สูงสุด

7.3 ประเภทของการแนะแนว

การแนะแนวมีหลายประเภท สามารถจำแนกได้ตามลักษณะของปัญหาต่างๆ ที่เด็กต้องการความช่วยเหลือ และชี้แนวทางหรือตามความมุ่งหมายที่โรงเรียนจะให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนในด้านต่างๆ แบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ การแนะแนวการศึกษา การแนะแนวอาชีพ และการแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม (ลักษณะ สรวิวัฒน์ , 2543:41)

1. การแนะแนวการศึกษา นักเรียนที่เข้าไปศึกษาในโรงเรียนต่างมุ่งหวังจะประสบความสำเร็จทุกคน แต่ก็อาจมีปัญหาได้เสมอในด้านการเรียน เช่น เรียนไม่ตรงตามความสนใจหรือเรียนแล้วไม่ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย เป็นต้น ซึ่ง Daniel A. Prescoth กล่าวว่าความรู้สึกคับข้องใจจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลไม่สามารถรับความสำเร็จได้ตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้จะเกิดความรู้สึกสับสน ในทางตรงกันข้ามถ้าเขารู้สึกว่าประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายจะทำให้เขามีความมั่นใจสูงขึ้นจะพัฒนาตนเองได้โดยกล้าที่จะรับผิดชอบงานที่ยากขึ้น การแนะแนวการศึกษาจะสามารถช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จได้ อีกทั้งการแนะแนวการศึกษาเป็นส่วนที่สำคัญในโครงการแนะแนวในระดับช่วงชั้นที่ 4 ซึ่งส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับโดยตรงและรับผิดชอบกับผลการเรียนของนักเรียน และยังรวมถึงการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์และนโยบายต่างๆ ของโรงเรียน การแนะแนวการศึกษา ประกอบด้วยกิจกรรม 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1.1 การช่วยเหลือนักเรียนด้านการเรียน ให้นักเรียนประสบความสำเร็จทางการศึกษาทั้งในปัจจุบันและอนาคต เช่น นักเรียนควรจะเรียนวิชาใดเพื่อให้ครบตามที่โรงเรียนกำหนด หรือเรียนโปรแกรมไหนถึงจะเหมาะกับตนเองมากที่สุด และวางแผนการศึกษาต่อในอนาคต เป็นต้น

1.2 การช่วยเหลือนักเรียนด้านการปรับตัว นอกจากส่งเสริมด้านปัญญาแล้ว ต้องส่งเสริมด้านการปรับตัวต่อสถานการณ์ในโรงเรียนด้วย เช่น เรียนดีแต่ไม่มีเพื่อนหรือรู้สึกไม่ดีกับครูผู้สอนนักเรียนก็จะเกิดความคับข้องใจและไม่มีความสุขที่จะเรียนต่อไป เป็นต้น

ความต้องการแนะแนวทางการศึกษาจะเริ่มวันแรกที่นักเรียนเข้าสู่โรงเรียน และจนกระทั่งสิ้นสุดการเรียนเพื่อประกอบอาชีพ เมื่อนักเรียนเลื่อนระดับสูงขึ้นไปจะต้องได้รับการแนะแนวที่แตกต่างกันออกไป และถือได้ว่าการแนะแนวเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง ความต้องการด้านแนะแนวไม่ว่าจะเป็นด้านเนื้อหาหรือด้านปริมาณของการแนะแนว ย่อมมีความแตกต่างกันในแต่ละระดับแม้ว่าจะพยายามจัดการแนะแนวเพื่อให้นักเรียน โดยส่วนรวมก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถทำได้ตลอด เพราะโดยปกติในการแนะแนวเราจะมุ่งให้ความสนใจแก่นักเรียนเป็นรายบุคคลในฐานะเป็นเอกลักษณ์

2. การแนะแนวอาชีพ การแนะแนวอาชีพเป็นระบบที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกา โดย แฟรงค์ พาร์สัน ได้เขียนหนังสือเรื่อง “การเลือกอาชีพ” และบัญญัติศัพท์ “การแนะแนวอาชีพ” ได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งการแนะแนวอาชีพ (ลักขณา สิริวัฒน์ , 2543: 63) ได้ให้ข้อคิดของการแนะแนวอาชีพว่า การประกอบอาชีพมีอิทธิพลมากกับการดำเนินชีวิต เพราะเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต เศรษฐกิจ ชื่อเสียง ความพึงพอใจ ทำให้บุคคลเกิดความภูมิใจในตนเอง รู้สึกว่ามีค่า สามารถพึ่งตนเองและทำประโยชน์ ให้แก่สังคมตลอดจนเป็นการตอบสนองความต้องการของตนเองด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ซึ่งกระบวนการพัฒนาอาชีพ มีขั้นตอนดังนี้

- 2.1 **ขั้นวางแผน** มีจิตสำนึกรับผิดชอบในงานที่ทำ จนสำเร็จ ทบทวนการทำงานที่ผ่านมา คาดหวังอนาคตในสิ่งที่เป็นไปได้ และเห็นคุณค่าของตนเอง
- 2.2 **ขั้นสำรวจเจตคติ** ถามตนเองเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ บทบาทในโรงเรียนชุมชนและในอนาคตความผูกพันกับสถาบันต่างๆ และคิดว่าสิ่งใดเป็นไปได้
- 2.3 **ขั้นตัดสินใจ** มีความรู้เกี่ยวกับขั้นตอน และทักษะการตัดสินใจแล้วปฏิบัติตาม
- 2.4 **ขั้นหาข้อสนเทศ** มีข้อสนเทศเกี่ยวกับโอกาสและคุณสมบัติสำหรับศึกษาต่อ แนวโน้มตำแหน่งงานในอนาคต โอกาสก้าวหน้าในงาน และบทบาทอื่นๆ ในชีวิตการทำงาน
- 2.5 **ขั้นตระหนักในความเป็นจริง** รู้จักตนเอง ขอมรับความเป็นจริง รู้จักประเมินสถานการณ์ และมีเป้าหมายด้านอาชีพที่ชัดเจน

3. การแนะแนวส่วนตัวและสังคม การแนะแนวส่วนตัวและสังคม หมายถึง การช่วยเหลือนักเรียนที่มีความเข้าใจตนเองส่งเสริมให้มีบุคลิกภาพที่ดี ซึ่งจะช่วยให้เขาสามารถเข้าใจผู้อื่นได้ดีขึ้นและปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งพิจารณาถึงสำคัญได้ 2 ลักษณะ (ลักขณา สิริวัฒน์, 2543: 78) คือ

1. การแนะแนวเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัว มุ่งให้แต่ละคนมีพัฒนาการ (individual development) ในทุกๆ ด้าน เช่น เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว สังคม มีบุคลิกภาพที่ดี
2. การแนะแนวเกี่ยวกับด้านสังคมของนักเรียน ไม่ว่าจะอยู่ในโรงเรียนหรือนอกโรงเรียนเพื่อให้เขามีทักษะในการปรับตัวที่ดี เข้ากับเพื่อนร่วมงานได้ รวมไปถึงการปรับตัวกับครอบครัวในอนาคตด้วย

สรุปได้ว่าประเภทของการแนะแนว แบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ การแนะแนวการศึกษา การแนะแนวอาชีพ และการแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม การแนะแนวการศึกษาเป็นการแนะแนวเพื่อช่วยเหลือนักเรียนด้านการเรียน และการช่วยเหลือนักเรียนในด้านการปรับตัว

ส่วนการแนะแนวอาชีพนั้นเป็นการแนะแนวให้ผู้เรียนได้เตรียมเพื่อเข้าสู่อาชีพตามความถนัดของตน ส่วนการแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคมนั้นเป็นการแนะแนวที่ช่วยเหลือแนะนำเป็นการเฉพาะบุคคล เพื่อให้สามารถปรับตัว แก้ปัญหา การอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข

7.4 บทบาทของผู้บริหารกับงานแนะแนว

บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารมีความสำคัญต่อหน่วยงาน และงานทุกงานในสถานศึกษาเปรียบเสมือนคนคุมเครื่องจักรที่ควบคุมกลไกในการทำงานให้เป็นไปอย่างราบรื่นและได้ผลผู้บริหารต้องเป็นผู้นำทางปัญญา บริหารจัดการงานในโรงเรียนร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา ร่วมกันกำหนดพันธกิจ แนวทางการปฏิบัติงานในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2544: 5) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในงานแนะแนวก็เช่นกันผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการแนะแนว เป็นแกนนำ ในการส่งเสริม การจัดกิจกรรมกำหนดทิศทางในการจัดการแนะแนวของสถานศึกษาโดยมีการกำหนดนโยบาย แนวทางปฏิบัติพิเศษติดตามผล ส่งเสริมสนับสนุนตลอดจนมีการประเมินติดตามผล เพื่อให้กระบวนการแนะแนวเอื้อประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรม และนำไปสู่ความสำเร็จตามจุดหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลยิ่งขึ้น (กรมวิชาการ, 2544ข: 7) การบริหารงานแนะแนวให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นแกนนำ ของทุกแผนงานในโรงเรียน ถ้าผู้บริหารให้ความสนใจและสนับสนุนเกี่ยวกับงานแนะแนวนักเรียนย่อมประสบความสำเร็จในการเรียนในระดับหนึ่ง เพราะภารกิจหลักของผู้บริหารและครูคือ ต้องช่วยกันสร้างเด็กให้มีความกระตือรือร้น รักการเรียนใฝ่การเรียนรู้ตลอดชีวิตให้เด็กได้เปิดสมองอย่างเต็มที่ที่จะเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2544: 4)

บทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญและเป็นผู้นำในการบริหารจัดการ กำหนดทิศทางในการจัดการแนะแนวของสถานศึกษา เพื่อให้กระบวนการแนะแนวเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง (กรมวิชาการ, 2545ค: 10) ดังนี้

1. สร้างระบบงาน และจัดโครงสร้างองค์กรแนะแนวของสถานศึกษาให้ชัดเจน
2. สร้างความตระหนักให้ครูทุกคนเห็นคุณค่าของงานแนะแนว
3. ส่งเสริมให้ครูอาจารย์ ได้รับความรู้เพิ่มเติม ในเรื่องจิตวิทยา และการแนะแนวเพื่อให้สามารถบูรณาการในการจัดการเรียนรู้และเชื่อมโยงสู่การดำรงชีวิตประจำวัน
4. คัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ บุคลิกภาพที่เหมาะสมทำหน้าที่ครูแนะแนวครูที่ปรึกษา ครูประจำ ชั้น และคณะกรรมการแนะแนว

5. คู่มือ กำกับ นิเทศ ติดตาม และสนับสนุนการดำเนินงานแนะแนวอย่างเป็นระบบ

6. ร่วมมือในการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น แก้ไข สร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้ที่ปฏิบัติงานแนะแนว

7. ส่งเสริมความร่วมมือและความเข้าใจอันดีระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชน

8. เป็นผู้นำทางการแนะแนว และใช้กระบวนการทางจิตวิทยา และการแนะแนวในการบริหารสถานศึกษา

9. ประสานงานด้านการแนะแนว ระหว่างสถานศึกษา องค์กรภาครัฐและเอกชนบ้าน ศาสนสถาน ชุมชน ในลักษณะเครือข่ายการแนะแนว

สรุปได้ว่าการแนะแนวจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับครูแนะแนวเพียงคนเดียวแต่ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีความสำคัญมากในการบริหารจัดการวางแผน การเลือกสรรบุคลากรที่จะมาทำหน้าที่ให้การสนับสนุนกับงานแนะแนว ทั้งนี้ต้องร่วมมือประสานกับทุกฝ่าย มีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้นและใช้วิธีการดำเนินงานที่หลากหลายและครบวงจรเพื่อกระตุ้นให้ครูและผู้เกี่ยวข้องตระหนักถึงความสำคัญของการแนะแนวเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้และเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนอย่างแท้จริง

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ด้านการแนะแนว เป็นการกำหนดนโยบายการแนะแนวของสถานศึกษา จัดระบบงานแนะแนวและดูแลช่วยเหลือนักเรียน ส่งเสริมและพัฒนาให้ครูมีความรู้ในด้านการแนะแนว มีการคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและบุคลิกภาพที่เหมาะสมทำหน้าที่เป็นครูแนะแนว มีการดูแลกำกับ นิเทศ ติดตามและสนับสนุนการดำเนินงานแนะแนวและดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมความร่วมมือและความเข้าใจอันดีระหว่างครู ผู้ปกครองชุมชน มีการประสานงานด้านแนะแนวระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานอื่น เช่น โรงพยาบาล สถานีตำรวจ

8. ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นสิ่งที่สถานศึกษาทุกแห่งและทุกระดับ จะต้องดำเนินการอย่างจริงจังเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2545

8.1 ความหมายการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นการสร้างความมั่นใจและเป็นหลักประกันให้แก่ ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ มีนักการศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาให้ความหมายการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ดังนี้

อุทุมพร จามรมาน (2544 : 1) ให้ความหมายว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนว่าทุกคนในสถานศึกษาปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถเพื่อผลผลิตจะได้มีคุณภาพ

สมคิด พรหมจ้อย และ สุพัตร์ พิบูลย์ (2544 : 1) ให้ความหมายว่า การประกันคุณภาพ เป็นระบบการควบคุม ตรวจสอบและตัดสินคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

จรัส นองมาก (2544 : 2) ให้ความหมายว่า การประกันคุณภาพการศึกษาเป็น กระบวนการที่สถานศึกษากำหนดขึ้น เป็นแนวปฏิบัติเพื่อให้มีความมั่นใจว่า ถ้าทำตามกระบวนการที่กำหนดนี้แล้ว การศึกษาจะมีคุณภาพเป็นที่พึงพอใจของผู้รับบริการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545 : 7) ให้ความหมายว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการและดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เป็นการสร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการทางการศึกษาทั้งผู้รับบริการโดยตรง ได้แก่ ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้รับบริการทางอ้อม ได้แก่ สถานประกอบการ ประชาชน และสังคมโดยรวม ว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพ และทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด

สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการ การศึกษาที่ดำเนินการตามปกติของโรงเรียน เพื่อสร้างความมั่นใจแก่ผู้รับบริการว่าโรงเรียนสามารถจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจนเป็นระบบ และตรวจสอบได้

8.2 ความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกลไกในการตรวจสอบและกระตุ้นให้สถานศึกษามีการควบคุมคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่องตลอดเวลา ได้มีนักการศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษากล่าวถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา ไว้ดังนี้

ประภาพรรณ เอี่ยมสุภานิต, ปราณีย์ สังขตะววรรณ และอุษาวดี จันทรสนธิ (2545 : 113) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษามีความสำคัญ ดังนี้

1. ทำให้เกิดความมั่นใจในคุณภาพการศึกษา เพราะเกิดจากกลไกในการควบคุมการตรวจสอบคุณภาพและการประเมินคุณภาพที่เชื่อถือได้ ทำให้เกิดการคุ้มครองผู้บริโภค

และเกิดความเสมอภาคในโอกาสที่จะได้รับการศึกษาและการบริการการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง

2. ประชาชนและสังคมมั่นใจและสามารถตัดสินใจเลือกใช้กระบวนการจัดการศึกษาและผลผลิตของสถานศึกษา และหรือหน่วยงานทางการศึกษา

3. เพื่อให้สถาบันการศึกษาได้มีการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

4. เพื่อกระตุ้นให้ผู้รับผิดชอบหรือผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษามุ่งพัฒนาการศึกษาให้มีมาตรฐานคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

5. เพื่อกระตุ้นให้สมาชิกใหม่ในหน่วยงานตระหนัก และดำเนินการถึงหน้าที่ของตนในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ

กรมวิชาการ (2547) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษามีประโยชน์ต่อนักเรียน โรงเรียน ประชาชน หน่วยงานและสังคมดังต่อไปนี้

1. นักเรียนมีความรู้ ความสามารถ มีคุณลักษณะต่าง ๆ ครบถ้วนตามหลักสูตร มาตรฐานการศึกษาและสอดคล้องกับความต้องการของสังคม

2. โรงเรียนมีทิศทางการจัดการศึกษาที่ชัดเจนตามมาตรฐานกลางที่กำหนดโดยระบบการบริหารคุณภาพ มีการทำงานที่เป็นมาตรฐานเกิดจากความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่ายมีการแสดงความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาที่สามารถตรวจสอบได้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

3. ชุมชน มีความมั่นใจในการจัดการศึกษาของโรงเรียน เข้าร่วมจัดการศึกษา และส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียน

4. สถานศึกษาและหน่วยงาน ที่รับผู้จบการศึกษามีความมั่นใจ และพึงพอใจในคุณภาพของผู้จบการศึกษา รับนักเรียนเข้าศึกษาต่อหรือทำงาน

5. สังคมมั่นใจในการจัดการศึกษา และมีหลักประกันคุณภาพของการจัดการศึกษา และการรายงานผลกับสาธารณชน

สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งแก่ผู้รับบริการทางการศึกษา คือ นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และหน่วยงานที่กำกับดูแลด้านการจัดการศึกษา ทำให้มีความมั่นใจในคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน นอกจากนั้นทำให้ครู ผู้บริหารและผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาได้ปฏิบัติงานตามบทบาทอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ

8.3 หลักการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพ เป็นกลไกในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่สร้างความมั่นใจและพึงพอใจแก่ผู้รับบริการว่าโรงเรียนสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ในการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ ข่อมเกิดจากการมีระบบดำเนินการที่ดี ความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียน

รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้มีหน่วยงานและนักการศึกษาเสนอหลักการในการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ดังนี้

กรมสามัญศึกษา (2542 : 5-6) กล่าวว่า แนวคิดหลักในการประกันคุณภาพการศึกษา มีดังนี้

1. การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา มุ่งประโยชน์ที่จะเกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเชื่อว่ามนุษย์มีศักยภาพที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต ในการจัดการศึกษาจึงต้องช่วยกระตุ้น เอื้ออำนวยความสะดวกและส่งเสริมผู้เรียนแต่ละคนให้พัฒนาเต็มศักยภาพและมีคุณภาพสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. การใช้สถานศึกษาเป็นฐานในการบริหารจัดการ โดยมุ่งให้โรงเรียนมีอำนาจในการตัดสินใจบริหารจัดการศึกษาได้ด้วยตนเอง อันจะนำไปสู่การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน เพิ่มความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ และเป็นการเสริมพลังให้สถานศึกษา ชุมชน และสังคมร่วมมือกันจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน

3. การมีส่วนร่วมและการร่วมคิดร่วมทำ โดยมุ่งให้ทุกฝ่ายทุกส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับบุคคลทุกคนและสังคมโดยส่วนรวม ทำให้เกิดความรู้สึกว่าการศึกษาเป็นเรื่องของทุกคนที่จะต้องมุ่งมั่นร่วมกันพัฒนา

4. การกระจายอำนาจทางการศึกษา เป็นการมุ่งกระจายอำนาจการจัดการศึกษาให้กับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการศึกษา โดยเชื่อว่าการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้แก่ผู้ถือประโยชน์โดยตรง จะทำให้เกิดความตระหนักรู้ต่อผลได้ผลเสียที่เกิดขึ้น และเกิดความร่วมมือในการมุ่งมั่นพัฒนาการศึกษาอย่างจริงจัง

5. การแสดงความรับผิดชอบต่อที่ตรวจสอบได้ มุ่งให้สถานศึกษาแสดงความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ในการจัดการศึกษา ต่อผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ในการปฏิบัติหน้าที่ให้ได้มาตรฐานซึ่งสามารถตรวจสอบได้ เพื่อเป็นหลักประกันสร้างความเชื่อมั่นต่อผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม

วันทยา วงศ์ศิลปภิรมย์, อมรรัตน์ พันธุ์งาม และชนาธิป ทุ้ยแป (2545 : 9-10) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษาที่ดี จะต้องมียุทธศาสตร์และเงื่อนไข ดังนี้

1. การมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินและร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2. การเสริมสร้างพลัง โดยสร้างความรู้ ทักษะ และความมั่นใจแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อสร้างโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3. การกระจายอำนาจ สถานศึกษาจะพัฒนาคุณภาพให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้อย่างเต็มต่อเมื่อสถานศึกษาเองต้องมีความเป็นอิสระเพียงพอที่จะคิดและตัดสินใจ ทั้งด้านการบริหาร วิชาการ และการใช้จ่ายงบประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ที่ต้องการให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาสู่สถานศึกษาและท้องถิ่นให้มากที่สุด

4. การสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบในพันธะภาระ การศึกษามีชื่อเสียงของคนใดคนหนึ่งหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่เป็นเรื่องของทุกคนที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษา เช่นหน้าที่ความเป็นพ่อแม่ ครู เป็นต้น นอกจากนี้ กระบวนการทำงานและผลงานของสถานศึกษาแห่งนั้นต้องสามารถตรวจสอบได้ทุกเมื่อ โดยสังคมและประชาชน

5. การปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง การตรวจสอบทั้งภายในและภายนอกในบริบทของการประกันคุณภาพ มีจุดประสงค์เพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับสำหรับการวางแผนเพื่อการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง มิใช่การจับผิดหรือการตัดสินใจให้รางวัลหรือให้โทษ

ฉันทพล ชุมวรฐายี (2545 : 10-11) กล่าวว่า หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของการประกันคุณภาพ คือ การที่สถานศึกษาร่วมกันพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา ไม่ใช่การจับผิด เป้าหมายสำคัญอยู่ที่การพัฒนาคุณภาพให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน

2. การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย ต้องทำให้การประกันคุณภาพเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการและการทำงานของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ไม่ใช่เป็นกระบวนการที่แยกส่วนมาจากการดำเนินงานตามปกติของสถานศึกษา โดยสถานศึกษาจะต้องวางแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการที่มีเป้าหมายชัดเจน ทำตามแผน ตรวจสอบประเมินผล และพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบ มีความโปร่งใส และมีจิตสำนึกในการพัฒนาคุณภาพการทำงาน

3. การประกันคุณภาพเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู-อาจารย์ และบุคลากรอื่นๆ ในสถานศึกษา โดยในการดำเนินงานจะต้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้เรียน ชุมชน เขตพื้นที่ หรือหน่วยงานที่กำกับดูแลเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วางแผน ติดตามประเมินผล พัฒนาปรับปรุง ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันผลักดันให้

สถานศึกษามีคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ดีมีคุณภาพ เป็นไปตามความต้องการของผู้ปกครอง สังคม และประเทศชาติ

สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนจะประสบความสำเร็จได้ ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของสังคม ในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินและร่วมรับผิดชอบกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ขับเคลื่อน เพื่อให้กระบวนการประกันคุณภาพ สามารถดำเนินการบรรลุผลและเป็นที่ยอมรับของทั้งฝ่ายให้บริการและผู้รับบริการจนได้ผู้เรียนซึ่งเป็นผลผลิตของการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ

8.4 ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพและมาตรฐานไว้ในหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา โดยกำหนดให้มีระบบประกันคุณภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ

2. ระบบการประกันคุณภาพภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน 2546 : 9-10) ระบุว่ากระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดให้สถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย

1. การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ
2. การพัฒนามาตรฐานการศึกษา
3. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
4. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา
6. การประเมินคุณภาพการศึกษา
7. การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี
8. การผลุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

โดยให้สถานศึกษายึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการส่งเสริม สนับสนุน และกำกับดูแลของหน่วยงานต้นสังกัด

สรุปได้ว่า ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ประกอบด้วย การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ การพัฒนามาตรฐาน การศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การดำเนินงานตามแผน การตรวจสอบและทบทวน การประเมินคุณภาพการศึกษา การรายงานคุณภาพประจำปี และการผดุงระบบการประกันคุณภาพ การศึกษา โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง

8.5 กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการเชิงรุกที่เน้นการวางแผน และการเตรียมป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาของโรงเรียน มีนักการศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาได้เสนอกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ ดังนี้

วิระวัฒน์ อุทัยรัตน์ และ เฉลิมชัย หาญกล้า (2546 : 52-53) กล่าวว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ต้องมีการดำเนินงานที่เป็นขั้นตอน ชัดเจน ดังนี้

1. ขั้นการเตรียมการ

1.1 การเตรียมความพร้อมของบุคลากร โดยการพัฒนาให้ความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีต่อการประกันคุณภาพ

1.2 กำหนดผู้รับผิดชอบในการดำเนินการอย่างจริงจัง โดยมีผู้บริหารเป็นหลักสำคัญ

2. ขั้นการดำเนินการ เป็นการประยุกต์ใช้วงจรการบริหารคุณภาพ PDCA ให้เข้ากับการทำงานตามปกติของสถานศึกษา เพื่อให้ทุกฝ่าย ร่วมกันวางแผน ร่วมกันปฏิบัติร่วมกัน ตรวจสอบ และร่วมกันปรับปรุง ทั้งนี้ เพื่อจุดมุ่งหมายหลักที่สำคัญก็คือ การจัดการศึกษาให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพ ในขั้นดำเนินการ แบ่งออกเป็นขั้นตอนย่อยตามวงจรการบริหารคุณภาพ ดังนี้

2.1 การวางแผน (Plan) สถานศึกษาต้องมีการวางแผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษาที่มีความชัดเจน เพื่อจะได้นำไปสู่การปฏิบัติที่ตรงกับความต้องการของสถานศึกษาโดย เริ่มต้นจากการกำหนดเป้าหมายที่แสดงถึงคุณลักษณะหรือคุณภาพที่พึงประสงค์ของสถานศึกษา เป็นเบื้องต้นเสียก่อน เพื่อใช้เป็นแนวทางหรือทิศทางสำหรับการปฏิบัติตนของสถานศึกษาแต่ละ แห่ง

2.2 การปฏิบัติตามแผน (Do) เป็นการร่วมกันของบุคคลในการดำเนินงาน

ตามแผนที่กำหนดไว้ โดยมีผู้บริหารให้การส่งเสริม สนับสนุน นิเทศ และติดตามกำกับอย่างจริงจัง

2.3 การตรวจสอบประเมินผล (Check) ในขณะที่สถานศึกษามีการดำเนินงานตามแผน จะต้องมีการตรวจสอบประเมินผลเป็นระยะๆ เพื่อพิจารณาว่าการดำเนินงานเป็นไปตามทิศทางที่ต้องการหรือไม่ มีสิ่งใดที่จะต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไข จะได้ดำเนินการต่อไป

2.4 การปรับปรุงงาน (Act) ถือได้ว่าเป็นขั้นตอนย่อยสุดท้ายในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในขั้นนี้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องนำผลจากการตรวจสอบและประเมินผลที่ผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์มาแล้วไปใช้ในการพัฒนางานในส่วนของตนเองต่อไป เพื่อให้มีความใกล้เคียงกับเป้าหมายที่ต้องการให้มากที่สุด นอกจากนั้นอาจนำผลการตรวจสอบและประเมินไปใช้เพื่อการวางแผนในระยะต่อไป

3. ขั้นการรายงาน เมื่อสถานศึกษาได้ดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดคุณภาพตามเป้าหมายของสถานศึกษาในแผนต่าง ๆ แล้ว จะต้องมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน ทั้งนี้เพื่อเป็นการแสดงความรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาที่สามารถแสดงผลในเชิงคุณภาพที่บุคคลทั่วไปมีโอกาสในการตรวจสอบได้ ตลอดจนยังแสดงให้เห็นถึงความพร้อมต่อการรับการประเมินคุณภาพจากภายนอก

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2546 : 10-14) ระบุว่ากระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไว้ดังนี้

1. ให้สถานศึกษาจัด โครงสร้างการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

2. ให้สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาให้มีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้

2.1 กำหนดแนวทางและวิธีการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน

2.2 กำกับ ติดตาม และให้ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการ

ดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

2.3 เสนอสถานศึกษาแต่งตั้งคณะบุคคลทำหน้าที่ตรวจสอบ ทบทวนและรายงานคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

3. ให้สถานศึกษาจัดระบบสารสนเทศที่มีข้อมูลอย่างเพียงพอต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

4. ให้สถานศึกษากำหนดมาตรฐานการศึกษาระดับสถานศึกษาที่ครอบคลุมสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพผู้เรียนสถานศึกษาท้องถิ่น และสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. ให้สถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาโดยคำนึงถึงหลักการและครอบคลุมในเรื่องต่อไปนี้
 - 5.1 เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์สภาพปัญหา และความจำเป็นอย่างเป็นระบบและมีแผนปฏิบัติการประจำปีรองรับ
 - 5.2 กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และสภาพความสำเร็จของการพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องชัดเจน และเป็นรูปธรรม
 - 5.3 กำหนดวิธีดำเนินงานที่มีหลักวิชาหรือผลการวิจัยหรือข้อมูลเชิงประจักษ์ที่อ้างอิงได้ ให้ครอบคลุมการพัฒนาด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การพัฒนาบุคลากร และการบริหารจัดการเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้
 - 5.4 กำหนดแหล่งวิทยาการภายนอกที่ให้การสนับสนุนทางวิชาการ
 - 5.5 กำหนดบทบาทหน้าที่ให้บุคลากรของสถานศึกษาทุกคน รวมทั้งผู้เรียนรับผิดชอบและดำเนินงานตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ
 - 5.6 กำหนดบทบาทหน้าที่ และแนวทางให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคลากรในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสถานศึกษา
 - 5.7 กำหนดการจัดงบประมาณและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ
6. ให้สถานศึกษาดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา รวมทั้ง มีการกำกับ ติดตาม การดำเนินงานให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้
7. ให้คณะบุคคลที่โรงเรียนแต่งตั้งตามข้อ 2.3 ดำเนินการตรวจสอบ ทบทวน และรายงานการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยให้ทำอย่างต่อเนื่องเพื่อนำผลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา
8. ให้สถานศึกษาจัดให้ผู้เรียนทุกคนในทุกระดับช่วงชั้นที่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด ได้รับการประเมินผลสัมฤทธิ์ในวิชาแกนหลัก และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้วยกระบวนการและวิธีการที่ได้มาตรฐาน
9. ให้สถานศึกษาจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี โดยระบุความสำเร็จตามเป้าหมาย ที่กำหนดในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา พร้อมหลักฐานข้อมูลและ

ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามข้อ 8 เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 ข : 37) ได้สรุปแนวทางการปฏิบัติในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ไว้ดังนี้

1. จัดระบบโครงสร้างองค์กรให้รองรับการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
2. กำหนดเกณฑ์การประเมิน เป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา และตัวชี้วัดของกระทรวง เป้าหมายความสำเร็จของเขตพื้นที่การศึกษา หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา
3. วางแผนการพัฒนาคูณภาพการศึกษา ตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาให้บรรลุผลตามเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา
4. ดำเนินการพัฒนางานตามแผนและติดตาม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพภายในเพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
5. ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่น ในการปรับปรุงและพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และการพัฒนาคูณภาพการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา
6. ประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา
7. ประสานงานกับสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษาและประเมินคุณภาพการศึกษาในการประเมินสถานศึกษาเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด โดยจัดโครงสร้างการบริหารและระบบการทำงานให้เอื้อต่อการพัฒนาคูณภาพการศึกษา จัดระบบสารสนเทศ กำหนดมาตรฐานการศึกษาจัดทำแผน ดำเนินงานตามแผน ตรวจสอบทบทวน รายงานการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคูณภาพการศึกษาของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง จัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีเสนอหน่วยงานต้นสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน และรับการประเมินคุณภาพจากหน่วยงานภายนอก

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นการจัดระบบโครงสร้างองค์กรให้รองรับการจัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กำหนดเกณฑ์การประเมิน วางแผนการพัฒนาคูณภาพการศึกษา ดำเนินการพัฒนางาน

ตามแผนและติดตามตรวจสอบ ประเมินคุณภาพภายในเพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง พร้อมกับจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดและเผยแพร่ต่อสาธารณชน

9. ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

สถานศึกษาถือได้ว่าเป็นแหล่งทางวิชาการ ที่สามารถให้ความช่วยเหลือแก่ครอบครัวยุทธศาสตร์ องค์กรต่างๆ ในการบริการได้วิชาการ สถานศึกษาสามารถดำเนินการ (คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน . 2550) ได้ดังนี้

1. จัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับบุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันอื่น
2. ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน
3. ส่งเสริมให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรมมีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ
4. พัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการรวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างชุมชน
5. ประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจต่อบุคคลครอบครัวยุทธศาสตร์ องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพสถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
6. จัดให้มีการสร้างความรู้ความเข้าใจ การเพิ่มความพร้อมให้กับบุคคลครอบครัวยุทธศาสตร์ องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชนองค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่ร่วมจัดการศึกษา
7. ร่วมกับบุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ องค์กรชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ร่วมกันจัดการศึกษาและใช้ทรัพยากรร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน
8. ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับบุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น
9. ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นได้รับความช่วยเหลือทางด้านวิชาการตามความเหมาะสมและจำเป็น

สรุปได้ว่า สถานศึกษาสามารถส่งเสริม บริการทางวิชาการให้แก่บุคคล ชุมชน องค์กรต่าง สถานประกอบอื่นที่จัดการศึกษา โดยการสำรวจวิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการ แล้วจึงวางแผนให้ความรู้ อาจ โดยการอบรม การให้ข้อมูลข่าวสารทางวิชาการในรูปของการ ประชาสัมพันธ์ทางวิชาการ เพื่อให้บุคคล ชุมชน องค์กรต่างๆ และสถานประกอบการหรือสถาบัน อื่นที่จัดการศึกษามีความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนงาน วิชาการต่างๆตามความสนใจ โดยใช้สถานศึกษาเป็นศูนย์กลางบริการวิชาการ

10. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

10.1 ความหมายของการประสานงาน

นักวิชาการให้ความหมายของการประสานความร่วมมือไว้ดังนี้

พนิชย์ พรจันทร์ (2537. 15) กล่าวว่า การประสานงานหมายถึง การสร้าง ความร่วมมือร่วมใจของบุคคลภายในหน่วยงาน หรือระหว่างหน่วยงาน ประสานการปฏิบัติงานให้ สัมพันธ์สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อขจัดความขัดแย้ง การเหลื่อมล้ำ ซ้ำซ้อนของงานให้ งานสามารถสำเร็จบรรลุเป้าหมายตามระยะเวลาที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ

มยุรา เพชรสังหาร (2542. 35-41) ได้สรุปความหมายของการประสานงานว่า หมายถึง การที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคล มีการทำงานร่วมกันด้วยความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และกระทำด้วยความเต็มใจเพื่อให้งานดำเนินไปอย่างมีระบบ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สมยศ นาวิการ (2545.202) กล่าวว่า การประสานงาน หมายถึง กระบวนการ ของการทำให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในกิจกรรมและเป้าหมายของแผนงานต่างๆขององค์กรที่ แยกจากกันเพื่อความสำเร็จขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า การประสานงาน หมายถึง กระบวนการสร้างความร่วมมือร่วมใจ ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลภายในหน่วยงานหรือระหว่างหน่วยงาน ประสานความร่วมมือในการที่ จะปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามเป้าหมายขององค์กร เพื่อความสำเร็จขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

10.2 แนวดำเนินการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา และองค์กรอื่น

ในการดำเนินงานของสถานศึกษานั้นจะต้องมีการประสานงานและประสาน ความร่วมมือกับทุกฝ่าย ตั้งแต่บุคคลในหน่วยงานและระหว่างหน่วยงาน โดยเฉพาะการประสาน ความร่วมมือในด้านการพัฒนาวิชาการ ซึ่งเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา (คณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน . 2550) มีแนวทางการดำเนินได้ดังนี้

1. ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอกและ
ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้านรวมทั้งสืบสานจารีตประเพณี
ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น

2. เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจน
ประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชนและ
มีส่วนในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

3. ให้บริการด้านวิชาการที่สามารถเชื่อมโยงหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร
กับแหล่งวิชาการในที่อื่น ๆ

4. จัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมการสร้างความสัมพันธ์
อันดีกับศิษย์เก่าการประชุมผู้ปกครองนักเรียน การปฏิบัติงานร่วมกับชุมชน การร่วมกิจกรรมกับ
สถาบันการศึกษาอื่น เป็นต้น

สรุปได้ว่า สถานศึกษาสามารถประสานความร่วมมือในการพัฒนางาน
วิทยากรกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ได้โดยการ ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา การใช้วิทยากร
ภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น การ
แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชุมชนและองค์กรต่างเพื่อการสร้างความ
ร่วมมือที่ดีต่อกัน

11. การพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

11.1 ความหมายของสื่อการเรียนการสอน

มีนักการศึกษา และนักวิชาการหลายท่าน ได้กล่าวถึงความหมายของสื่อการเรียน
การสอนไว้หลายท่านดังนี้

พิมพ์ใจ ภิบาลสุข และสันทัต ภิบาลสุข (2543 : 65) กล่าวว่า สื่อการเรียน
การสอนหมายถึง สิ่งต่างๆ ที่ใช้เป็นเครื่องมือหรือช่องทางสำหรับถ่ายทอดหรือนำความรู้หรือ
ประสบการณ์ไปสู่ผู้เรียน และทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

สุนันท์ สังข์อ่อน และสมบูรณ์ สงวนญาติ (2544 : 43) กล่าวโดยสรุปว่า สื่อ
การเรียนการสอนหมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ผู้สอนและผู้เรียนนำมาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อให้
กระบวนการเรียนรู้ดำเนินไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ วัสดุ สิ่งของที่มีอยู่ตาม
ธรรมชาติ หรือ มนุษย์สร้างขึ้นมา รวมทั้งวิธีการและกิจกรรมการสอนรูปแบบต่าง ๆ

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2544 : 108) สื่อการเรียนการสอน หมายถึง ตัวกลางที่ใช้
ถ่ายทอดความรู้ ความคิด ตลอดจนทักษะ ต่างๆ ไปยังผู้เรียน ซึ่งถ้าพิจารณาตามรูปคำดังกล่าว
สื่อการเรียนการสอนจึงหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่าง ที่แทรกอยู่ระหว่าง ความรู้ ความคิด ทักษะ กับ

ผู้เรียน เช่น บุคคล วัสดุ แสง อากาศ ในความหมายที่ใช้กันโดยทั่วไป หากกล่าวถึงสื่อการเรียนการสอน มักจะเข้าใจว่า หมายถึงเฉพาะ วัตถุ สิ่งของต่างๆ ที่ครูนำมาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อช่วยการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ไม่รวมไปถึง คำพูด ภาษาท่าทาง หรือสิ่งที่ใช้การแสดง ความหมายในลักษณะอื่น ในความเป็นจริงของการสื่อความหมายหรือการเรียนการสอนนั้น "สื่อ" ที่ใช้ อาจเป็นวัตถุสิ่งของ มีตัวตน หรืออาจเป็นสิ่งที่ไม่มีตัวตนก็ได้ ดังนั้น ความหมายของคำว่า "สื่อการเรียนการสอน" ในความหมายกว้างที่ครอบคลุม สิ่งที่เป็น "สื่อ" ทั้งหมด จึงหมายถึงทุกสิ่ง ทุกอย่างที่น่ามาใช้ในการเรียนการสอน เช่น

1. วัตถุ สิ่งของตามธรรมชาติ ต้นไม้ สัตว์ แร่ หิน ดิน ทราบ
2. ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ลม ฝน ไฟแลบ ฟ้าร้อง
3. วัตถุ สิ่งของ ที่คิดประดิษฐ์ หรือสร้างขึ้นสำหรับการเรียนการสอน เช่น

แผนภาพหุ่นจำลอง กระดานชอล์ค ฯลฯ

4. คำพูด ภาษาท่าทาง การยิ้ม การแสดงอารมณ์โกรธ
5. วัสดุ และเครื่องมือการสื่อสารต่างๆ เช่น วิทยุ เทป แผ่นเสียง ภาพยนตร์
6. กิจกรรม หรือกระบวนการถ่ายทอดความรู้ต่างๆ เช่น การศึกษานอก

สถานที่ การสาธิต การแสดง นิทรรศการ การปฏิบัติงาน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ฯลฯ เนื่องจากความหมายของ สื่อ ในการเรียนการสอน ใช้กันทั้งในความหมายกว้าง และความหมายแคบ จึงมีชื่อเรียกแตกต่างกันออกไป ตามยุคสมัย เช่น อุปกรณ์การสอน โสตทัศนวัสดุ-อุปกรณ์โสตทัศนกิจกรรม สื่อการสอน

สรุปได้ว่า สื่อการเรียนการสอนเป็นตัวกลางที่ใช้ถ่ายทอดความรู้ ความคิด และทักษะต่าง ๆ ไปยังผู้เรียน อาจประกอบไปด้วย วัตถุ สิ่งของ ปรากฏการณ์ธรรมชาติ คำพูด ภาษาท่าทาง วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ กิจกรรม หรือกระบวนการต่าง ๆ ที่จะทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีขึ้นและจำได้นาน

11.2 ความสำคัญของสื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนจัดเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญและเป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งในระบบการเรียนการสอนหรือระบบการศึกษา เมื่อพิจารณาถึงประโยชน์หรือคุณค่าของสื่อการสอน ได้มีนักการศึกษาหลายท่านแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวไว้หลากหลาย ดังนี้

ชาวเลิศ กอบกุล (2543 : 89-90) กล่าวว่า สื่อการสอนมีประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. คุณค่าด้านวิชาการ

1.1 ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง และเรียนรู้ได้มากกว่าที่ไม่ใช้สื่อการสอน

1.2 ลักษณะที่เป็นรูปธรรมของสื่อการสอน ช่วยทำให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายของสิ่งต่างๆ ได้ดีขึ้น และยังช่วยส่งเสริมด้านความคิดและการแก้ปัญหาอีกด้วย

1.3 ผลจากการวิจัยสรุปได้ว่า สื่อการสอนให้ประสบการณ์ที่เป็นจริงทำให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างถูกต้อง ทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนจดจำเรื่องราวต่างๆ ได้มาก และจำได้นาน

1.4 สื่อการสอนบางชนิด เช่น ภาพยนตร์ ภาพนิ่ง จะช่วยเร่งทักษะในการเรียนรู้

2. คุณค่าทางด้านจิตวิทยาการเรียนรู้

2.1 สื่อการสอนทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และต้องการเรียนรู้สิ่งต่างๆ มากขึ้นเช่น การอ่าน ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ จินตนาการ เจตคติ การแก้ปัญหาและความซาบซึ้งในคุณค่าทางศิลปะ

2.2 สื่อการสอนทำให้ผู้เรียน เกิดความคิดรวบยอดเป็นอย่างเดียวกัน ทั้งมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ด้วย

2.3 สื่อการสอนเร้าให้ผู้เรียนเกิดความพอใจ และช่วยผู้กระทำการกรรมด้วยตนเอง

3. คุณค่าทางด้านเศรษฐกิจการศึกษา

3.1 สื่อการสอนช่วยให้นักเรียนที่เรียนช้า เรียนได้เร็วและมากขึ้น ส่วนนักเรียนที่ฉลาดก็จะเรียนรู้ได้มากขึ้นไปอีก

3.2 การสอนโดยการอธิบายเพียงอย่างเดียว เป็นการสิ้นเปลืองเวลาและเด็กจะลืมได้ง่ายถ้าใช้สื่อการสอนจะช่วยขจัดความสิ้นเปลืองนี้และยังช่วยให้ครูที่สอนคืออยู่แล้วสอนได้ดียิ่งขึ้น

3.3 สื่อการสอนช่วยประหยัดค่าพูดและเวลาของครู และยังช่วยประหยัดเวลาของนักเรียน ทำให้มีเวลาเหลือ สำหรับศึกษาบทเรียนอื่นต่อไป

3.4 สื่อการสอนช่วยขจัดปัญหาเรื่องสถานที่ เวลา และระยะทาง เช่น สามารถนำสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีต มาศึกษาได้ สามารถนำสิ่งที่อยู่ไกลเกินไป มาศึกษาได้ สามารถนำสิ่งที่ลื้อมาศึกษาได้ สามารถนำสิ่งที่เล็กหรือใหญ่เกินไปมาศึกษาได้

3.5 สื่อการสอนช่วยลดการตกซ้ำชั้นของนักเรียนได้จำนวนมาก
กิดานันท์ มลิทอง (2540 : 91) กล่าวถึง คุณค่าของสื่อการเรียนการสอน ไว้

ดังนี้

ได้แก่

1. สื่อการเรียนการสอนช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.1 เรียนรู้ได้ดีขึ้นจากประสบการณ์ที่มีความหมายในรูปแบบต่าง ๆ

1.2 เรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง

1.3 เรียนรู้ได้ง่ายและเข้าใจได้ชัดเจน

1.4 เรียนรู้ได้มากขึ้น

1.5 เรียนรู้ได้ในเวลาที่จำกัด

2. สื่อการเรียนการสอนช่วยให้สามารถเอาชนะข้อจำกัดต่าง ๆ ในการเรียนรู้

ได้แก่

2.1 ทำสิ่งนามธรรมให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น

2.2 ทำสิ่งซับซ้อนให้ง่ายขึ้น

2.3 ทำสิ่งเคลื่อนไหวช้าให้เร็วขึ้น

2.4 ทำสิ่งเคลื่อนไหวเร็วให้ช้าลง

2.5 ทำสิ่งเล็กให้ใหญ่ขึ้น

2.6 ทำสิ่งใหญ่ให้เล็กลง

2.7 นำสิ่งที่อยู่ไกลมาศึกษาได้

2.8 นำสิ่งที่เกิดในอดีตมาศึกษาได้ช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน

2.9 ช่วยให้ผู้เรียนได้สนใจและมั่นใจในการเรียน

2.10 ช่วยให้ผู้เรียนได้คิดและแก้ปัญหา

2.11 ช่วยแก้ปัญหาเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล

สรุปได้ว่าสื่อการเรียนการสอนมีคุณค่าอย่างน้อย 3 ด้าน ได้แก่ คุณค่าด้าน
วิชาการที่จะทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงและเรียนรู้ได้ดีกว่า คุณค่าด้านจิตวิทยาการเรียนรู้
และคุณค่าด้านเศรษฐกิจการศึกษา

11.3 เทคโนโลยีการศึกษา

11.3.1 ความหมายของเทคโนโลยีการศึกษา

กิดานันท์ มลิทอง (2540) ได้ให้ความหมายว่า เทคโนโลยีการศึกษา
เป็นการประยุกต์เอาแนวคิด เทคนิค วิธีการ วัสดุ อุปกรณ์ การจัดระบบสารสนเทศ และสิ่งต่าง ๆ มา

ใช้ในการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งในและนอกห้องเรียน

ชัยขงค์ พรหมวงศ์ (2544) ได้ให้ความหมายว่า เทคโนโลยีการศึกษา เป็นศาสตร์ว่าด้วยวิธีการหรือการศึกษา เป็นเรื่องของระบบในการประยุกต์เอาเทคนิควิธีการ แนวความคิดอุปกรณ์และเครื่องมือใหม่ๆ มาใช้เพื่อช่วยแก้ปัญหาทางการศึกษาทั้งในด้านการขยายงานและด้านการปรับปรุงคุณภาพของการเรียนการสอน

วัฒนา ผลทวิ (2545 : 35) ได้ให้ความหมายไว้ว่าเป็นการความรู้ ความคิด และวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้อย่างมีระบบเพื่อแก้ปัญหาในการเรียนการสอน ให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพด้วยการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด

สรุปได้ว่า เทคโนโลยีการศึกษา หมายถึงการประยุกต์แนวคิด เทคนิค วิธีการ วัสดุอุปกรณ์ และระบบสารสนเทศและสิ่งต่างๆมาใช้ในการแก้ปัญหาและการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพด้วยการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด

11.4 ประเภทของเทคโนโลยีการศึกษา

ศุภิภรณ์ อางนาเลี้ยว (2540) ได้จำแนกเทคโนโลยีการศึกษาตามคุณลักษณะของแนวคิด ซึ่งมี 3 ประการ

1. เครื่องอุปกรณ์ (Hardware) ลักษณะของเทคโนโลยีชนิดนี้มักจะเป็นตัวผลิต หรือเป็นเครื่องใหญ่ที่มีระบบการทำงานภายในตัวของมัน เช่น เครื่องรับโทรทัศน์ เครื่องบันทึกภาพ เป็นต้น
2. วัสดุ (Software) ลักษณะของเทคโนโลยีประเภทนี้แตกต่างจากประเภทแรกตรงที่ลักษณะการทำงาน เฉพาะพวกนี้มักจะเป็นตัวบันทึกหรือบรรจุเนื้อหาสาระไว้แล้วซึ่งใช้ประกอบกับเครื่องอุปกรณ์ประเภทแรกหรือใช้โดยอิสระของมันเอง เช่น แผ่นเสียง ม้วนเทป ฟิล์ม เป็นต้น
3. เทคนิควิธีการ (Technique) เทคโนโลยีประเภทนี้ไม่เป็นวัตถุแต่เป็นลักษณะการเสนอหรือกระทำ ซึ่งอาจรวมเทคโนโลยีทั้งสองประเภทข้างต้นก็ได้ในการกระทำครั้งหนึ่งหรือไม่ใช้เลยก็ได้ ทั้งนี้มักอยู่ในรูปของกิจกรรมต่างๆ เกมส์ และวิธีการต่างๆ เป็นต้น

สรุปได้ว่า ประเภทของเทคโนโลยีศึกษานั้นประกอบด้วย เครื่องอุปกรณ์ วัสดุ และเทคนิควิธีการ ที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอน หรือการสร้าง ความเข้าใจในการเรียนการสอน

11.5 แนวปฏิบัติในการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

แนวปฏิบัติในการพัฒนาใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาซึ่งคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีแนวทางการดำเนินได้ดังนี้((คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน . 2550)

1. จัดให้มีการกำหนดนโยบาย วางแผนในเรื่องการจัดการและพัฒนาสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา

2. พัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พร้อมทั้งให้มีการจัดตั้งเครือข่ายทางวิชาการ ชมรมวิชาการเพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา

3. พัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาโดยมุ่งเน้นการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ให้ข้อเท็จจริงเพื่อสร้าง องค์ความรู้ใหม่ๆ เกิดขึ้น โดยเฉพาะหาแหล่งสื่อที่เสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

4. พัฒนาห้องสมุดของสถานศึกษาให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา และชุมชน

5. นิเทศ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน ของบุคลากรในการจัดหาผลิต ใช้และพัฒนาสื่อ และเทคโนโลยีทางการศึกษา

สรุปได้ว่าแนวปฏิบัติในการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีแนวทางตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การวางแผนการจัดการและพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา การพัฒนาบุคลากร การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี การพัฒนาห้องสมุดเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนจนถึงการนิเทศ ติดตามและประเมินผลสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เป็นการศึกษา วิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอนและการบริหารงานวิชาการ การส่งเสริมพัฒนาบุคลากร ในสถานศึกษาเพื่อผลิตสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีการศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการพัฒนาห้องสมุดของสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาและชุมชน

3. ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาในอำเภอสุคิริน

3.1 ข้อมูลทั่วไป เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2520 กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศจัดตั้งกิ่ง อ. สุคิริน อ.เวียง จ.นราธิวาส ประกอบด้วย 2 ตำบล คือ ตำบลมาโมง และตำบลสุคิรินต่อมาเมื่อวันที่ 21 มกราคม 2529 จึงได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นอำเภอสุคิริน จ. นราธิวาส มีเนื้อที่/พื้นที่ 517 ตาราง กิโลเมตร

3.1.1 สภาพภูมิอากาศโดยทั่วไป มรสุมเขตร้อน มี 2 ฤดู คือ ฤดูร้อน และ ฤดูฝน

3.1.2 ข้อมูลการปกครอง ประกอบด้วย 5 ตำบล 41 หมู่บ้าน 1 เทศบาล 5 อบต.

3.1.3 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ อาชีพหลัก ได้แก่ เกษตรกรรม ทำสวนยางพารา สวนผลไม้

3.1.4 ข้อมูลสภาพสังคม ประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 85 นับถือศาสนาอิสลาม การติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวันส่วนใหญ่ใช้ภาษามลายูท้องถิ่น และใช้ภาษาไทยในบางส่วน

3.1.5 ข้อมูลด้านประชากร จำนวนประชากรทั้งสิ้น 18,250 คน ประชากรชาย 9,563 คน ประชากรหญิง 8,687 คน ความหนาแน่นของประชากร 35 คน/ตารางกิโลเมตร

3.2 สภาพการจัดการศึกษา

อำเภอสุคิริน มีการจัดการศึกษาหลายระดับ ทั้งระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในการบริหารจัดการศึกษาในปัจจุบันประชาชนในพื้นที่มีการตื่นตัวทางการศึกษาสูง ชุมชนและองค์กรต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น มีการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นตลอดถึงการศึกษเพื่อพัฒนาสู่อาชีพของนักเรียน ทำให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ เป็นการเพิ่มศักยภาพของนักเรียนอย่างมีคุณภาพ

สำหรับอุปสรรคในการบริหารจัดการศึกษา ได้แก่ การขาดแคลนครูและบุคลากรทางการศึกษา ความหวาดกลัวไม่มั่นใจในความปลอดภัยของชีวิตครูและทรัพย์สินของครูและบุคลากรทางการศึกษาสืบเนื่องมาจากปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส อันมีผลกระทบต่อจัดการศึกษา

3.2.1 ข้อมูลพื้นฐาน ปีการศึกษา 2552

1) ด้านปริมาณ

จำนวน นักเรียน จำแนกตาม ระดับชั้น และจำนวนครูปีการศึกษา 2552
โรงเรียนในสังกัด จำนวน 16 โรง จัดเป็น โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย จำนวน 1 โรง
โรงเรียนขยายโอกาส จำนวน 4 โรง และ โรงเรียนประถมศึกษา 11 โรง

ตารางที่ 2.1 จำนวน นักเรียน จำแนกตาม ระดับชั้น และจำนวนครูปีการศึกษา 2552 โรงเรียนใน
อำเภอสุคิริน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษานราธิวาส เขต 2

อำเภอ	จำนวน โรงเรียน	จำนวนนักเรียน					จำนวน ครู
		ก่อน ประถม	ประถม	มัธยมศึกษา ตอนต้น	มัธยมศึกษา ตอนปลาย	รวม	
สุคิริน	16	720	2,382	589	303	3,994	210

2) ด้านคุณภาพ

ข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับประเทศ NT ของชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 3 และ O-net ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ตารางที่ 2.2 การเปรียบเทียบร้อยละของคะแนนเฉลี่ยผลการประเมินคุณภาพ การศึกษา นักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2550 – 2551 โรงเรียนในอำเภอสุคิริน สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการศึกษานราธิวาส เขต 2

วิชา	ปีการศึกษา/ร้อยละคะแนนเฉลี่ย (NT)		
	2550	2551	เปรียบเทียบร้อยละ คะแนนค่าเฉลี่ยปี 2550-2551
	ร้อยละคะแนนค่าเฉลี่ย	ร้อยละคะแนนค่าเฉลี่ย	
ภาษาไทย	45.60	40.80	- 4.8
คณิตศาสตร์	38.53	40.27	+ 1.74
รวม/เฉลี่ย	42.06	40.53	-1.53

ตารางที่ 2.3 การเปรียบเทียบร้อยละของคะแนนเฉลี่ยผลการประเมินคุณภาพการศึกษา นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2550 – 2551 โรงเรียนในอำเภอสุโขทัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษานราธิวาส เขต 2

ปีการศึกษา/ร้อยละคะแนนเฉลี่ย (O - NET)			
วิชา	2550	2551	เปรียบเทียบร้อยละคะแนนค่าเฉลี่ยปี 2550-2551
	ร้อยละคะแนนค่าเฉลี่ย	ร้อยละคะแนนค่าเฉลี่ย	
ภาษาไทย	30.53	32.14	+ 1.61
คณิตศาสตร์	40.80	31.75	- 9.05
วิทยาศาสตร์	37.25	39.71	+ 2.46
รวม/เฉลี่ย	36.19	34.53	- 1.66

ตารางที่ 2.4 การเปรียบเทียบร้อยละของคะแนนเฉลี่ยผลการประเมินคุณภาพการศึกษา นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2551 ของโรงเรียนในอำเภอสุโขทัยกับระดับประเทศ

ปีการศึกษา/ร้อยละคะแนนเฉลี่ย (O - NET)			
วิชา	ระดับประเทศ	สถานศึกษา อ.สุโขทัย	เปรียบเทียบร้อยละคะแนนค่าเฉลี่ยปี 2550-2551
	ร้อยละคะแนนค่าเฉลี่ย	ร้อยละคะแนนค่าเฉลี่ย	
ภาษาไทย	42.02	32.14	- 9.88
คณิตศาสตร์	43.76	31.75	- 12.01
วิทยาศาสตร์	51.68	39.71	- 11.97
รวม/เฉลี่ย	45.82	34.53	- 11.29

ตารางที่ 2.5 การเปรียบเทียบร้อยละของคะแนนเฉลี่ยผลการประเมินคุณภาพการศึกษา นักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2550 – 2551 โรงเรียนในอำเภอสุโขทัย สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการศึกษานราธิวาส เขต 2

วิชา	ปีการศึกษา/ร้อยละคะแนนเฉลี่ย (O - NET)		
	2550	2551	เปรียบเทียบร้อยละ คะแนนค่าเฉลี่ยปี
	ร้อยละคะแนนค่าเฉลี่ย	ร้อยละคะแนนค่าเฉลี่ย	2550-2551
ภาษาไทย	43.04	30.25	- 12.79
คณิตศาสตร์	27.64	27.54	- 0.10
วิทยาศาสตร์	34.93	28.20	- 6.73
สังคมศึกษา	36.73	29.34	- 7.39
ภาษาอังกฤษ	28.40	26.80	- 1.60
รวม/เฉลี่ย	34.14	28.42	- 5.72

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

จุไรลักษณ์ โภมล (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงาน
วิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง
ประสบการณ์การทำงานและขนาดของสถานศึกษา พบว่า 1) สภาพการบริหารงานวิชาการ ด้าน
การบริหารหลักสูตร ด้านจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศภายใน ด้านการประเมินผลการศึกษา
ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา และด้านการวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับมาก 2) ปัญหาการ
บริหารงานวิชาการที่พบ ได้แก่ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศ
ภายใน ด้านการประเมินผลการศึกษา ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา และด้านการวิจัยในชั้น
เรียน อยู่ในระดับปานกลาง 3) เปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการ จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง

ประสบการณ์การทำงาน พบว่า ในด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศภายใน ด้านประกันคุณภาพการศึกษา ด้านประกันคุณภาพการศึกษา และด้านการวิจัยในชั้นเรียน ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการประเมินผลการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านการเปรียบเทียบขนาดของโรงเรียนพบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการประเมินผลการศึกษา ด้านประกันคุณภาพการศึกษา และด้านการวิจัยในชั้นเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสถานศึกษาขนาดเล็กมีสภาพการบริหารงานวิชาการน้อยกว่าสถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดใหญ่ 4) เปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน พบว่า จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน ในด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศภายใน ด้านการประเมินผลการศึกษา ด้านประกันคุณภาพการศึกษา และด้านการวิจัยในชั้นเรียน ไม่แตกต่างกัน ส่วนในด้านขนาดของโรงเรียนพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสถานศึกษาขนาดเล็กมีปัญหาในการบริหารงานวิชาการมากกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่

ถาวร บุ่งทอง(2549:บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบระดับปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัญหาการบริหารงานวิชาการที่อยู่ในระดับมาก 3 ลำดับแรกคือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา 2) ผลการเปรียบเทียบระดับปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความคิดเห็น แตกต่างจากคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน อย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากกว่าแต่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 คือด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษาให้มีความเป็นมาตรฐาน ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาจัดอบรมสัมมนาเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ควรจัดงบประมาณสนับสนุนการจัดทำสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ถวิล แพงยา (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูวิชาการ โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาและการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ โดย

ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวัดประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการแนะแนวการศึกษา ด้านการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น และด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลรอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา 2) การศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนและครูวิชาการ โรงเรียนเกี่ยวกับสภาพปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก จำแนกตามประเภท และเพศ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ข้อเสนอแนะสำหรับการแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กควรจัดสรรงบประมาณด้านสื่อ วัสดุ ครุภัณฑ์ บุคลากรที่มีคุณภาพอย่างเพียงพอ และควรสร้างแรงจูงใจให้ผู้บริหารที่มีความรู้ ความสามารถเข้ามาบริหาร โรงเรียน

สมพร พรหมชินวงศ์ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่าภาพรวมทั้ง 12 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อื่นๆ ด้านการวัดประเมินผล และเทียบโอนการเรียน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการแนะแนวการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น และด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล รอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมากทุกด้าน และปัญหาการบริหารวิชาการ โดยภาพรวมมีปัญหอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีปัญหาในระดับปานกลาง

ถาวร คอนจันทร์โคตร (บทคัดย่อ:2550) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนกับครูผู้สอนที่มีต่อแนวทางดำเนินงานวิชาการ โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อแนวทางดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา อยู่ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนกับครูผู้สอน พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ยกเว้นด้านการแนะแนว มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน 2) ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นต่อแนวทางดำเนินงานวิชาการ อยู่ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน จำแนกตามขนาดโรงเรียนพบว่าผู้บริหาร โรงเรียนที่มีขนาด

แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการดำเนินงานวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แคลลอน (Kallon 1997 : 2004 – A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาในเมืองเซียร์ราลีออน (Sierra Leone) ซึ่งดำเนินการตามโครงการระดับชาติ เพื่อเผยแพร่หลักสูตรประถมศึกษาเชิงนวัตกรรม ที่ดำเนินการปรับให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 แบบ คือ ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูป ตลอดจนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญของยูเนสโก และสหประชาชาติ การสัมภาษณ์สมาชิก ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง ครู-อาจารย์ นิสิตนักศึกษา และผู้เกี่ยวข้อง และการสังเกตการณ์จัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการประชุมสัมมนา ผลการศึกษาครั้งนี้ ชี้ชัดถึงความก้าวหน้าอย่างชัดเจนของความพยายามการใช้หลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นนวัตกรรมของโครงการดังกล่าว เป็นผลมาจากความจริงจังของรัฐบาล ความช่วยเหลือจากเอกชน ความร่วมมือของชุมชน นักศึกษา อาจารย์ระดับมหาวิทยาลัย ตลอดจนทุกระดับประถมศึกษา อย่างไรก็ตามยังมีปัญหาบางประการเกิดขึ้นและ โครงการจะบรรลุเป้าหมายได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับรัฐบาลในการสนับสนุนในด้านวัสดุ อุปกรณ์ ทรัพยากรต่างๆ ตลอดจนการฝึกอบรมควบคุมดูแลอย่างต่อเนื่อง

บายูสเลย์ (Bauerly 1998 : 2913 – A) ได้ศึกษาการนำการจัดการคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในรัฐมินนิโซตา สหรัฐอเมริกา ประกอบด้วย การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง การมุ่งเน้นผลผลิต การตัดสินใจอาศัยข้อมูล ความเป็นผู้นำ การประเมินผล การคิดแบบเป็นระบบ และการฝึกอบรมโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปริมาณการนำหลักสูตรการจัดการคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จไปใช้ และปัญหาอุปสรรค ผลการศึกษาพบว่ามีการใช้หลักสูตรคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จ ทั้ง 7 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในรัฐมินนิโซตา สหรัฐอเมริกา ในระดับที่แตกต่างกัน ยังไม่มีโรงเรียนใดนำหลักการจัดการคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จไปใช้ได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากการขาดวิทยากรและบุคลากรที่เป็นผู้นำ ส่วนปัญหาอุปสรรคในการนำโครงการไปใช้ มีปัญหาจาก เวลา เจตคติของบุคลากร และการฝึกอบรมไม่พอเพียง

คอนเฟอร์ (Confer 2001 : 2573 – A) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของนักเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 42 คน และครูจำนวน 6 คน โดยครูที่เข้าร่วมการศึกษานี้พยายามที่จะทำให้การเรียนการสอนเน้นแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จากการสัมภาษณ์ และการสังเกตในช่วงแรกของการศึกษาพบว่า ครูยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับกรอบแนวคิด หรือขาดความเข้าใจกรอบแนวคิดและการปฏิบัติไว้ 5 ระดับ เพื่อใช้ในการประเมินการเข้า

ร่วมกิจกรรมกับนักเรียน และการพัฒนาความเข้าใจของครูเหล่านั้น ผลการศึกษาพบว่า (1) ครูยังไม่สามารถพัฒนาฐานความคิดที่เหมาะสม เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติการสอนแนวใหม่ได้ ส่วนการสร้างแนวคิดที่ผิดพลาดทำให้มีการใช้ยุทธศาสตร์การสอนที่ไม่เหมาะสม (2) เมื่อเริ่มทำตัวเป็นนักเรียนที่เรียนรู้เกี่ยวกับรูปแบบการสอนใหม่ ทำให้ครูมีความเข้าใจแนวความคิดและการปฏิบัติเพิ่มมากขึ้น และถูกต้องเหมาะสมมากยิ่งขึ้น (3) ครูบางคนมีความเข้าใจกรอบแนวคิดก่อนจึงสามารถนำไปสู่การปฏิบัติที่เหมาะสมแล้วจึงเกิดความเข้าใจกรอบแนวคิดได้

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า สภาพการดำเนินงานด้านวิชาการตาม ขอบข่ายงานต่างๆมีแนวคิด ทฤษฎี และรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปขอบข่ายการบริหารงาน วิชาการได้เป็น 11 ด้านมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ประกอบด้วย 1. ด้านการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา 2. ด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3. ด้านการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน 4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 5. ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 6. ด้านการนิเทศการศึกษา 7. ด้านการแนะแนว 8. ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 9. ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุติธรรม และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา 10. ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น 11. ด้านการพัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มุ่งศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคิริน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2 การดำเนินการวิจัยประกอบด้วย การกำหนด ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การเลือกสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล รายละเอียดคนนำเสนอ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรสำหรับการวิจัยครั้งนี้ คือครูในสถานศึกษาในอำเภอสุคิริน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2 จำนวน 210 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ ตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan.1970 : 608-609.) ได้ครูผู้สอนในสถานศึกษาในอำเภอสุคิริน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2 จำนวน 143 คน กลุ่มตัวอย่างแต่ละขนาด ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างของครูผู้สอนของสถานศึกษาในอำเภอสุคิริน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

ขนาดของสถานศึกษา	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
สถานศึกษาขนาดใหญ่	111	72
สถานศึกษาขนาดกลาง	80	52
สถานศึกษาขนาดเล็ก	19	19
รวม	210	143

* สถานศึกษาขนาดเล็กมีจำนวนประชากรเพียง 19 คน จึงใช้จำนวนประชากรทั้งหมด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยนำขอบข่ายตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 แล้วสังเคราะห์สรุปนำเฉพาะขอบข่ายที่สถานศึกษาต้องได้ดำเนินการตามสภาพจริง 11 ด้าน มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย แบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกรายการ(Checklist) ประกอบด้วย เพศ อายุราชการ และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามสภาพการบริหารงานวิชาการตามกฎกระทรวงฯ ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง 11 ด้าน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิด มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert Type) โดยเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

2.1 การพัฒนาเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.1.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสาร วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้ได้กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1.2 สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดและนิยามศัพท์เฉพาะ

2.1.3 นำเครื่องมือเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสม

2.1.3 นำแบบสอบถาม ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา(Content validity) แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ (item objective congruence index : IOC) ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้ค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.80 – 1.00 (ภาคผนวก ง)

2.1.4 นำแบบสอบถามที่ผ่านการวิเคราะห์ความตรงด้านเนื้อหา แล้วไปทำการทดลอง (Try out) กับกลุ่มประชากรที่มีบริบทเดียวกัน โดยได้ใช้กับสถานศึกษาในอำเภอเวียงสักัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2 จำนวน 30 คน เพื่อหาความเที่ยง (Reliability) ของเครื่องมือ โดยวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficients) มีความเที่ยง เท่ากับ .95

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 จัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2 เพื่อเก็บข้อมูลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอ สุคีริน

3.2 จัดทำหนังสือถึงผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 16 โรงเรียน เพื่อขอความร่วมมือและขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามโดยผู้วิจัยได้นำเครื่องมือไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3.3 นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืน จำนวน 141 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.60

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ข้อมูลที่เก็บได้จากกลุ่มประชากรมีวิธีการดังนี้

4.1 ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ

4.2 กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนและการแปลความหมาย ของสภาพการดำเนินงานในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้

คะแนน 5	หมายถึง	สภาพการดำเนินงาน	มากที่สุด
คะแนน 4	หมายถึง	สภาพการดำเนินงาน	มาก
คะแนน 3	หมายถึง	สภาพการดำเนินงาน	ปานกลาง
คะแนน 2	หมายถึง	สภาพการดำเนินงาน	น้อย
คะแนน 1	หมายถึง	สภาพการดำเนินงาน	น้อยที่สุด

การแปลความหมายของข้อมูล สภาพการดำเนินงานในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert Type) โดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ของ บุญชม ศรีสะอาด(2546:103)แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ ดังนี้

4.51 ถึง 5.00	หมายถึง	สภาพการดำเนินงานมากที่สุด
3.51 ถึง 4.50	หมายถึง	สภาพการดำเนินงานมาก
2.51 ถึง 3.50	หมายถึง	สภาพการดำเนินงานปานกลาง

1.51 ถึง 2.50	หมายถึง	สภาพการดำเนินงานน้อย
1.50 หรือต่ำกว่า	หมายถึง	สภาพการดำเนินงานน้อยที่สุด

4.3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ มีดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลสภาพการดำเนินงานในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้ค่าสถิติดังนี้

2.1 หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อหาระดับการดำเนินงานในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

2.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นระดับการดำเนินงานวิชาการตามขนาดของสถานศึกษา ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่ามี ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงได้ทดสอบเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของเซฟเฟ้ (Sheffe's Method) ต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคิริน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2 นั้น เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคิริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาสเขต 2

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการบริหารวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคิริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2 โดยจำแนกตามขนาด สถานศึกษา

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันในการแปลความหมายข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลไว้ ดังนี้

\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
SD	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
F	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ F
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน
df	แทน	ชั้นของความเป็นอิสระ
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ปรากฏดัง ตารางที่ 4.1 ดังนี้

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุราชการและขนาดของสถานศึกษา

สถานภาพ	จำนวน	
	(n=141)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	57	40.40
หญิง	84	59.60
2. อายุราชการ		
ต่ำกว่า 11 ปี	78	55.30
11 – 15 ปี	19	13.50
16 – 20 ปี	8	5.70
21 ปีขึ้นไป	36	25.50
3. ขนาดของสถานศึกษา		
สถานศึกษาขนาดเล็ก	19	13.50
สถานศึกษาขนาดกลาง	52	36.90
สถานศึกษาขนาดใหญ่	70	49.60

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 59.60 ส่วนใหญ่มีอายุราชการต่ำกว่า 11 ปี คิดเป็นร้อยละ 55.30 และปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 49.60

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพการดำเนินการบริหารวิชาการของสถานศึกษาใน
อำเภอสุคีริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 2

ผลการวิเคราะห์สภาพการดำเนินการบริหารวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคีริน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 2 ปรากฏผลตามรายละเอียดในตารางที่ 4.2-4.8
ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษา
ในอำเภอสุคีริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 2 โดยภาพรวม

รายการ	การปฏิบัติ		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	3.70	.51	มาก
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	3.88	.50	มาก
3. ด้านการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน	3.76	.45	มาก
4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา	3.50	.61	มาก
5. ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้	3.73	.59	มาก
6. ด้านการนิเทศการศึกษา	3.62	.51	มาก
7. ด้านการแนะแนวการศึกษา	3.88	.47	มาก
8. ด้านการดำเนินการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	3.76	.50	มาก
9. ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา	3.64	.58	มาก
10. ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับ สถานศึกษาและองค์กรอื่น	3.72	.53	มาก
11. ด้านการพัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	3.75	.61	มาก
รวม	3.72	.41	มาก

จากตารางที่ 4.2 พบว่า สภาพการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคีริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาสเขต 2 มีการดำเนินงานวิชาการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีการดำเนินการในระดับมาก โดยรายการที่มีการปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ ด้านการแนะแนวการศึกษาและด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.88$) รายการที่มีระดับในการปฏิบัติในระดับสุดท้ายคือด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.50$)

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคีริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาสเขต 2 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

รายการ	การปฏิบัติ		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
1. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเพื่อประเมินสถานภาพสถานศึกษาในการกำหนดวิสัยทัศน์ การกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง	3.78	.62	มาก
2. การจัดทำโครงสร้างหลักสูตรและสาระต่างๆ โดยกำหนดให้มีในหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และลักษณะที่พึงประสงค์	3.84	.64	มาก
3. การนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และบริหารจัดการได้อย่างเหมาะสม	3.86	.66	มาก
4. การนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อการปรับปรุงพัฒนา	3.54	.76	มาก
5. การปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันสมัยและเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง	3.64	.66	มาก
6. การนิเทศ ติดตามประเมินผล หลักสูตรสถานศึกษา	3.52	.66	มาก
รวม	3.70	.51	มาก

จากตารางที่ 4.3 พบว่า การดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคีริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาสเขต 2 มีการดำเนินงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมี

การดำเนินการในระดับมาก โดยมีรายการที่มีการปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ การนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและบริหารจัดการได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 3.86$) ส่วนรายการที่มีระดับในการปฏิบัติในระดับสุดท้าย ได้แก่ การนิเทศติดตามประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.52$)

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคีริน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม 2 ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อ

รายการ	การปฏิบัติ		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
1. การส่งเสริมพัฒนาครูให้จัดการเรียนรู้ โดยการจัดเนื้อหาสาระและ กิจกรรมสอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดย คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล	3.87	.55	มาก
2. การส่งเสริมพัฒนาครูให้จัดการเรียนรู้ โดยการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ เสนอสถานการณ์ และการประยุกต์ ความรู้มาใช้	3.89	.61	มาก
3. การส่งเสริมพัฒนาครูให้จัดการเรียนรู้ โดยการจัดประสบการณ์จริงฝึก ปฏิบัติให้ทำ ได้ คิดเป็น ทำเป็น ให้แก่ผู้เรียน	3.87	.63	มาก
4. การส่งเสริมพัฒนาครูให้จัดการเรียนรู้ โดยการส่งเสริมให้ ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ ผู้เรียน	3.90	.67	มาก
รวม	3.88	.50	มาก

จากตารางที่ 4.4 พบว่า การดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคีริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม 2 มีการดำเนินงานวิชาการ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีการดำเนินการในระดับมาก โดยมีรายการที่มีการปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ การส่งเสริมพัฒนาครูให้จัดการเรียนรู้ โดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน การปลูกฝังคุณธรรมให้แก่ผู้เรียน ($\bar{X} = 3.90$) ส่วนรายการที่มีการปฏิบัติในระดับสุดท้าย ได้แก่ การส่งเสริมพัฒนาครูให้จัดการเรียนรู้โดยการเนื้อหา

สาระและกิจกรรมสอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และการส่งเสริมพัฒนาครูให้จัด โดยการจัดประสบการณ์จริงฝึกปฏิบัติให้ได้ คิดเป็น ทำเป็นให้แก่ผู้เรียน ($\bar{X} = 3.87$)

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคีริน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม 2 ด้านการวัดผลประเมินผลและการเทียบ
โอนผลการเรียน

รายการ	การปฏิบัติ		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
1. การกำหนดระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล ของสถานศึกษา	3.84	.61	มาก
2. ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดผลและประเมินผลแต่ละรายวิชาให้ สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา สาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แผนการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้	3.87	.60	มาก
3. ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน โดยเน้นการประเมินตามสภาพความจริงจาก กระบวนการปฏิบัติและผลงาน	3.86	.61	มาก
4. พัฒนาเครื่องมือการวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน	3.58	.57	มาก
5. จัดให้มีระเบียบปฏิบัติการเทียบโอนผลการเรียนตามแนวที่ กระทรวงศึกษาธิการกำหนด	3.65	.64	มาก
รวม	3.76	.45	มาก

จากตารางที่ 4.5 พบว่า การดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคีริน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม 2 มีระดับการดำเนินงานวิชาการ ด้านการวัดผล
ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$) และเมื่อพิจารณา
รายด้านพบว่า ทุกด้านมีการดำเนินการในระดับมาก โดยมีรายการที่มีการปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ ส่งเสริม
ให้ครูจัดทำแผนการวัดผลและประเมินผลแต่ละรายวิชาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา สาระการ
เรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แผนการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.87$) ส่วนรายการที่มีระดับใน
การปฏิบัติในระดับสุดท้ายได้แก่ พัฒนาเครื่องมือการวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน ($\bar{X} = 3.58$)

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคีริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม 2 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

รายการ	การปฏิบัติ		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
1. การกำหนดนโยบายและแนวทางการใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้	3.54	.69	มาก
2. การพัฒนาครูให้มีความรู้กระบวนการวิจัยในการสร้างองค์ความรู้และแก้ปัญหาคือการเรียนการสอน	3.65	.71	มาก
3. ส่งเสริมให้ครูศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้	3.57	.70	มาก
4. การรวบรวมและเผยแพร่ผลการวิจัยเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	3.24	.81	ปานกลาง
รวม	3.50	.61	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.6 พบว่า การดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคีริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม 2 มีระดับการดำเนินงานวิชาการ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.50$) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการรวบรวมและเผยแพร่ผลการวิจัยเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.24$) นอกนั้นมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยมีรายการที่มีการปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ การพัฒนาครูให้มีความรู้กระบวนการวิจัยในการสร้างองค์ความรู้และการแก้ปัญหาคือการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.65$) ส่วนรายการที่มีระดับในการปฏิบัติในระดับสุดท้ายได้แก่ การรวบรวมและเผยแพร่ผลการวิจัยเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.24$)

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคีริน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม 2 ด้านการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้

รายการ	การปฏิบัติ		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
1. การจัดแหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาอย่างพอเพียง	3.68	.66	มาก
2. การจัดระบบแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน	3.77	.72	มาก
3. การจัดระบบทะเบียนข้อมูลแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น	3.68	.69	มาก
4. การส่งเสริมให้ครูและนักเรียนได้ใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา	3.78	.73	มาก
รวม	3.73	.59	มาก

จากตารางที่ 4.7 พบว่า การดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคีริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม 2 มีระดับการดำเนินงานวิชาการ ด้านการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีการดำเนินการในระดับมาก โดยมีรายการที่มีการปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ การส่งเสริมให้ครูและนักเรียนได้ใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.78$) ส่วนรายการที่มีระดับในการปฏิบัติในระดับสุดท้ายได้แก่ การจัดระบบทะเบียนข้อมูลแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นและการจัดแหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาอย่างพอเพียง ($\bar{X} = 3.68$)

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคีริน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาสเขต 2 ด้านการนิเทศการศึกษา

รายการ	การปฏิบัติ		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
1. การประชุม อบรม เพื่อสร้างความตระหนัก ความสำคัญของ การนิเทศ	3.68	.64	มาก
2. จัดระบบการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา อย่างเป็นระบบ	3.71	.58	มาก
3. จัดให้มีเครื่องมือและผู้นิเทศภายในสถานศึกษาที่เหมาะสม	3.58	.65	มาก
4. ดำเนินการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนในรูปแบบที่ หลากหลาย	3.51	.62	มาก
รวม	3.62	.51	มาก

จากตารางที่ 4.8 พบว่า การดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคีริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาสเขต 2 มีระดับการดำเนินงานวิชาการ ด้านการนิเทศการศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีการดำเนินการในระดับมาก โดยมีรายการที่มีการปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ จัดระบบการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 3.71$) ส่วนรายการที่มีระดับในการปฏิบัติในระดับสุดท้าย ได้แก่ ดำเนินการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลาย ($\bar{X} = 3.51$)

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคีริน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาสเขต 2 ด้านการการแนะแนวการศึกษา

รายการ	การปฏิบัติ		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
1. จัดให้มีระบบการแนะแนวและช่วยเหลือดูแลนักเรียน	3.98	.63	มาก
2. จัดให้มีการส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีความรู้ด้านการแนะแนว	3.85	.65	มาก
3. จัดให้มีครูแนะแนวที่มีความรู้ความสามารถและบุคลิกภาพ เหมาะสม	3.87	.62	มาก
4. การกำกับ ดูแลนิเทศติดตาม สนับสนุนงานแนะแนว และการ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง	3.88	.53	มาก
5. การส่งเสริมความร่วมมือ ความเข้าใจอันดี ระหว่างครู ผู้ปกครอง เพื่อประสาน ติดตามช่วยเหลือดูแลนักเรียน	3.97	.62	มาก
6. การประสานความร่วมมือในงานแนะแนวของสถานศึกษากับ หน่วยงานอื่น	3.74	.70	มาก
รวม	3.88	.47	มาก

จากตารางที่ 4.9 พบว่า การดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคีริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาสเขต 2 มีระดับการดำเนินงานวิชาการ ด้านการแนะแนวการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีการดำเนินการในระดับมาก โดยมีรายการที่มีการปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ จัดให้มีระบบการแนะแนวและช่วยเหลือดูแลนักเรียน ($\bar{X} = 3.98$) ส่วนรายการที่มีระดับในการปฏิบัติในระดับสุดท้ายได้แก่การประสานความร่วมมือในงานแนะแนวของสถานศึกษากับหน่วยงานอื่น ($\bar{X} = 3.74$)

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคิริน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาราชเขต 2 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพ
ภายในและมาตรฐานการศึกษา

รายการ	การปฏิบัติ		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
1. จัดระบบ โครงสร้างขององค์กรให้รองรับการจัดระบบประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา	3.76	.67	มาก
2. กำหนดเกณฑ์การประเมิน เป้าหมายความสำเร็จของ สถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อรองรับการ ประเมินภายนอกของ สมศ.	3.80	.59	มาก
3. ดำเนินการพัฒนางานตามแผนและติดตามตรวจสอบและ ประเมินคุณภาพภายในเพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	3.74	.64	มาก
4. วางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบประกันคุณภาพ การศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา	3.76	.65	มาก
5. การดำเนินการพัฒนางานตามแผนและติดตาม ตรวจสอบและ ประเมินผลคุณภาพการศึกษาเพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	3.65	.59	มาก
6. การจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีเพื่อเสนอ หน่วยงานต้นสังกัดและสาธารณชน	3.85	.72	มาก
รวม	3.76	.50	มาก

จากตารางที่ 4.10 พบว่า การดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคิริน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาราชเขต 2 มีระดับการดำเนินงานวิชาการ ด้านการพัฒนาระบบ
ประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$) และเมื่อ
พิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีการดำเนินการในระดับมาก โดยมีรายการที่มีการปฏิบัติสูงสุด
ได้แก่ การจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีเพื่อเสนอหน่วยงานต้นสังกัดและสาธารณชน
($\bar{X} = 3.85$) ส่วนรายการที่มีระดับในการปฏิบัติในระดับสุดท้ายได้แก่ ดำเนินการพัฒนางานตาม
แผนและติดตามตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายในเพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} =$
3.65)

ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคีริน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาสเขต 2 ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงาน
วิชาการแก่บุคคลครอบครัวองค์กรและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

รายการ	การปฏิบัติ		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
1. การศึกษา สำรวจความต้องการทางวิชาการให้สอดคล้องกับ สภาพปัญหา ความต้องการ ของประชาชนในชุมชน	3.68	.70	มาก
2. จัดทำระบบข้อมูลความต้องการการสนับสนุนด้านวิชาการ จากผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่น และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา	3.62	.69	มาก
3. จัดให้มีการจัดให้ความรู้ ทักษะทางวิชาการ เพื่อพัฒนาความรู้ และส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน	3.60	.73	มาก
4. การส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชน ท้องถิ่นมีส่วนร่วมใน กิจกรรมทางวิชาการของสถานศึกษาโดยการนำภูมิปัญญา ท้องถิ่นมาเผยแพร่	3.65	.71	มาก
5. การประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจในเรื่องสิทธิในการจัด การศึกษาขั้นพื้นฐานแก่ บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา	3.65	.72	มาก
6. การให้ความรู้ความเข้าใจ ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ บุคคล ครอบครัว ชุมชน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา	3.66	.70	มาก
รวม	3.64	.58	มาก

จากตารางที่ 4.11 พบว่า การดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคีริน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาสเขต 2 มีระดับการดำเนินงานวิชาการ ด้านการส่งเสริมและสนับสนุน
งานวิชาการแก่บุคคลครอบครัวองค์กรและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} =
3.64) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีการดำเนินการในระดับมาก โดยมีรายการที่มีการ
ปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ การศึกษา สำรวจความต้องการทางวิชาการให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความ
ต้องการ ของประชาชนในชุมชน (\bar{X} = 3.68) ส่วนรายการที่มีระดับในการปฏิบัติในระดับสุดท้าย
ได้แก่ จัดให้มีการจัดให้ความรู้ ทักษะทางวิชาการ เพื่อพัฒนาความรู้ และเสริมสร้างคุณภาพชีวิต
ของประชาชนในชุมชน (\bar{X} = 3.60)

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคีริน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม 2 ด้านการประสานความร่วมมือในการ
พัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

รายการ	การปฏิบัติ		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
1. การประสานความร่วมมือในการระดมทรัพยากร เพื่อพัฒนา สถานศึกษาจากชุมชนและองค์กรต่างๆ	3.73	.65	มาก
2. สร้างเครือข่ายการประสานความร่วมมือในการพัฒนางาน วิชาการระหว่างสถานศึกษา ชุมชน เอกชน หรือ สถาบันการศึกษาต่างๆ	3.63	.64	มาก
3. การประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชนใน การอนุรักษ์ สืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น	3.75	.65	มาก
4. เปิดโอกาสให้ชุมชนใช้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ด้าน วิทยาการต่างๆ	3.78	.59	มาก
รวม	3.72	.53	มาก

จากตารางที่ 4.12 พบว่า การดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคีริน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม 2 มีระดับการดำเนินงานวิชาการ ด้านการประสานความ
ร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} =
3.72) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีการดำเนินการในระดับมาก โดยมีรายการที่มีการ
ปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ เปิดโอกาสให้ชุมชนใช้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านวิทยาการต่างๆ (\bar{X} =
3.78) ส่วนรายการที่มีระดับในการปฏิบัติในระดับสุดท้ายได้แก่สร้างเครือข่ายการประสานความ
ร่วมมือในการพัฒนางานวิชาการระหว่างสถานศึกษา ชุมชน เอกชน หรือสถาบันการศึกษาต่างๆ
(\bar{X} = 3.63)

ตารางที่ 4.13 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคีริน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม 2 ด้านการพัฒนาระบบใช้สื่อและเทคโนโลยี
เพื่อการศึกษา

รายการ	การปฏิบัติ		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	
1. ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนการสอนและการบริหารงานวิชาการ	3.76	.63	มาก
2. ศึกษาวิเคราะห์ ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนการสอนและการบริหารงานวิชาการ	3.73	.63	มาก
3. การพัฒนาส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อ และเทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนการสอน	3.79	.74	มาก
4. จัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนการสอนและการพัฒนางานวิชาการ ได้อย่างเพียงพอ	3.75	.72	มาก
5. มีการพัฒนาห้องสมุดของสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาและชุมชน	3.73	.76	มาก
รวม	3.75	.61	มาก

จากตารางที่ 4.13 พบว่า การดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคีริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม 2 มีระดับการดำเนินงานวิชาการ ด้านการพัฒนาระบบใช้สื่อและเทคโนโลยีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีการดำเนินการในระดับมาก โดยมีรายการที่มีการปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ การพัฒนาส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อ และเทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.79$) ส่วนรายการที่มีระดับในการปฏิบัติในระดับสุดท้ายได้แก่ มีการพัฒนาห้องสมุดของสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาและชุมชน และการศึกษาวิเคราะห์ ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนการสอน และการบริหารงานวิชาการ ($\bar{X} = 3.73$)

**ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการบริหารวิชาการของสถานศึกษาใน
อำเภอสุคิริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2**

การวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการบริหารวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคิริน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2 โดยจำแนกตามขนาดสถานศึกษาเป็นรายด้าน
และรวมทุกด้าน ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.14 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานวิชาการของ
สถานศึกษาในอำเภอสุคิริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาสเขต 2
ซึ่งปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน รวมทุกด้าน

สภาพการดำเนินงานวิชาการขอสถานศึกษาใน อำเภอสุคิริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นราธิวาสเขต 2	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	P
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	.37	2	.18	.70	.49
	ภายในกลุ่ม	37.09	138	.26		
	รวม	37.47	140			
2. ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	.88	2	.44	1.76	.17
	ภายในกลุ่ม	34.67	138	.25		
	รวม	35.55	140			
3. ด้านการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอน ผลการเรียน	ระหว่างกลุ่ม	.85	2	.44	2.17	.11
	ภายในกลุ่ม	28.07	138	.20		
	รวม	28.95	140			
4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาใน สถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	.71	2	.35	.94	.39
	ภายในกลุ่ม	52.28	138	.37		
	รวม	52.99	140			
5. ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	.89	2	.44	1.27	.28
	ภายในกลุ่ม	48.19	138	.34		
	รวม	49.08	133			
6. ด้านการนิเทศการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	1.13	2	.56	2.17	.11
	ภายในกลุ่ม	35.82	138	.26		
	รวม	36.95	140			

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

สภาพการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาใน อำเภอสุคิริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาสเขต 2	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	P
7. ด้านการแนะแนวการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	.71	2	.35	1.56	.21
	ภายในกลุ่ม	31.30	138	.22		
	รวม	32.01	140			
8. ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	1.47	2	.73	2.95	.06
	ภายในกลุ่ม	34.40	138	.24		
	รวม	35.88	140			
9. ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการ แก่บุคคล ครอบครัว องค์กร และสถาบันอื่น ที่จัดการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	1.31	2	.65	1.93	.14
	ภายในกลุ่ม	46.94	138	.34		
	รวม	48.26	140			
10. ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนา วิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น	ระหว่างกลุ่ม	3.14	2	1.38	5.79	.00*
	ภายในกลุ่ม	37.41	138	.27		
	รวม	40.56	140			
11. ด้านการพัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อ การศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	1.12	2	.56	1.51	.22
	ภายในกลุ่ม	51.04	138	.37		
	รวม	52.16	140			
รวมทุกด้าน	ระหว่างกลุ่ม	.76	2	.38	2.29	.10
	ภายในกลุ่ม	22.10	138	.16		
	รวม	23.86	140			

* P < .05

จากตารางที่ 14.14 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานวิชาการ ของสถานศึกษา ในอำเภอสุคิริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาสเขต 2 จากสถานศึกษาขนาดเล็ก สถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดใหญ่ โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 มีด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน จึงทำการทดสอบเป็น รายคู่ด้วยวิธีการของเซฟเฟ้ (Sheffe's Method) ดังตารางที่ 14.15

ตารางที่ 14.15 การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคิริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2 ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น จำแนกตามขนาดสถานศึกษาเป็นรายคู่

สภาพการบริหารงานวิชาการ	ค่าเฉลี่ย	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
		4.02	3.56	3.76
ขนาดเล็ก	4.02		-46*	-26*
ขนาดกลาง	3.56			-20
ขนาดใหญ่	3.76			

* $p < .05$

จากตารางที่ 14.15 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคิริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2 สถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีสภาพการบริหารงานวิชาการด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสถานศึกษาขนาดเล็กมีการดำเนินการการบริหารงานวิชาการ มากกว่าสถานศึกษาขนาดกลางและสถานศึกษาขนาดใหญ่ ส่วนค่าเฉลี่ยคู่อื่นไม่พบความแตกต่าง

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอสุคิริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2 เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นข้อมูลในการพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคิริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคิริน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต2

1.1.2 เพื่อเปรียบเทียบระดับการบริหารงานวิชาการจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาในอำเภอสุคิริน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต2

1.2 สมมติฐานการวิจัย

สถานศึกษาในอำเภอสุคิริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2 ที่มีขนาดแตกต่างกัน มีสภาพการบริหารงานวิชาการแตกต่างกัน

1.3 วิธีดำเนินการวิจัย

1.3.1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษาในอำเภอสุคิริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2 จำนวน 143 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเกรงซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan 1970 : 608-609) โดยใช้การสุ่มครูในสถานศึกษาแบบแบ่งชั้นตามขนาดของสถานศึกษา และกระจายกลุ่มตัวอย่างแต่ละขนาดโดยการเปรียบเทียบสัดส่วน แล้วจึงใช้การสุ่มอย่างง่าย

1.3.2 เครื่องมือการวิจัย เป็นแบบสอบถาม แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา (Content validity) แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ (item

objective congruence index : IOC) ในแต่ละข้อมีค่าค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.80 – 1.00 แล้วไปทำการทดลอง กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างและมีสภาพการดำเนินงานใกล้เคียงกับสภาพการดำเนินงานของอำเภอสุคริพ โดยใช้สถานศึกษาในอำเภอเวียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2 จำนวน 30 คน เพื่อหาความเที่ยง ของเครื่องมือ โดยวิธีการของครอนบาค ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficients)มีค่าความเที่ยงทั้งฉบับ เท่ากับ .95

1.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัย ได้ส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยไปขอความร่วมมือสถานศึกษาในอำเภอสุคริพ ทั้ง 16 โรงเรียนระหว่างวันที่ 18 มกราคม – 22 มกราคม 2553 แบบสอบถามที่ส่งไปทั้งสิ้นจำนวน 143 ฉบับ ได้รับคืน 141 ฉบับ แบบสอบถามที่ได้รับคืนคิดเป็นร้อยละ 98.60

1.3.4 การวิเคราะห์ ข้อมูล

- 1) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านเพศ อายุราชการ และขนาดของสถานศึกษา โดยคำนวณค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ และร้อยละ
- 2) วิเคราะห์ข้อมูลสภาพการดำเนินงานในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้ค่าสถิติดังนี้
 - หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อหาระดับการดำเนินงานในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
 - วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นระดับการดำเนินงานวิชาการตามขนาดของสถานศึกษา ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างเป็นรายคู่ ใช้วิธีการของเชฟเฟ้ (Sheffe's Method)

1.4 ผลการวิจัยสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคริพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2 พบว่า

1.4.1 สภาพการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคริพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาสเขต 2 มีการดำเนินงานวิชาการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ในด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีการดำเนินการในระดับมาก โดยรายการที่มีการปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ ด้านการแนะแนวและด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ รายการที่มีระดับในการปฏิบัติในระดับสุดท้ายคือด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

1.4.2 การดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคริพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาสเขต 2 มีการดำเนินงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาใน

ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีการดำเนินการในระดับมาก โดยมีรายการที่มีการปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ การนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและบริหารจัดการได้อย่างเหมาะสม ส่วนรายการที่มีระดับในการปฏิบัติในระดับสุดท้าย ได้แก่ การนิเทศติดตามประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา

1.4.3 การดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคิริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาสเขต 2 มีการดำเนินงานวิชาการ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีการดำเนินการในระดับมาก โดยมีรายการที่มีการปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ การส่งเสริมพัฒนาครูให้จัดการเรียนรู้โดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่านการปลูกฝังคุณธรรมให้แก่ผู้เรียน ส่วนรายการที่มีการปฏิบัติในระดับสุดท้าย ได้แก่ การส่งเสริมพัฒนาครูให้จัดการเรียนรู้โดยการเนื้อหาสาระและกิจกรรมสอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และการส่งเสริมพัฒนาครูให้จัดการจัดการประสบการณ์จริงฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็นให้แก่ผู้เรียน

1.4.4 การดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคิริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาสเขต 2 มีระดับการดำเนินงานวิชาการ ด้านการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีการดำเนินการในระดับมาก โดยมีรายการที่มีการปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดผลและประเมินผลแต่ละรายวิชาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา สาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แผนการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ ส่วนรายการที่มีระดับในการปฏิบัติในระดับสุดท้าย ได้แก่ พัฒนาเครื่องมือการวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน

1.4.5 การดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคิริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาสเขต 2 มีระดับการดำเนินงานวิชาการ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการรวบรวมและเผยแพร่ผลการวิจัยเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง นอกนั้นมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยมีรายการที่มีการปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ การพัฒนาครูให้มีความรู้กระบวนการวิจัยในการสร้างองค์ความรู้และการแก้ปัญหาการเรียนการสอน ส่วนรายการที่มีระดับในการปฏิบัติในระดับสุดท้าย ได้แก่ การรวบรวมและเผยแพร่ผลการวิจัยเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

1.4.6 การดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคิริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาสเขต 2 มีระดับการดำเนินงานวิชาการ ด้านการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีการดำเนินการในระดับมาก โดยมีรายการที่มีการปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ การส่งเสริมให้ครูและนักเรียนได้ใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งใน

และนอกสถานศึกษา ส่วนรายการที่มีระดับในการปฏิบัติในระดับสุดท้ายได้แก่ การจัดระบบทะเบียนข้อมูลแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นและการจัดแหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาอย่างพอเพียง

1.4.7 การดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคีริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาสเขต 2 มีระดับการดำเนินงานวิชาการ ด้านการนิเทศการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีการดำเนินการในระดับมาก โดยมีรายการที่มีการปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ จัดระบบการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ส่วนรายการที่มีระดับในการปฏิบัติในระดับสุดท้ายได้แก่ ดำเนินการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลาย

1.4.8 การดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคีริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาสเขต 2 มีระดับการดำเนินงานวิชาการ ด้านการนิเทศการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีการดำเนินการในระดับมาก โดยมีรายการที่มีการปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ จัดระบบการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ส่วนรายการที่มีระดับในการปฏิบัติในระดับสุดท้ายได้แก่ ดำเนินการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลาย

1.4.9 การดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคีริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาสเขต 2 มีระดับการดำเนินงานวิชาการ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีการดำเนินการในระดับมาก โดยมีรายการที่มีการปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ การจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีเพื่อเสนอหน่วยงานต้นสังกัดและสาธารณชน ส่วนรายการที่มีระดับในการปฏิบัติในระดับสุดท้ายได้แก่ ดำเนินการพัฒนางานตามแผนและติดตามตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายในเพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

1.4.10 การดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคีริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาสเขต 2 มีระดับการดำเนินงานวิชาการ ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุวชน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีการดำเนินการในระดับมาก โดยมีรายการที่มีการปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ การศึกษา สำรวจความต้องการทางวิชาการให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการ ของประชาชนในชุมชน ส่วนรายการที่มีระดับในการปฏิบัติในระดับสุดท้ายได้แก่ จัดให้มีการจัดให้ความรู้ ทักษะทางวิชาการ เพื่อพัฒนาความรู้ และเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน

1.4.11 การดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคีริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาสเขต 2 มีระดับการดำเนินงานวิชาการ ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีการดำเนินการในระดับมาก โดยมีรายการที่มีการปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ เปิดโอกาสให้ชุมชนใช้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านวิทยาการต่างๆ ส่วนรายการที่มีระดับในการปฏิบัติในระดับสุดท้ายได้แก่สร้างเครือข่ายการประสานความร่วมมือในการพัฒนางานวิชาการระหว่างสถานศึกษา ชุมชน เอกชน หรือสถาบันการศึกษาต่างๆ

1.4.12 การดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคีริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาสเขต 2 มีระดับการดำเนินงานวิชาการ ด้านการพัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีการดำเนินการในระดับมาก โดยมีรายการที่มีการปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ การพัฒนาส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อ และเทคโนโลยี เพื่อการจัดการเรียนการสอน ส่วนรายการที่มีระดับในการปฏิบัติในระดับสุดท้ายได้แก่ มีการพัฒนาห้องสมุดของสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาและชุมชน และการศึกษาวิเคราะห์ความจำเป็นในการสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน และการบริหารงานวิชาการ

1.5 ผลการเปรียบเทียบ ระดับการบริหารงานวิชาการจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ในอำเภอสุคีริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2 พบว่า

การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานวิชาการ ของสถานศึกษาในอำเภอสุคีริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาสเขต 2 จากสถานศึกษาขนาดเล็ก สถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดใหญ่ โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่าสถานศึกษาขนาดเล็กมีระดับการดำเนินงานมากกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่ และสถานศึกษาขนาดกลาง

2. อภิปรายผล

จากผลการวิจัย มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

2.1 สภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคีริน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2 ทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ในด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาที่มีระดับการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาภาพรวมแล้ว อาจเป็นเพราะการศึกษาในแนวใหม่ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 เป็นการปฏิรูปการศึกษาไทยทั้งระบบและครบกระบวนการเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านการเรียนรู้ การบริหารและการจัดการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่2) พุทธศักราช 2545ให้มีการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษามีเอกภาพเชิงนโยบายและมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ในมาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการ กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบริหารบุคคลและงานบริหารทั่วไป ซึ่งเป็นกรอบภาระงานที่สถานศึกษาจะต้องบริหารจัดการ ภายใต้การเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2546 (กระทรวงศึกษาธิการ,2546) จากกรอบภาระงานของสถานศึกษาทั้ง 4 ด้านจะ เห็นได้ว่าหัวใจหลักของการบริหารงานของสถานศึกษาคืองานวิชาการนั่นเอง จึงส่งผลทำให้ ผู้บริหารให้ความสำคัญในเรื่องการบริหารงานวิชาการ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ คาร์ตัน พิมพ์อุบล (2548: 77-78) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนและครูวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรрад ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรрад ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนและครูวิชาการ โดยรวมและทุกรายด้านอยู่ในระดับมาก และ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของประพันธ์ เม้าเวียงแก (2548 : 49-50) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2 ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2 ทั้ง 12 ด้าน โดยรวมทุกด้านและรายด้านอยู่ในระดับมาก และมีความสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของถาวร คอนจันทร์โคตร (2550) ซึ่งศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อแนวทางการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณารายด้านที่มีการดำเนินการน้อยที่สุดพบว่า ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ซึ่งมีระดับการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาดังจะเห็นได้จากผลการวิจัย การกำหนดนโยบายและแนวทางการใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาครูให้มีความรู้กระบวนการวิจัยในการสร้างองค์ความรู้และแก้ปัญหาการเรียนการสอน การส่งเสริมให้ครูศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้มีระดับการดำเนินการอยู่ในระดับมาก มีเฉพาะด้านการรวบรวมและเผยแพร่ผลการวิจัยเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่มีระดับการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแล้วน่าจะมีสาเหตุ ครูยังไม่ให้ความสำคัญของงานวิจัยในชั้นเรียนอย่างแท้จริง เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องที่เสียเวลา ยุ่งยาก ซ้ำซ้อน ขั้นตอนมาก จะต้องชี้แจงทำความเข้าใจ ครูยังไม่ค่อยจะทราบขั้นตอนในการทำวิจัย ตลอดจนไม่ค่อยเข้าใจวิธีการ หลักการในการทำวิจัย รวมทั้งสร้างเครื่องมือในการวิจัย เอกสาร ตำรา วารสารทางการวิจัยมีไม่มากนัก และเอกสาร ตำรา วารสารมีปัญหาในการวิจัยไม่ค่อยใกล้เคียงกับปัญหาที่ครูประสบจริง จึงไม่สามารถเป็นแนวทางในการทำวิจัยได้ หน่วยงานที่รับผิดชอบมีการจัดอบรม สัมมนาทางด้านวิจัยปีละไม่กี่ครั้ง บางปีไม่มีการจัดอบรม นอกจากไปไขว่คว้าจากภาคเอกชนที่จัดขึ้น ภาครัฐมีขีดจำกัดในเรื่องงบประมาณ โรงเรียนหนึ่งส่งไปสัมมนาได้เพียง 1 คน คิดเป็นไม่กี่เปอร์เซ็นต์ของครูทั้งหมด ในทางปฏิบัติควรจัดประสบการณ์ตรงให้กับครูทุกคนในเรื่องการทำวิจัยในชั้นเรียน ไม่มีผู้ชักนำ ไม่มีผู้ให้คำปรึกษา ผู้ชำนาญการ ผลการวิจัยจึงไม่ได้ผลเต็มที่ ครูมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการทำวิจัยน้อย ส่วนใหญ่จะลอกเลียนแบบกัน จึงทำให้ครูไม่ได้ทำการวิจัยอย่างจริงจัง ผลตามมาก็ไม่มีผลงานที่จะเผยแพร่ สอดคล้องกับสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา สรุปการประเมินภายนอกรอบสอง ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่ 9 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะในตัวบ่งชี้ 10.7 มีการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน และนำผลไปใช้พัฒนาผู้เรียน และสอดคล้องกับการที่ครูขอมีเลื่อนวิทยฐานะซึ่งมีการผ่านน้อยมาก

2.2 การเปรียบเทียบระดับการบริหารงานวิชาการจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาในอำเภอสุคิริน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2 จากผลการวิจัยในด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็กมีการดำเนินการแตกต่างจากสถานศึกษาขนาดกลาง และขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่สถานศึกษาขนาดเล็กมีระดับการดำเนินงานมากกว่าสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาขนาดเล็กของอำเภอสุคิริน 3 โรงเรียนเป็น โรงเรียนที่อยู่ติดกับแนวชายแดนประเทศมาเลเซีย เป็นหมู่บ้านทางยุทธศาสตร์ของรัฐบาล เป็นชุมชนที่มีลักษณะ

พิเศษในด้านความสามัคคี ชุมชนที่เข้มแข็ง และมีหน่วยงานทางราชการ ได้แก่ ตำรวจตระเวนชายแดน หน่วยทหารพัฒนา หน่วยพิทักษ์ป่า และหน่วยงานอื่นๆ เข้ามาอยู่ร่วมกับชุมชน การทำงานในภาคส่วนราชการจะมีการประสานร่วมมือกันเป็นพิเศษ มีการช่วยเหลือกันทั้งในด้านการระดมทุนในรูปแบบทุนการศึกษา อุปกรณ์การเรียนการสอน การให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่นกิจกรรมงานวันเด็ก กิจกรรมกีฬา กิจกรรมเข้าค่ายลูกเสือ และการพัฒนาสถานศึกษาในทุกรูปแบบที่มีร้องขอความช่วยเหลือกัน ชุมชนในสถานศึกษาทั้ง 3 โรงเรียนจะใช้สถานศึกษาเป็นศูนย์กลางด้านแหล่งข้อมูลการเรียนรู้และวิชาการ โดยเฉพาะด้านคอมพิวเตอร์ เครื่องข่ายอินเทอร์เน็ต โรงเรียนก็จะนำเอาวัฒนธรรมประเพณี ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสืบสานให้แก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดความรักและรักท้องถิ่น และจากโครงการไทยเข้มแข็งทางกระทรวงศึกษาธิการ ได้เน้นงบประมาณการลงทุนให้กับสถานศึกษาขนาดเล็ก ได้แก่โครงการปรับปรุงพัฒนาห้องสมุดโครงการขยายเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและคอมพิวเตอร์ ทำให้โรงเรียนเป็นแหล่งวิชาการที่เปิดโอกาสให้ชุมชนมาใช้มากขึ้น จึงจะเห็นได้จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็กทั้ง 3 โรงเรียนอยู่ในระดับต้นของเขตพื้นที่การศึกษา จึงส่งผลให้ระดับการดำเนินงานด้านนี้มีมากจึงแตกต่างจากสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

สืบเนื่องจากผลการวิจัยที่พบว่า สภาพการดำเนินงานในด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่นๆ

ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

3.1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดแนวทางและมาตรการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูทุกคนทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ด้วยการเป็นผู้นำในการวิจัย การสร้างทีมงานให้คำปรึกษาในด้านวิจัยในระดับเครือข่ายอำเภอ และการสร้างบรรยากาศการวิจัยให้เกิดขึ้นในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

3.1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดตั้งคณะทำงานที่ทำหน้าที่ดูแล รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน มีการติดตามประเมินผลการจัดทำวิจัยอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถจัดทำวิจัยได้อย่างถูกต้องตามระเบียบวิธีวิทยวิจัยในแต่ละ ขั้นตอน ก่อให้เกิดประโยชน์ในเชิงรูปธรรมชัดเจนขึ้น

3.1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำวิจัยเพื่อ เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความคิดที่หลากหลายมุมมอง ส่งผลให้เกิดการทำงานเป็นทีม และนำไปใช้ประโยชน์ได้สอดคล้องกับสถานะความเป็นจริงที่ประสบอยู่

3.1.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรผลักดันการสร้างเครือข่ายการทำวิจัย ทั้งในระดับ โรงเรียน และกลุ่มเครือข่ายโรงเรียน เพื่อให้ครูผู้สอนที่เคยผ่านการอบรมการทำวิจัยในชั้นเรียนหรือผู้ที่มีประสบการณ์ทางกรวิจัย ได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

3.1.5 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนการเผยแพร่ผลงานการวิจัยเชิงวิชาการสู่สาธารณชนในรูปการตีพิมพ์ผ่านวารสารจลสารทางวิชาการ เป็นต้น เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจ การนำไปใช้วิจัยต่อยอดหรือนำไปประโยชน์ในเชิงความรู้และการปฏิบัติจริงต่อไป

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

3.2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2

3.2.3 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการของผู้บริหารและครู ในการพัฒนางานวิชาการ

3.2.3 ควรมีการศึกษาปัจจัยและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในเชิงลึก โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับสภาพการศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- “ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง กำหนดเขตพื้นที่การศึกษา” (2546, 7 กรกฎาคม) ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 120 ตอนที่ 73ง หน้า 1-31
- “ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง แบ่งส่วนราชการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา” (2546) ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 120 ตอนที่ 95ง หน้า 1-9
- กมล สุดประเสริฐ (2544) “รายงานผลการวิจัยรูปแบบการบริหารและการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจ” กรุงเทพมหานคร พรักหวานกราฟฟิค
- _____ (2544) การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา กรุงเทพมหานคร ทิปสพับลิเคชั่น
- _____ (2545) การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา กรุงเทพมหานคร ก. พล 1996
- กรมสามัญศึกษา (2542) การประกันคุณภาพกรมสามัญศึกษา เล่ม 1 กรุงเทพมหานคร กระทรวงศึกษาธิการ
- _____ (2542) เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- กระทรวงศึกษาธิการ (2544) “คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ วก 1166/2544 เรื่อง ให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544” ม.ป.ท.
- _____ (2544) ชุดฝึกอบรมวิทยากรหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 กรุงเทพมหานคร ม.ป.ท. (เอกสารอัดสำเนา)
- _____ (2544) แนวการจัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์
- กิดานันท์ มลิทอง (2540) เทคโนโลยีทางการศึกษาและนวัตกรรม กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- กิตติยา บุญซื่อ (2546) “รายงานการสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาครูทั้งโรงเรียน : ประสพการณ์จากโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน” กรุงเทพมหานคร พิมพ์ดี
- เกื้อกูล ทาสีทธิ (2540) หลักการแนะแนว กรุงเทพมหานคร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (อัดสำเนา)
- _____ (2542) แนวทางการจัดโรงเรียนในกำกับของรัฐ : บทเรียนต่างประเทศ กรุงเทพมหานคร ที พีรินท์

- _____ . (2544) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กรุงเทพมหานคร สกายนุกต์
- _____ . (2544) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กรุงเทพมหานคร
 โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.),
- _____ . (2545) คู่มือพัฒนาสื่อการเรียนรู้ กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้า
 และพัสดุภัณฑ์
- _____ . (2546) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546
 ม.ป.ท.
- _____ . (2546) เส้นทางจากกลยุทธ์สู่การปฏิบัติด้วย *Balanced Scorecard* และ *Key
 Performance Indicators* พิมพ์ครั้งที่ 8 โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ครุรักษ์ ภิรมย์รักษ์ (2544) *เรียนรู้และฝึกปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน* พิมพ์ครั้งที่ 4 ชลบุรี งามช่าง
- จันทร์ธานี สงวนนาม (2545) *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา* กรุงเทพฯ บุกพ้อยท์
- _____ . (2545) *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา* กรุงเทพมหานคร บุก
 พ้อยท์
- จำรัส นองมาก (2544) *ปฏิบัติการประกันคุณภาพการศึกษา* กรุงเทพมหานคร ชันพรินดิง.
- จิราภา เต็งไตรรัตน์ และคนอื่นๆ (2544) *จิตวิทยาทั่วไป* กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- จุไรลักษณ์ โกลม (2548) “สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 และเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
- ชัยพจน์ รักราม (2544) *การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้* กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการ
 การศึกษาแห่งชาติ
- ชัยขงค์ พรหมวงศ์ (2544) “ชุดการสอนระดับประถมศึกษา” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาสื่อการ
 สอนระดับประถมศึกษา* หน่วยที่ 14 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ชาญชัย อาจินสมาจาร (2543) *การบริหารการศึกษา* กรุงเทพมหานคร พิมพ์ดีดี
- ชาติรี เกิดธรรม (2544) *อยากทำวิจัยในชั้นเรียนแต่เขียนไม่เป็น* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์เลี้ยงเซียง
- ชารี มณีศรี (2542) *การนิเทศการศึกษา* พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร ศิลปาบรรณาการ
- ชูศรี สุวรรณโชติ (2544) *หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร* กรุงเทพมหานคร ทิชชิงเอ็ท
- เชาวเลิศ กอบกุล (2543) *นวัตกรรมทางการศึกษา* กรุงเทพมหานคร นิมิตรบุตร
- ณัฐพล ชุมวรฐายี (2545) *บันไดสู่การประกันคุณภาพการศึกษา* กรุงเทพมหานคร บุกพ้อยท์

- ถาวร คอนจันทร์โคตร (2550) “การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
- ถาวร บุ่งทอง (2549) “ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 ในโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
- ทิตนา เขมมณี (2547) “หลักการและแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนร่วมสมัย” ใน *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* หน้า 109-154 พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ธงชัย ปิ่นทอง (2548) “การศึกษาสภาพและปัญหาการประเมินภายในเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรดิตต์” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตต์
- ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล ปราณี สังขะตะววรรณ และประภาพรรณ เขียมสุภานิต (2545) *หลักสูตรสถานศึกษา (ชุดฝึกอบรมครู : ประมวลสาระ)* กรุงเทพมหานคร สำนักงานปฏิรูปการศึกษา
- ธีระ รุญเจริญ (2545) *สภาพและปัญหาการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในประเทศไทย* กรุงเทพมหานคร วิ.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น
- ธีระ รุญเจริญ (2546) *การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา* กรุงเทพมหานคร แอล.ที.เพรส
- นิคม ชมพูลง (2545) *วิธีการและขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา* มหาสารคาม อภิชาติการพิมพ์
- เนาวรัตน์ ลิขิตวัฒนเศรษฐ์ (2544) “แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน สร้างเพื่อเด็กไม่ได้สร้างเพื่อใคร” *วารสารวิชาการ* 4 (12): 26-27
- บรรพต สุวรรณประเสริฐ (2544) *การพัฒนาหลักสูตรโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ* พิมพ์ครั้งที่ 2 เชียงใหม่ เคอะ โนว์เลดจ์ เซ็นเตอร์
- บัญชา แสนทวี (2545) *การวิจัยในชั้นเรียน : จากทฤษฎีสู่ปฏิบัติ* กรุงเทพมหานคร วัฒนาพานิช
- บุญชม ศรีสะอาด (2546) *การวิจัยเบื้องต้น* พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพมหานคร สุวีริยาสาส์น

- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ (2545) *การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : แนวคิดและวิธีการ* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
- บุญเลี้ยง ทุมคำ (2542) “การศึกษาสภาพการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดขอนแก่น” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ประกอบ คุณารักษ์ และคนอื่น ๆ (2543) *สภาพความพร้อมของหน่วยงานทางการศึกษาต่อการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ* กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยศิลปากร
- ประพันธ์ เม้าเวียงแฉะ (2548) “การศึกษาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
- ประภาพรรณ เอี่ยมสุภานิต ปราณิ สังขตะวรรณ และอุษาวดี จันทรสุนธิ (2545) “การประกันคุณภาพการศึกษา” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาบริบททางการศึกษา* หน้าที่ 12 หน้า 103-158 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ประวิต เอราวรรณ์ (2545) *การวิจัยในชั้นเรียน (ฉบับปรับปรุงใหม่)* กรุงเทพมหานคร ดอกหญ้าวิชาการ
- ปรัชญา เวสารัชช (2544) *หลักการจัดการศึกษา* กรุงเทพมหานคร ภาพพิมพ์
- ปรีชา คัมภีร์ปรกรณ์ (2544) “ขอบข่ายการจัดการโรงเรียนประถมศึกษา” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการโรงเรียนประถมศึกษา* หน้าที่ 1-6 พิมพ์ครั้งที่ 13 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544) *การบริหารงานวิชาการ* กรุงเทพมหานคร พิมพ์ดี
- ปานทอง ปัญญาเดช (2546) “ความต้องการการนิเทศการศึกษาของครูประถมศึกษาจังหวัดอุดรดิษฐ์” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น สถาบันราชภัฏอุดรดิษฐ์
- ปิยะสุดา แคว้นนนทรี (2544) “ความคาดหวังของผู้จัดการฝ่ายบริหารงานบุคคลต่อการบริการด้านทรัพยากรมนุษย์จากแหล่งธุรกิจภายนอก” วิทยานิพนธ์ปริญญา วท.ม. (จิตวิทยาอุตสาหกรรม) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (ถ่ายเอกสาร)
- พ่องศรี สมยา (2544) “การเรียนรู้ตามความสนใจ” *วารสารวิชาการ* 4(1): 8
- พนม พงษ์ไพบูลย์ และคนอื่น ๆ (2546) *รวมกฎหมายการศึกษาเข้าสู่โครงสร้างใหม่กระทรวงศึกษาธิการ* กรุงเทพมหานคร วัฒนาพานิช

- พนิชย์ พรจันทร์ (2537) “การใช้เทคนิคในการประสานงานของศึกษานิเทศก์ตามทัศนะของ
ผู้ช่วยศึกษานิเทศก์อำเภอและนักวิชาการในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ปรินญาณิพนธ์
ศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
- พสุ เดชะรินทร์ (2546) *Balanced Scorecard รู้ลึกในการปฏิบัติ* กรุงเทพมหานคร พิมพ์ครั้งที่ 2
โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พัศตร์ผจง วัฒนาสินธุ์ และพสุ เดชะรินทร์ (2542) *การจัดการเชิงกลยุทธ์และนโยบายธุรกิจ*
กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พิชัย เสงี่ยมจิตต์ (2542) *การบริหารงานเฉพาะด้านในสถาบันการศึกษา อุบลราชธานี*
คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี
- พิชิต ฤทธิจรรยา (2548) *การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้: ปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน* พิมพ์ครั้งที่ 2
กรุงเทพมหานคร สถาบันคิ่วปัก
- พิณสุดา สิริธรรังศรี (2541) *รายงานการปฏิรูปการศึกษาของประเทศนิวซีแลนด์* กรุงเทพมหานคร
เซเว่นพรินติ้งกรุ๊ป
- พิมพ์ใจ ภิบาลสุข และสันทนต์ ภิบาลสุข (2543) *เทคโนโลยีทางการศึกษา* กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช
- พิมลศักดิ์ พึ่งพันธ์ (2545) *ความต้องการพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่เขต*
การศึกษา 3 กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
- เพ็ญไพไลน เพียรเสมอ (2548) “การบริหารงานวิชาการ โรงเรียนเอกชน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1” รายงานการศึกษา
ค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ไพศาล หวังพานิช (2545) “การวัดและประเมินผลการเรียน” *เอกสารประกอบการประชุมทาง*
วิชาการเรื่องหลักการและวิธีการประเมินตามสภาพจริง กรุงเทพมหานคร สำนัก
ทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- มยุรา เพชรสังหาร (2542) “การประสานงาน” *วารสารการบริหารงานบุคคล* มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2542) *การจัดการโรงเรียนมัธยมศึกษา* กรุงเทพมหานคร
ชวนพิมพ์

- มูลนิธิส่งเสริมนโยบายศึกษาและกระทรวงศึกษาธิการ (2544) “การบริหารงานวิชาการให้สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา” เอกสารประกอบการอบรมโครงการปฏิรูปด้านระบบบริหารและการเงินทางการศึกษาภายใต้โครงการนำร่องการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร กระทรวงศึกษาธิการ (เอกสารอัดสำเนา)
- เยาวดี วิบูลย์ศรี (2548) การวัดผลและการสร้างแบบสอบผลสัมฤทธิ์ พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เยาวพา เดชะคุปต์ (2544) การบริหารและการนิเทศการศึกษาปฐมวัย กรุงเทพมหานคร เจ้าพระยาระบบการพิมพ์
- รุจิร ภูสาระ (2545) การบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา กรุงเทพมหานคร นวัตกรรมที่ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543) เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้ พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร สุวีริยาสาส์น
- ลักขณา สิริวัฒน์ (2543) การแนะแนวเบื้องต้น กรุงเทพมหานคร โอ.เอส.พรินติ้ง เฮาส์
- วรเชษฐ์ จันทร์ภิรมย์ (2546) “การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน” การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- วัฒนา ผลทวี (2545) “เอกสารประกอบการสอนวิชาเทคโนโลยีเทคนิคศึกษา” ดาก สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตตาก
- วันทนา เมืองจันทร์ (2543) วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา กรุงเทพมหานคร สยามมิตรการพิมพ์
- วันทยา วงศ์ศิลปภิรมย์, อมรรัตน์ พันธุ์งาม และชนาธิป หุ้ยแป (2545) การประกันคุณภาพการศึกษา (ชุดฝึกอบรมผู้บริหาร : ประมวลสาระ) กรุงเทพมหานคร สำนักงานปฏิรูปการศึกษา
- วารินทร์ สิ้นสูงสุด (2542) หลักการบริหารคุณภาพ กรุงเทพมหานคร ม.ป.ท. (เอกสารอัดสำเนา)
- วาโร เฟิงสวัสดิ์ (2546) การวิจัยในชั้นเรียน กรุงเทพมหานคร สุวีริยาสาส์น
- วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ (2542) การพัฒนาหลักสูตรสานต่อที่ห้องถิ่น กรุงเทพมหานคร เซ็นเตอร์ ดิสคัฟเวอรี
- วิโรจน์ สารรัตนะ (2541) การบริหารหลักการ ทฤษฎีและประเด็นทางการศึกษา กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ
- วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์ และ เฉลิมชัย หาญกล้า (2546) “คุณภาพ : ความสำเร็จที่ต้องเริ่มจากภายในสถานศึกษา” วารสารวิชาการ 6 (1): 49-55

- ศรินทิพย์ ภู่อาลี (2542) เอกสารประกอบการสอนวิชาหลักสูตรประถมศึกษา ลพบุรี สถาบันราช
ภัฏเทพสตรี
- ศิริชัย กาญจนวาสี (2546) “นโยบายการประเมินผลการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ” ใน การประเมินผลการเรียนรู้แนวใหม่ สุวิมล ว่องวานิช บรรณาธิการ
หน้า 3-23 กรุงเทพมหานคร คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ศุภิภรณ์ อาจนาลี (2540) “สภาพและความต้องการทางด้านเทคโนโลยีการศึกษาของโรงเรียน
นาร่องปฏิรูปการศึกษา ในจังหวัดเชียงราย” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สมคิด พรหมจ้อย และสุพักตร์ พิบูลย์ (2544) การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา นนทบุรี
จตุพรดีไซน์
- สมนึก ภัททิยธนี (2546) การวัดผลการศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 4 กพลินธุ์ ประสานการพิมพ์
- สมพร พรหมชินวงศ์ (2550) “การศึกษาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 3” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
- สมพาน เบ็ญจรงค์ (2548) “การพัฒนาครูในการทำวิจัยชั้นเรียน โรงเรียนบ้านหนองโปลา”
การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- สมแพน จำปาหวาย (2542) “การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- สมยศ นาวิการ (2545) การบริหาร กรุงเทพมหานคร บรรณกิจ 1991
- สรรค์ วรอินทร์ และทิพย์วัลด์ คำคง (2545 ก) การกระจายอำนาจทางการศึกษา กรุงเทพมหานคร
ภาพพิมพ์
- สรสิทธิ์ เขตคาม (2545) “ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์” วิทยานิพนธ์ปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ
- สร้อยตระกูล (ดิทยานนท์) อรรถมานะ (2542) พฤติกรรมองค์การ : ทฤษฎีการประยุกต์
กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

- สวัสดี แก้วชนะ (2544) “บทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 5 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สวัสดี เวียงอินทร์ (2550) “ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาในการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2” รายงานการศึกษาระดับปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- สัมมา ธรนิษฐ์ (2544) การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้: จากประสบการณ์สู่ปฏิบัติ พิมพ์ครั้งที่ 2 สุรินทร์ รุ่งชนเกียรติออฟเซ็ท
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2546) คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2 (2552) “รายงานการวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2551” กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545) ชุดฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง กรุงเทพมหานคร คำปวยอิมเมจ
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546) คู่มือการสรรหาและการเลือกคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร ม.ป.ท.
- _____ (2547) การใช้หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามทัศนะของครูผู้สอน กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์องค์การคลังสินค้าและพัสดุ (ร.ส.ท.)
- _____ (2550) แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545) แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร พิมพ์ดี
- _____ (2545) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กรุงเทพมหานคร ม.ป.ท.

- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2544) แนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
และสถานศึกษา กรุงเทพมหานคร พิมพ์ดี
- _____ (2545) แนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาและ
สถานศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร ม.ป.ท.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ม.ป.ป. การวิจัยเชิงนโยบายรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้น
พื้นฐาน กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์การศาสนา
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552) สรุปผลการดำเนินงาน 9 ปี ของการปฏิรูปการศึกษา
(พ.ศ. 2542-2551) กรุงเทพมหานคร ม.ป.ท.
- สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์ (2546) หลักการนิเทศการศึกษา ชลบุรี มหาวิทยาลัยบูรพา
- สุนันท์ สังข์อ่อน และสมบูรณ์ สงวนญาติ (2544) สื่อการเรียนการสอน และนวัตกรรม
กรุงเทพมหานคร คอมแพคท์พรีนซ์
- สุนีย์ ภูพันธ์ (2546) แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตรยุคปฏิรูปการศึกษาไทย
เชียงใหม่ เดอะโนว์เลจจ์เซ็นเตอร์
- สุพักตร์ พิบูลย์ (2544) การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ : การวิจัยในชั้นเรียน นนทบุรี จตุพรดีไซน์
- สุรศักดิ์ ปาเฮ (2545) “การนิเทศภายใน หัวใจของการปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียน”
วารสารวิชาการ 5 (8): 25-31
- สุวิมล ว่องวานิช (2547) การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพมหานคร
ด้านสุทธาการพิมพ์
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และคนอื่น ๆ (2541) การกระจายอำนาจทางการบริหารและการจัด
การศึกษา กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
- เสรี ชัดแจ่ม (2544) เอกสารประกอบการสอนรายวิชา การวัดผลการศึกษา ชลบุรี คณะ
ศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา
- แสงเดือน มาลีรักษ์ (2547) “การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 1” รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- อ้อยทิพย์ สุทธิเทพ (2543) “วัฒนธรรมโรงเรียนที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร
- อำภา บุญช่วย (2544) การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน กรุงเทพมหานคร โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮาส์

อุดม เขยกิจวงศ์ (2545) *หลักสูตรท้องถิ่น : ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการเรียนรู้ กรุงเทพมหานคร*
บรรณกิจ 1991

อุทุมพร จามรมาน (2543) *คู่มือการพัฒนาการศึกษาด้วยกระบวนการ PDCA กรุงเทพมหานคร*
กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (อัคราเสนา)

Bauerly Kopel Michelle Elaine. (1998) "The Implementation of Total Quality Management Principles in Minnesota Schools : Evidence From the field (Secondary schools, Education Reform)". *Dissertation Abstracts International*. 58 (8): 2913 - A, February.

Confer, Carla S. (2001) "Student Participation in a Process of Teacher Change : Toward Student Centered teaching and Learning". *Dissertation Abstracts International*. 61(7): 2573-A, January.

Kallon, Michael R. (1997) "An Interpretive Study of Planned Educational Reform in Sierra School and Teacher Education". *Dissertation Abstracts International*. 58(06): 2004-A, December.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิจารณาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบเครื่องมือ

ชื่อ - สกุล	ตำแหน่งปัจจุบัน	คุณวุฒิ
1. นางศิริรัตน์ นราวงศานนท์	รองผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2	ศศ.ม. หลักสูตรการสอน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. นายคมศักดิ์ ธีญญเกษตร	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2	ศษ.ม. บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
3. นางสาวจารีพะ คีรี	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2	ศษ.ม. จิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
4. นายนิขอ บายา	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 3	วท.ม. วิทยวิทยาการวิจัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
5. นางเครือมาส เจะสามะ	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ (คศ.3 ภาษาไทย) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 1	ศษ.ม. การประถมศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ภาคผนวก ข

หนังสือสำเนาขอความร่วมมือในการวิจัย

(สำเนา)

ที่ ศธ. 0522.16 (ป)/

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

15 ธันวาคม 2552

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทดลองเครื่องมือ
เรียน

เนื่องด้วย นายสมศักดิ์ ไชยสุวรรณ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงบริหารการศึกษา สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคริพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2

ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัยโดยทดลองใช้เครื่องมือวิจัยจากผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาของท่าน ทั้งนี้ จะมีให้เป็นกรรบบกวนเวลาเรียนตามปกติของนักเรียน และผลการวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์แก่งานวิชาการสืบไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านในการอนุญาตให้นักศึกษาได้ทดลองเครื่องมือตามวัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ หวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ทวีศักดิ์ จินदानุรักษ์

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ จินदानุรักษ์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร 02-503-2870

โทรสาร 02-503-3566-7

(สำเนา)

ที่ ศธ. 0522.16 (บ)/

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

15 ธันวาคม 2552

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือวิจัย
เรียน คุณศิริรัตน์ นราวงศานนท์
สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการการศึกษาคั่นคว่ำอิสระ จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย นายสมศักดิ์ ไชยสุวรรณ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงบริหารการศึกษาศาษตราศร มหาวิททยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ด้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาคั่นคว่ำอิสระ เรื่อง การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคติริน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2 ตามโครงการการศึกษาคั่นคว่ำอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำการศึกษาคั่นคว่ำอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และด้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาคั่นคว่ำอิสระไว้ชั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้น มีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านหลักสูตรการสอน ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาคั่นคว่ำอิสระผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะด้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ทวีศักดิ์ จินदानุรักษ์

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ จินदानุรักษ์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร 02-503-2870

โทรสาร 02-503-3566-7

(สำเนา)

ที่ ศธ. 0522.16 (บ)/

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

15 ธันวาคม 2552

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือวิจัย
เรียน คุณคมศักดิ์ รัชฎูเกษตร
สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย นายสมศักดิ์ ไชยสุวรรณ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงบริหารการศึกษา สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุโขทัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2 ตามโครงการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาค้นคว้าอิสระไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้น มีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านบริหารการศึกษา ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี
จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ทวิศักดิ์ จินदानุรักษ์

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวิศักดิ์ จินदानุรักษ์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร 02-503-2870

โทรสาร 02-503-3566-7

(สำเนา)

ที่ ศธ. 0522.16 (บ)/

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

15 ธันวาคม 2552

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณชาริพะ คีรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย นายสมศักดิ์ ไชยสุวรรณ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แผนกบริหารการศึกษา สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุนทรบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2 ตามโครงการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาค้นคว้าอิสระไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้น มีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านจิตวิทยาการศึกษา ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี
จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร 02-503-2870

โทรสาร 02-503-3566-7

(สำเนา)

ที่ ศธ. 0522.16 (บ)/

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

15 ธันวาคม 2552

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือวิจัย
เรียน คุณเครือมาส เจาะสามมา
สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย นายสมศักดิ์ ไชยสุวรรณ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงบริหารการศึกษา สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุโขทัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2 ตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาค้นคว้าอิสระไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้น มีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านภาษาไทย ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่นๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี
จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร 02-503-2870

โทรสาร 02-503-3566-7

(สำเนา)

ที่ ศธ. 0522.16 (บ)/

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

15 ธันวาคม 2552

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณนิยอ บาสา

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย นายสมศักดิ์ ไชยสุวรรณ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงบริหารการศึกษา สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในอำเภอสุคริพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2 ตามโครงการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาค้นคว้าอิสระไว้ชั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้น มีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านวิธีวิทยาการวิจัย ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็น เพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี
จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ทวีศักดิ์ จินदानุรักษ์

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ จินदानุรักษ์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร 02-503-2870

โทรสาร 02-503-3566-7

ภาคผนวก ค
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การบริหารงานวิชาการ ของสถานศึกษาในอำเภอสุคิริน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2

.....

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัยชุดนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในอำเภอสุคิริน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2
2. แบบสอบถามฉบับนี้ประกอบด้วย 2 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 สภาพการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการ
3. แบบสอบถามนี้ใช้รวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้นจะไม่มีผลกระทบต่อการทำงานในหน้าที่และสถานภาพทางราชการของท่านแต่ประการใด โปรดแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ตามความเป็นจริง และตอบแบบสอบถามทุกข้อเพื่อความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ข้อมูลที่ท่านตอบจะเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยการพัฒนาปรับปรุงการบริหารงานด้านวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในอำเภอสุคิริน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 2

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามไว้ ณ ที่นี้ด้วย

นายสมศักดิ์ ไชยสุวรรณ
 นักศึกษาปริญญาโทสาขาบริหารการศึกษา
 บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ตอนที่ 1

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ลงใน () หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ

- ชาย หญิง

2. อายุราชการ

- ต่ำกว่า 11 ปี 11 – 15 ปี
 16 – 20 ปี 21 ปีขึ้นไป

3. ขนาดของสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานอยู่

- สถานศึกษานขนาดเล็ก(จำนวนนักเรียนไม่เกิน 120 คน)
 สถานศึกษานขนาดกลาง(จำนวนนักเรียน 121-300 คน)
 สถานศึกษานขนาดใหญ่(จำนวนนักเรียน 300 คนขึ้นไป)

ภาคผนวก ง
ค่าคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตารางที่ ง

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ค่าเฉลี่ย
	คนที่1	คนที่2	คนที่3	คนที่4	คนที่5	
1*	+1	0	+1	+1	+1	0.8
2	+1	+1	+1	+1	+1	1
3	+1	+1	+1	+1	+1	1
4	+1	+1	+1	+1	+1	1
5	+1	+1	+1	+1	+1	1
6*	+1	+1	+1	0	+1	0.8
7	+1	+1	+1	+1	+1	1
8	+1	+1	+1	+1	+1	1
9	+1	+1	+1	+1	+1	1
10	+1	+1	+1	+1	+1	1
11*	0	+1	+1	+1	+1	0.8
12	+1	+1	+1	+1	+1	1
13	+1	+1	+1	+1	+1	1
14*	+1	0	+1	+1	+1	0.8
15	+1	+1	+1	+1	+1	1
16	+1	+1	+1	+1	+1	1
17	+1	+1	+1	+1	+1	1
18	+1	+1	+1	+1	+1	1
19*	+1	+1	+1	+1	0	0.8
20	+1	+1	+1	+1	+1	1
21*	0	+1	+1	+1	+1	0.8
22	+1	+1	+1	+1	+1	1
23	+1	+1	+1	+1	+1	1
24	+1	+1	+1	+1	+1	1
25	+1	+1	+1	+1	+1	1

ตารางที่ ง (ต่อ)

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ค่าเฉลี่ย
	คนที่1	คนที่2	คนที่3	คนที่4	คนที่5	
26	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
27	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
28	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
29	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
30	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
31	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
32	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
33	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
34	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
35	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
36	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
37	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
38*	+1	+1	+1	0	+1	0.8
39*	0	+1	+1	+1	+1	0.8
40	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
41	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
42	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
43	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
44	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
45*	+1	+1	+1	+1	0	0.8
46	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
47	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
48	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
49*	0	+1	+1	+1	+1	0.8
50	+1	+1	+1	+1	+1	1.00

ตารางที่ ง

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ค่าเฉลี่ย
	คนที่1	คนที่2	คนที่3	คนที่4	คนที่5	
51*	+1	0	+1	+1	+1	0.8
52	+1	+1	+1	+1	+1	1
53	+1	+1	+1	+1	+1	1
54	+1	+1	+1	+1	+1	1
รวมค่าเฉลี่ย						0.95

* มีการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ตาราง ง 2 แสดงค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficients) ของครอนบาค (Cronbach)

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
CUR1	239.6311	711.0208	.3348	.9759
CUR2	239.7978	712.6388	.3402	.9759
CUR3	239.8311	700.6045	.6174	.9754
CUR4	239.9311	695.2590	.6563	.9753
CUR5	239.8978	701.4462	.6322	.9754
CUR	240.0978	699.8701	.7535	.9752
<u>TCUR</u>	<u>239.8644</u>	<u>703.3081</u>	<u>.7375</u>	<u>.9753</u>
PRO1	239.7311	692.3581	.5975	.9756
PRO2	239.6311	697.7725	.7367	.9752
PRO3	239.5644	702.0826	.5944	.9755
PRO4	239.4311	707.9590	.4621	.9757
<u>TPRO</u>	<u>239.5894</u>	<u>699.8592</u>	<u>.7492</u>	<u>.9752</u>
TEST1	240.0644	707.8469	.4324	.9758
TEST2	239.8311	707.2114	.4670	.9757
TEST3	239.7311	695.3742	.6965	.9752
TEST4	239.7978	698.2699	.6434	.9754
TEST5	239.8978	704.4324	.5403	.9756
<u>TTEST</u>	<u>239.8644</u>	<u>702.4361</u>	<u>.7640</u>	<u>.9752</u>
RE1	239.8978	697.0784	.7048	.9752
RE2	239.9644	702.1109	.6673	.9753

ตาราง ๖2 (ต่อ)

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
RE3	239.9311	702.1004	.6073	.9754
RE4	240.1644	697.0428	.5891	.9755
<u>TRE</u>	<u>239.9894</u>	<u>699.4541</u>	<u>.7578</u>	<u>.9752</u>
IMP1	239.5978	699.0597	.6614	.9753
IMP2	239.5644	699.5056	.5773	.9755
IMP3	239.6978	695.7774	.6546	.9753
IMP4	239.6311	699.2024	.6375	.9754
<u>TIM</u>	<u>239.6228</u>	<u>698.2186</u>	<u>.7822</u>	<u>.9751</u>
SU1	239.7644	703.0490	.5655	.9755
SU2	239.8311	694.9447	.5774	.9756
SU3	239.9644	701.0580	.4820	.9758
SU4	240.0644	700.1492	.5701	.9755
<u>TSU</u>	<u>239.9061</u>	<u>699.6138</u>	<u>.6664</u>	<u>.9753</u>
ADV1	239.5978	704.6494	.4997	.9756
ADV2	239.7311	700.1236	.5352	.9756
ADV3	239.8978	697.1048	.5494	.9756
ADV4	239.7978	700.9618	.6758	.9753
ADV5	239.5311	710.6433	.3544	.9759
ADV	239.7978	705.3963	.4863	.9757
<u>TADV</u>	<u>239.7256</u>	<u>702.9224</u>	<u>.7150</u>	<u>.9753</u>
INS1	239.7311	698.3006	.6655	.9753
INS2	239.6644	700.9463	.5730	.9755
INS3	239.7644	694.6582	.7546	.9751
INS4	239.7644	693.9111	.7755	.9751

ตาราง ง2 (ต่อ)

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
INS5	239.7978	698.0377	.7026	.9752
INS	239.6311	706.8875	.5078	.9756
<u>TINS</u>	<u>239.7256</u>	<u>698.6243</u>	<u>.8536</u>	<u>.9751</u>
PROM1	239.7978	700.3216	.6352	.9754
PROM2	239.7978	699.4480	.6610	.9753
PROM3	239.6978	699.3315	.7107	.9752
PROM4	239.5644	705.6987	.5358	.9756
PROM5	239.7978	704.5745	.5103	.9756
PROM	239.7311	703.6339	.5605	.9755
<u>TPROM</u>	<u>239.7311</u>	<u>701.9971</u>	<u>.8119</u>	<u>.9752</u>
CO1	239.4978	700.5340	.5880	.9755
CO2	239.5311	706.1801	.5466	.9755
CO3	239.5644	700.4343	.5937	.9755
CO4	239.5978	707.2402	.5184	.9756
<u>TCO</u>	<u>239.5478</u>	<u>703.4779</u>	<u>.6812</u>	<u>.9753</u>
USE1	239.8644	695.8909	.7456	.9751
USE2	239.7978	695.7595	.6655	.9753
USE3	239.6311	696.4633	.6244	.9754
USE4	239.5644	695.5136	.6813	.9753
USE5	239.5311	700.3709	.5721	.9755
<u>TUSE</u>	<u>239.6778</u>	<u>696.6408</u>	<u>.7915</u>	<u>.9751</u>

Reliability Coefficients 65 items

N of Cases = 30.0 Alpha = .9758 Standardized item alpha = .9770

ตาราง ง 3 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
หลักสูตร	Between Groups	.378	2	.189	.704	.497
	Within Groups	37.095	138	.269		
	Total	37.473	140			
กระบวนการ	Between Groups	.888	2	.444	1.766	.175
	Within Groups	34.672	138	.251		
	Total	35.559	140			
วัดผล	Between Groups	.885	2	.442	2.174	.118
	Within Groups	28.072	138	.203		
	Total	28.957	140			
วิจัย	Between Groups	.713	2	.357	.941	.393
	Within Groups	52.285	138	.379		
	Total	52.998	140			
พัฒนา	Between Groups	.891	2	.445	1.275	.283
	Within Groups	48.190	138	.349		
	Total	49.081	140			
นิเทศ	Between Groups	1.131	2	.565	2.178	.117
	Within Groups	35.822	138	.260		
	Total	36.953	140			
แนะแนว	Between Groups	.710	2	.355	1.564	.213
	Within Groups	31.308	138	.227		
	Total	32.018	140			
ประกัน	Between Groups	1.476	2	.738	2.959	.060
	Within Groups	34.407	138	.249		
	Total	35.882	140			
ส่งเสริม	Between Groups	1.315	2	.658	1.933	.149
	Within Groups	46.946	138	.340		
	Total	48.261	140			
ประสาน	Between Groups	3.145	2	1.572	5.799	.004
	Within Groups	37.416	138	.271		
	Total	40.561	140			
ใช้สื่อ	Between Groups	1.123	2	.561	1.518	.223
	Within Groups	51.045	138	.370		
	Total	52.167	140			
รวมทุกด้าน	Between Groups	.767	2	.383	2.290	.105
	Within Groups	23.103	138	.167		
	Total	23.869	140			

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นายสมศักดิ์ ไชยสุวรรณ
วัน เดือน ปี	30 สิงหาคม 2505
สถานที่เกิด	3/3 หมู่ที่ 1 ตำบล มะนังยง อำเภอ ยะหริ่ง จังหวัด ปัตตานี
ประวัติการศึกษา	ศษ.บ. บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนบ้านจุฬาภรณ์ 12 อำเภอสุคีริน จังหวัดนราธิวาส
ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านจุฬาภรณ์ 12 อำเภอสุคีริน สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานราธิวาส เขต 2 จังหวัดนราธิวาส